

Going concern

2. februar 2011

Cand.merc.aud, Aalborg Universitet

Skrevet af: Thomas Bunde / Lasse Toft

Vejleder: Hans Vistisen

Indholdsfortegnelse

1.0 Indledning	5
2. 0 Problemformulering	7
2.1 Problemformulering	7
2.2 Metode	8
2.3 Afgrænsning.....	11
3. 0 Going concern begrebet	12
4. 0 AJ A/S – CASE.....	13
4.1 AJ A/S - Virksomhedens historie 1984-2004	13
4.2 AJ A/S – Strategiens gennemførelse 2004-2006	15
4.3 AJ A/S – Op og ned 2006-2010	16
4.3.1 Ingeniør og arkitekt 2007 – 2010	18
4.3.2 Ejendomme 2007 – 2010	20
4.3.3 Entreprenør 2007 – 2010.....	22
4.3.4 Element 2007 – 2010	24
4.4 AJ A/S – Genopretning, nedskrivning og nedlukning af aktiviteter.....	27
4.4.1 Ingeniør og Arkitekt.....	27
4.4.2 Entreprenør.....	28
4.4.3 Elementdivisionen.....	28
4.4.4 Ejendomme	29
4.4.5 Koncernårsrapporten for 2010	30
4.5 Mir Bank og fremtiden.....	31
4.6 Budget 2011 – 2013	34
4.6.1 Budget – IA-divisionen 2011 - 2013.....	35
4.6.2 Budget – entreprenørdivisionen 2011 - 2013.....	36
4.6.3 Budget – ejendomsdivisionen 2011 - 2013.....	38
4.6.4 Mir Bank og budgettet	40
4.7 Afslutning case.....	42
5.0 Ledelse	43
5.1 Sammenhængen mellem ÅRL, IFRS, IAS	43
5.2 Årsregnskabslovens paragraffer vedrørende going concern.....	45
5.2.1 Retvisende billede	45
5.3 IAS/ IFRS og going concern.....	47
5.3.1 IASB Begrebsrammen (Framework)	47
5.3.2 IAS 1	48

5.4	Krav til ledelsesberetningen og noteoplysninger	49
5.5	Resumé – ÅRL, de internationale standarder og ledelsesberetningen.....	50
5.6	Problematiske områder i årsrapporten	51
5.6.1	Goodwill.....	51
5.6.2	Investeringsjendomme	52
5.6.3	Øvrige materielle anlægsaktiver	53
5.6.4	Going concern og virksomhedens aktiver.....	53
5.6.5	Hensatte forpligtelser og eventualforpligtelser.....	54
5.7	Virksomheden og dens omverden.....	57
5.7.1	Interne forhold.....	57
5.7.2	Eksterne forhold.....	59
5.7.3	Opsummering - Interne og eksterne forhold	59
5.7.4	Gæld/finansiering (fremmed kapital).....	60
5.7.5	Sikkerhedsstillelse.....	65
5.8	Budgetlægning i going concern perspektiv.....	65
6.0	Ledelsesteori og AJ A/S koncernen	68
6.1	Regnskabsaflæggelse efter IFRS	68
6.1.1	Goodwill.....	68
6.1.2	Vores mening, goodwill.....	68
6.1.3	Investeringsjendomme	69
6.1.4	Vores mening, investeringsejendomme	69
6.1.5	Vores mening, hensatte forpligtelser og eventualforpligtelser.....	70
6.2	Øvrige forhold.....	71
6.2.1	Finansiering.....	71
6.2.2	Vores mening, finansiering	71
6.2.3	Sikkerhedsstillelse.....	71
6.2.4	Vores mening, sikkerhedsstillelse.....	72
6.2.5	Interne og eksterne forhold.....	72
6.2.6	Vores mening, interne og eksterne forhold.....	72
6.2.7	Budget.....	73
6.2.8	Vores vurdering, budget.....	73
6.3	Årsrapporten for 2010 – den endelige version.....	74
7.0	Baggrund for revisionsstandarder	76
8.0	Revisionsstandarder	77
8.1	Planlægning af revision af regnskaber	78
8.2	Forståelse af virksomheden.....	79

8.3 Efterfølgende begivenheder	81
8.4 Going concern	83
8.5 Den uafhængige revisors påtegning	88
8.5.1 Ledelsens ansvar for regnskabet	90
8.5.2 Revisors ansvar	90
8.5.3 Revisors konklusion	91
8.6 Modifikationer af den uafhængige revisors påtegning	91
8.6.1 Supplerende oplysninger	91
8.6.2 Forbehold	93
8.7 Konkursforudsigelsesmodeller	96
9.0 Revision af årsrapporten for 2010	97
9.1 Revisionsplanlægningen	97
9.2 Forståelse af virksomheden	98
9.2.1 Going concern vurdering ved revisionsplanlægningen	99
9.2.2 Vores mening	101
9.3 Revision af årsrapporten 2010	101
9.3.1 Ingeniør og arkitekt	102
9.3.2 Entreprenør	103
9.3.3 Ejendom	105
9.3.4 Element	107
9.3.5 Koncernen	108
9.3.6 Efterfølgende begivenheder	110
9.3.7 Revisors konklusion af going concern-forudsætningens tilstedeværelse	111
9.3.8 Vores mening, revisionen og revisionspåtegningen	112
10.0 Konklusion	116
10.1 Besvarelse af spørgsmål 1	116
10.2 Besvarelse af spørgsmål 2	117
10.3 Besvarelse af spørgsmål 3	118
11.0 English summary	119
12.0 Litteraturliste	121
13.0 Ansvarsfordeling	122

1.0 Indledning

I foråret 2007 startede det, som vi i dag kender som ”Subprime-krisen” senere ”Finanskrisen”. Subprime-krisen har udspring i det amerikanske boligmarked, hvor subprime-lån dækker over lån, som er ydet til personer med en dårlig kreditværdighed samt en lav eller slet ingen indkomst. Lånene er også kendetegnet NINJA-lån (No Income No Job and Assets).

Subprime-lånene blev et problem, da renten på dem steg i foråret 2007, og derved kunne flere af låntagerne ikke betale deres ydelser. Samtidigt faldt huspriserne, og sikkerhederne forsvandt for kreditgiverne. Dette bevirkede, at antallet af tvangsauktioner steg, og flere banker måtte konstatere store tab. Blandt andet bevirker dette, at to hedgefonde under banken Bear Sterns med store investeringer i det amerikanske boliglånemarked kollapsede.

Flere store europæiske banker med investeringer i subprime-lånene måtte lide store tab, og det europæiske pengemarked måtte forberede sig på krisetider, blandt andet indskød den europæiske centralbank 95 mia. euro for at modvirke krisen.

I foråret 2008 kom de første tegn på finanskrisen til Danmark, hvor bla. Roskilde Bank måtte konstatere store tab som følge af udlån til spekulanter på ejendomsmarkedet. Flere danske banker fulgte i kølvandet på Roskilde Bank og kunne ikke leve op til finansilsynets krav om at drive finansiell virksomhed. Finansilsynet skærpede kontrollen med de danske banker, hvilket bevirkede øget bevågenhed omkring udlån i forhold til sikkerhedsstillelser.

Finanskrisen resulterede i øvrigt i store fald på aktiemarkederne, faldende oliepriser samt faldende ejendomspriser, og den globale finanskrisen fik konsekvenser for store multinationale selskaber og den enkelte forbruger.

De danske selskaber oplevede for første gang i mange år nedgang i driftsresultaterne, aktiviteten faldt og mange oplevede røde tal i regnskaber.

Finanskrisen påvirker både den daglige ledelse i de danske selskaber, herunder bestyrelsen og direktionen samt professionelle rådgivere som revisorer og banker.

Med udgangspunkt i de seneste års økonomiske udvikling har vi i vores opgave valgt at fokusere på de problemstillinger, der er i forbindelse med regnskabsaflægningen af årsrapporten for ledelse samt de problemstillinger, revisor står overfor i forbindelse med revisionen af samme årsrapport i en tid, hvor konkurser, faldende markedsværdier og svigtende omsætning samt strammere krav fra virksomhedens finansieringskilder er nogle af realiteterne.

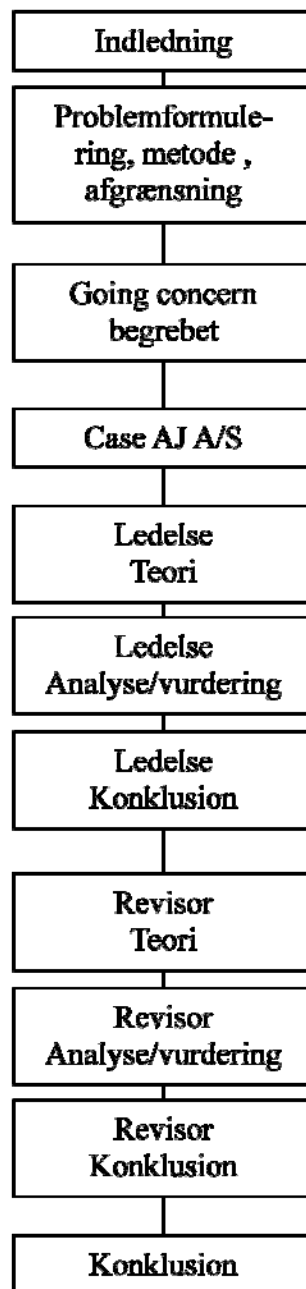
2.0 Problemformulering

2.1 Problemformulering

Med udgangspunkt i casevirksomheden AJ A/S og begrebet going concern, vil vi med denne opgave foretage en gennemgang af de regler og vejledninger, der er gældende indenfor going concern området. Gennemgangen foretages med udgangspunkt i følgende spørgsmål med udgangspunkt i casen om AJ A/S.:

- Hvad er ledelsens opgaver og ansvarsområder i relation til going concern og aflæggelse af årsregnskabet, jf. den beskrevne teori sammenholdt med den konkrete case?
 - Hvilke punkter skal i relation til going concern medtages i ledelsesberetningen for den konkrete case?
- Hvad er revisors opgaver og ansvarsområder i relation til going concern og revision af årsregnskabet, jf. den beskrevne teori sammenholdt med den konkrete case?
 - Hvordan vil revisor påtage årsregnskabet for den konkrete case i relation til going concern?
- Kan man med udgangspunkt i den gennemgåede teori om hhv. ledelsens ansvar og revisors ansvar afgøre, hvilke specifikke faktorer, der er afgørende for, om en virksomhed er en going concern eller ej?

2.2 Metode

Opgaven er opbygget i to emner – en ledelsesdel og en revisordel.

Opgaven indledes med en kort redegørelse af begrebet going concern, herunder hvilken indflydelse det har for den årsrapport, der er aflagt.

Derefter præsenteres casen vedrørende AJ A/S, som vil blive brugt som objekt for analyser og vurderinger igennem opgaven. Casen vil blive præsenteret i historisk øjemed, i relation til virksomhedens første år og de udfordringer og udvidelser, der er sket i årenes løb. Endelig vil der blive præsenteret nøgletal for de seneste 4 år, budgetter for de kommende 3 år samt de overvejelser og beslutninger, der er foretaget i forbindelse hermed.

I det efterfølgende afsnit behandles relevante paragraffer i den danske årsregnskabslov, relevante internationale regnskabsstandarder samt anden relevant teori i relation til ledelsens aflæggelse af regnskaber efter going concern. Der gennemgås også de interne/eksterne forhold, der kan være gældende for, om en virksomhed er en going concern eller ej. Desuden gennemgås relevante eksterne finansieringskilder samt deres fordele og ulemper og ledelsens budgetprocedure.

Vi vil derefter analysere og vurdere på de overvejelser og beslutninger, virksomhedens ledelse har foretaget i forbindelse med regnskabsaflæggelsen og budgetudarbejdelsen samt overveje, om ledelsen kunne have truffet andre beslutninger, og hvilke fordele og ulemper dette kunne medføre.

Vi vil som afslutning på ledelsesdelen konkludere på, hvilke punkter i relation til going concern, der skal medtages i ledelsesberetningen for den konkrete case.

Vi vil herefter, med udgangspunkt i Revisorloven, foretage en gennemgang af de relevante revisionsstandarder, som knytter sig til going concern vurderingen, herunder i forbindelse med planlægning, udførelse og rapportering af revisionen. Gennemgangen vil desuden tage udgangspunkt i relevante risikoområder i årsrapporten, faresignaler, som revisor skal være opmærksom på i forbindelse med aflæggelse af årsrapporten samt en gennemgang af relevante revisorpåtegninger.

Vi vil på baggrund af den beskrevne teori for revisordelen, den konkrete case og den af ledelsen udarbejdede årsrapport, i egenskab af koncernens revisor Poul Madsen, udføre revision af

årsrapporten i relation til going concern-forudsætningens tilstedeværelse. Vi vil undervejs analysere og vurdere, om Poul Madsen foretager sin revision af årsrapporten, som reglerne foreskriver det.

Den udførte revision og de revisionsbeviser, der er indsamlet samt vores analyse af dette, vil afslutte revisordelen med en revisionspåtegning af den af ledelsen aflagte årsrapport.

Som endelig afslutning på opgaven vil vi forsøge at svare på, om man med udgangspunkt i den gennemgåede teori om hhv. ledelsens ansvar og revisors ansvar kan afgøre, hvilke specifikke faktorer, der er afgørende for, om en virksomhed er en going concern eller ej.

2.3 Afgrænsning

Opgaven er udarbejdet med udgangspunkt i, at virksomhedens ledelse selv foretager udarbejdelse af årsrapporten, herunder selv foretager vurderinger af de værdier virksomhedens aktiver/passiver indgår med i årsrapporten.

Opgaven vil ikke omhandle erstatningsansvardsdelen for hverken revisor eller ledelse, såfremt going concern forudsætningen ikke er overholdt.

Going concern vurderingen for både revisor og ledelse vil i denne opgave kun omtales i relation til aflæggelse af årsrapporten og ikke øvrige erklæringsopgaver m.v.

Vi forholder os ikke til revisionen af de enkelte poster i regnskaber og forudsætter, at den udførte revision og de foretagne vurderinger er korrekte.

Der er i opgaven ikke taget hensyn til de skattemæssige konsekvenser, hverken i form af regulering af den udskudte skat eller den beregnede skat for året. Der er ligeledes ikke taget hensyn til sambeskatning på koncernniveau og skattemæssige underskud i forbindelse hermed.

Der bliver udarbejdet nye internationale standarder, men da disse endnu ikke er implementeret i dansk lovgivning, vil disse ikke blive omtalt i opgaven, og vi afgrænser os derfor fra dette.

3. 0 Going concern begrebet

Going concern begrebet dækket groft sagt over ”fortsættende virksomhed”. Det vil sige, at en virksomhed er en going concern, når virksomheden fortsat er i drift i perioden efter virksomheden har aflagt årsrapporten.

I forbindelse med aflæggelse af årsrapporten er det en grundlæggende forudsætning for brugernes bedømmelse af årsrapporten, at den er aflagt efter going concern, med mindre andet er nævnt i årsrapporten. Brugere vil ellers have svært ved at træffe korrekte økonomiske beslutninger på baggrund af den præsenterede årsrapport.

At en virksomhed er en going concern har stor betydning for vurderingen fra virksomhedens interessenter. De aktiver virksomheden har, eksempelvis anlægsaktiver, varelager m.v. skal optages i regnskabet til korrekte værdier.

Vurderingen af om en virksomhed er going concern er relevant både for virksomhedens ledelse som aflægger årsrapporten, og for virksomhedens revisor, som skal påtegne regnskabet.

I opgavens videre forløb vil vi med udgangspunkt i den efterfølgende case, gennemgå den teori vedrørende going concern, som vi mener, er relevant for både virksomhedens ledelse og virksomhedens revisor i relation til vurderingen af, om virksomheden kan vurderes at være en going concern.

4.0 AJ A/S – CASE

Casen tager udgangspunkt i en præsentation af byggekongcernen AJ A/S og en beskrivelse af virksomhedens historie indtil foråret 2007.

Perioden fra 2007 til 2009 er beskrevet med udgangspunkt i de finansielle hoved- og nøgletal for kongcernens divisioner, hvor virksomheden, som følge af finanskrisen, kan kendetegnes som kriseramts virksomhed, blandt andet som følge af faldende efterspørgsel på virksomhedens produkter samt problemer med at skaffe den fornødne likviditet til at finansiere kongcernens drift.

Formålet med opbygning af casen er at skitsere de udfordringer, som ledelsen og revisor i AJ A/S har i forbindelse med aflæggelse af virksomhedens årsrapport for 2010, med udgangspunkt i den historiske udvikling, bogholderibalancen pr. 31. december 2010 samt de udarbejdede budgetter for perioden 2011-2013.

4.1 AJ A/S - Virksomhedens historie 1984-2004

AJ A/S blev etableret i 1984 i Hobro. AJ A/S har siden stiftelsen været beskæftiget indenfor byggebranchen. Selskabet blev stiftet af entreprenør Anders Jensen, som i flere år havde været ansat hos et større entreprenørfirma i Danmark, han havde efter 5 år i branchen mod på at starte eget firma, hvorefter AJ A/S blev en realitet.

AJ A/S blev oprindeligt stiftet med det formål at drive entreprenørvirksomhed indenfor større byggerier i Danmark og udlandet. De første år gik trægt, indtil kunderne fik øjnene op for AJ A/S' kompetencer, som er kvalitet og troværdighed. AJ A/S har et ønske om at være kundernes foretrukne entreprenør, når der skal opføres byggeri, hvor man kan stole på tidsrammerne og kvaliteten i byggeriet.

Gennem 90'erne blev kundekredsen i AJ A/S større og større, ligesom de produkter og projekter kunderne efterspurgte blev mere og mere specifikke og specielle.

Direktør Anders Jensen har som selskabets direktør siden stiftelsen hele tiden været opmærksom på muligheder for at sprede virksomhedens aktiviteter, både fordi han gerne vil have vækst i koncernens omsætning samtidigt med, at virksomhedens aktiviteter og risiko kan spredes til flere markeder. Anders Jensen har desuden gennem længere tid haft et ønske om, at AJ A/S skulle være uafhængig af enkelte underleverandører på de væsentligste områder.

Anders Jensen har siden 1996 haft 2 faste ledende medarbejdere, som har været ansvarlige for hvert deres område i entreprenørforretningen.

- Peter Hansen, ansvarlig for husbyggeri og større reparationsarbejder.
- Morten Nielsen, ansvarlig for store byggerier til erhvervskunder og offentlige institutioner.

Begge medarbejdere har stort kendskab til byggeri, og er meget kompetente indenfor hver deres felt.

I 2004, hvor AJ A/S havde haft 12 gode år med fornuftig indtjening, havde AJ A/S oparbejdet en egenkapital på 60 mio. kr. og en balancesum på 85 mio. kr. heri en likvid beholdning på 30 mio. kr.

Anders Jensen var i 2004 på et seminar indenfor forretningsudvikling, hvor han hørte om muligheden for at udvikle sin forretning med nye forretningsområder. Anders Jensen indkaldte derfor sine to ledende medarbejdere og firmaets revisor til en snak om eventuel udvidelse af forretningen til nye forretningsområder. Denne diskussion førte til, at der blev opsat 3 konkrete mål for forretningens udvikling gennem de kommende år.

1. Opstart eller tilkøb af division med opbygning af elementer til typehuse mv., i både træ og beton.
2. Opstart eller tilkøb af ingeniør- og arkitektvirksomhed, som kan assistere den eksisterende forretning og den nye aktivitet indenfor element-fremstilling.
3. En styrkelse af virksomhedens ledelse, både med udnævnelse af Peter og Morten som underdirektører og ansættelse af en økonomidirektør, som kan have det overordnede ansvar for virksomhedens økonomifunktion.

4.2 AJ A/S – strategiens gennemførelse 2004-2006

Året efter at Anders Jensen og hans ledende medarbejdere sammen med virksomhedens revisor holdt strategimødet, tog Anders Jensen første skridt i retningen mod at få gennemført strategien, gennem udnævnelse af Peter og Morten som underdirektører i selskabet, desuden fik AJ A/S ansat Niels Pedersen som økonomidirektør. Niels har gennem flere år fungeret som AJ A/S' revisor og har derfor indgående kendskab til virksomhedens økonomi.

I 2005 blev næste skridt i strategien sat i værk gennem køb af elementdivision. Elementdivisionen havde gennem flere år fungeret som underleverandør til AJ A/S, og Anders Jensen havde i flere år haft øje på tilkøb af divisionen, så han fremadrettet selv kunne stå for udviklingen af sine elementer, uden at skulle give viden og idéer fra sig til eksterne partnere. Købet af elementvirksomheden var en af de største beslutninger i Anders Jensens karriere, da der var mange penge involveret. Ejendommen, som elementfabrikken havde til huse i, var i meget god stand og kostede 50 mio. kr. dertil var der et produktionsapparat og øvrige driftsmidler til 45 mio. kr. samt en goodwill-betaling på 45 mio. kr., altså en samlet investering på 140 mio. kr., som delvist blev finansieret af de likvider, som AJ A/S havde stående i banken og gennem optagelse af lån i bank og kreditforening.

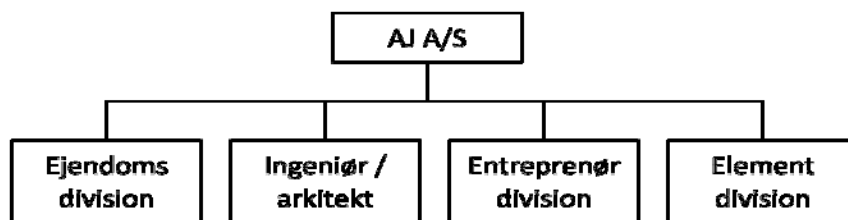
I foråret 2006 året efter købet af element-divisionen, besluttede Anders Jensen sig for at gennemføre næste skridt i planen, da elementproduktionen krævede megen assistance fra eksterne ingeniører og arkitekter. Anders Jensen havde sammen med økonomidirektør Niels Pedersen foretaget beregninger på etablering af egen afdeling fra bunden. De var imidlertid usikre på, om de kunne få kvalificeret arbejdskraft og ledelse, og besluttede derfor, at det var bedre at købe en virksomhed ind i koncernen, som allerede var etableret og klar fra første dag. Anders Jensen tog derfor kontakt til AJ A/S' faste samarbejdspartner IA A/S, som ydede rådgivning indenfor ingeniør- og arkitektvirksomhed, og gav ham et tilbud på hans virksomhed, svarende til en goodwill-betaling på 3 mio. kr., mod at han overtog medarbejdere, kunder, igangværende arbejde og tilgodehavender fra salg.

I foråret 2006 fik Anders Jensen ligeledes mulighed for at købe en billig grund i København, hvor der blev opført en ejendom med 30 boligejlemål til en samlet pris af 100 mio. kr. Ejendommen indeholder lejligheder i flere størrelser, heriblandt fire store penthouselejligheder.

Udlejningsejendommen blev placeret i et nystiftet ejendomsselskab. Boligejendommen var delvist klar til indflytning i december 2006 og stort set totalt udlejet fra starten af 2007.

4.3 AJ A/S – op og ned 2006-2010

Efter gennemførelsen af strategien, som blev fastlagt i 2004 med blandt andet købet af elementdivisionen og IA A/S, blev virksomheden i efteråret 2006 omstruktureret. Virksomheden blev struktureret som efterfølgende koncernoversigt skitserer, da de seneste års tilkøb havde givet nogle uhensigtsmæssige konstellationer. AJ A/S fik med pantavernes tilladelse lov til at omstrukturere ejerforholdene, fortrinsvist af selskabets ejendomme, således disse blev samlet i et selskab. I denne forbindelse blev der foretaget en vurdering af markedsløjen for de handlede bygninger, som efterfølgende skulle udlejes til de øvrige selskaber i koncernen.

Omstruktureringen gik først og fremmest ud på, at få virksomheden opdelt i divisioner og dels få virksomhedens ejendomme samlet i en samlet division. Ønsket om at få ejendommen samlet var dels et ønske fra Anders Jensen, da han gerne vil risikoafgrænse divisionerne entreprenør og element, således ejendommene ikke fremover ejes af disse juridiske enheder, men samles i et selskab for sig selv. Herudover ville Anders Jensen gerne slanke nogle divisioner, således det ville blive lettere at få gennemført et eventuelt generationsskifte til ledende medarbejdere, hvis det skulle blive muligt på et tidspunkt.

I forbindelse med omstruktureringen besluttede Anders Jensen og Niels Pedersen med vejledning fra koncernens revisor, at koncernen fremover skulle aflægge regnskab efter de internationale standarder IFRS, dels af hensyn til indregning af goodwill og udlejningsejendommen i København, da de ikke mente, der på daværende tidspunkt var risiko for, at disse ville falde i værdi, og således ville afskrivning ikke være relevant.

Efteråret i 2006 gik rigtig godt i alle koncernens afdelinger, og året blev afsluttet med koncernens bedste regnskab, hvor der var fremgang i alle afdelinger.

Da 2007 begyndte, så det ud til at det skulle blive i samme tempo, som 2006 blev afsluttet, og det startede også helt efter planen, men i løbet af foråret begyndte der at sprede sig usikkerhed og tilbageholdenhed blandt virksomhedens kunder. Dette var begyndelsen til den største krise i koncernens historie.

De enkelte afdelingers præstation i denne periode er beskrevet i nedenstående afsnit, hvor uddrag af regnskaberne for de enkelte divisioner er gengivet. Tallene for 2007 - 2009 er realiserede tal fra divisionernes årsrapporter. Forecast for 2010 er inden selskabets ledelse har foretaget reguleringer i forbindelse med udarbejdelse af koncernens årsrapporter.

4.3.1 Ingeniør og arkitekt 2007 – 2010

	Forecast 2010	2009	2008	2007
Antal ansatte.....	5	5	5	5
<u>Resultatopgørelse:</u>				
Omsætning.....	2.100	3.000	4.000	5.000
Vareforbrug.....	-10	-10	-10	-10
Dækningsbidrag.....	2.090	2.990	3.990	4.990
Lønninger.....	-3.780	-3.780	-3.780	-3.780
Dækningsbidrag II.....	-1.690	-790	210	1.210
Administrationsomkostninger.....	-290	-250	-450	-550
Lokaleomkostninger.....	-371	-364	-357	-350
Resultat af primær drift.....	-2.351	-1.404	-597	310
Netto, finansielle poster.....	-90	-70	-40	-30
Resultat før skat.....	-2.441	-1.474	-637	280
<u>Balance:</u>				
Goodwill.....	3.000	3.000	3.000	3.000
Igangværende arbejder.....	420	600	800	1.000
Tilgodehavender fra salg.....	328	469	625	781
Aktiver i alt.....	3.748	4.069	4.425	4.781
Egenkapital.....	-99	2.342	3.816	4.453
Kassekredit.....	3.847	1.727	609	328
Passiver i alt.....	3.748	4.069	4.425	4.781

IA har gennem hele perioden haft en faldende omsætning, både som følge af mindre arbejde i koncernens egne selskaber, men også den eksterne efterspørgsel har været dalende gennem hele perioden. Anders Jensen har gennem perioden beholdt alle medarbejdere i afdelingen, da han hele tiden har forventet, at efterspørgslen ville stige igen. Desuden har haft svært ved at få taget skridtet til at få den første medarbejder afskediget, da det ikke er noget, han bryder sig om.

Som følge af de udfordringer, der er i koncernens øvrige divisioner, har Anders Jensen og Niels Pedersen i efteråret 2010 diskuteret nedskæringer i IA for at forsøge at få rettet op på udviklingen gennem de seneste år. Efter deres vurdering kan afdelingen nogenlunde køre rundt, hvis der afskediges 3 mand, selv om det ikke er med deres gode vilje.

4.3.2 Ejendomme 2007 - 2010

	Forecast 2010	2009	2008	2007
Resultatopgørelse:				
30 lejemål på Islands Brygge (nettoleje).....	7.103	6.896	6.695	6.500
Elementfabrik.....	4.245	4.162	4.080	4.000
Entreprenør.....	1.592	1.561	1.530	1.500
Rådgivning.....	371	364	357	350
Omsætning.....	13.311	12.982	12.662	12.350
Vareforbrug.....	-10	-10	-10	-10
Dækningsbidrag.....	13.301	12.972	12.652	12.340
Lønninger.....	-1.680	-1.680	-1.680	-1.680
Dækningsbidrag II.....	11.621	11.292	10.972	10.660
Administrationsomkostninger.....	-50	-50	-50	-50
Lokaleomkostninger.....	-50	-50	-50	-50
Afskrivninger.....	-2.432	-2.432	-2.432	-2.432
Resultat af primær drift.....	9.089	8.760	8.440	8.128
Netto, finansielle poster.....	-5.042	-5.297	-5.652	-5.988
Resultat før skat.....	4.047	3.463	2.788	2.140
Balance:				
30 lejemål på Islands Brygge.....	100.000	100.000	100.000	100.000
Elementfabrik.....	44.002	45.668	47.334	49.000
Entreprenør.....	13.340	14.006	14.672	15.338
Hovedkontor.....	3.500	3.600	3.700	3.800
Aktiver i alt.....	160.842	163.274	165.706	168.138
Egenkapital.....	44.253	40.206	36.743	33.955
Udskudt skat.....	5.000	5.000	5.000	5.000
Prioritetsgæld.....	73.778	79.367	87.456	95.045
Langfristet bankgæld.....	32.168	32.655	33.141	33.628
Kassekredit (max. 10.000 tkr.).....	5.643	6.046	3.366	510
Passiver i alt.....	160.842	163.274	165.706	168.138

Ejendomsdivisionen i AJ koncernen, som varetager administrationen af udlejningsejendommen, koncernens produktionslokaler samt koncernens hovedkontor, har i årene været mindre påvirket af den generelle nedgang i ejendomsmarkedet. Ejendommene i koncernen har været fuldt udlejet,

ligesom lejlighederne i København, som ligger på en attraktiv adresse, gennemsnitligt har været udlejet med 95% i hele perioden.

Både udlejningsejendomme og egne produktionslokaler har kørt med løbende huslejestigninger, som dog ikke har levet fuldt ud op til de forventninger, der oprindeligt har været hertil. For eksempel i forbindelse med opførelsen af udlejningsejendommen i København, hvor den oprindelige plan var at opføre ejendommen, for derefter at sælge den videre til anden side, har det været svært at få gennemført store stigninger, da markedet har været meget stagnerende. Dertil kommer, at den salgspris, som kunne fås for ejendommen, har været i underkanten af, hvad Anders Jensen har ønsket at sælge den for.

Anders Jensen har gennem 2010 haft store bekymringer for koncernens drift, heri indgår også ejendomsdivisionen, da resultatet i denne afdeling i høj grad afhænger af driften i de øvrige divisioner. Ligeledes har det vist sig, at valget med selv af stå for udlejningen af udlejningsejendommen ikke har kunnet servicere den langfristede gæld, hvilket har betydet, at trækket på driftskreditten er steget stødt gennem de seneste år.

4.3.3 Entreprenør 2007 – 2010

	Forecast 2010	2009	2008	2007
Antal ansatte.....	75	76	80	85
<u>Resultatopgørelse:</u>				
Omsætning.....	57.000	58.450	59.000	62.900
Vareforbrug.....	-21.000	-20.000	-21.500	-22.000
Dækningsbidrag.....	36.000	38.450	37.500	40.900
Lønninger.....	-26.400	-26.000	-28.000	-31.300
Dækningsbidrag II.....	9.600	12.450	9.500	9.600
Administrationsomkostninger.....	-1.150	-1.230	-1.065	-1.050
Lokaleomkostninger.....	-1.592	-1.561	-1.530	-1.500
Tab debitorer.....	-150	-3.000	-50	-20
Afskrivninger.....	-3.500	-3.500	-3.500	-3.500
Resultat af primær drift.....	3.208	3.159	3.355	3.530
Netto, finansielle poster.....	-2.160	-2.430	-2.700	-2.970
Resultat før skat.....	1.048	729	655	560
<u>Balance:</u>				
Driftsmidler.....	38.000	41.500	45.000	48.500
Igangværende arbejder.....	11.400	11.690	11.800	12.580
Tilgodehavender fra salg.....	11.875	11.162	10.243	9.828
Aktiver i alt.....	61.275	64.352	67.043	70.908
Egenkapital.....	17.433	16.384	15.655	15.000
Udskudt skat.....	3.000	2.500	2.000	1.500
Langfristet bankgæld.....	36.000	40.500	45.000	49.500
Kassekredit.....	4.842	4.968	4.388	4.908
Passiver i alt.....	61.275	64.352	67.043	70.908

Entreprenør-divisionen har som den eneste division i AJ koncernen kunnet holde sig kørende i perioden uden forværring af årets resultat samt likviditeten i divisionen. Afgangen af medarbejdere er sket af naturlige årsager, så Anders Jensen har med stor tilfredshed konstateret, at det ikke har

været nødvendigt at afskedige medarbejdere, da den naturlige afgang har været tilstrækkelig set i relation til nedgangen i efterspørgslen.

Entreprenørdivisionen har i hele perioden været under ledelse af de to underdirektører Peter og Morten, som har holdt fokus på det arbejde, de er gode til. Entreprenørdivisionen har mærket nedgang i markedet for hus- og lejlighedsbyggerier, men har i stedet formået at skifte om til andet arbejde. De har blandt andet vundet to licitationer omkring opførelse af havneområder til offshore industrien i både Frederikshavn og Esbjerg havn, hvor de har haft op til 40 mand beskæftiget fra 2007 til sommeren 2010 i de to havne.

De to underdirektører har meget mod deres vilje været nødsaget til at søge andre markeder end hus og lejlighedsbyggeri. Dette har til deres store beklagelse medført, at deres efterspørgsel hos elementfabrikken stort set har stået helt stille pga. den økonomiske krise.

Peter og Morten har i efteråret 2010 været i kontakt med flere firmaer i København, hvorigennem de har fået kontakt til metroselskabet. Dette har betydet, at de umiddelbart efter havneprojektet i Esbjerg og Frederikshavn kan rejse direkte til København for at deltage i arbejdet med den nye Metro.

Anders Jensen har selvfølgelig fulgt udviklingen i entreprenørdivisionen, som altid har været hans hjertebarn, og har med tilfredshed konstateret, at hans to underdirektører har formået at holde skruen i vandet, selvom branchen har været præget af krise og nedgang blandt deres normale kunder. Når det er sagt så har han, ligesom Morten og Peter desværre konstateret, at efterspørgslen hos elementfabrikken har været kraftigt nedafgående.

Niels Pedersen har desuden gjort Anders Jensen opmærksom på en uheldig tendens hos de nye kunder i divisionen, som i kraft af deres størrelse på markedet, har udstukket nogle retningslinjer for betaling af deres underleverandører. Dette har betydet, at likviditetsbindingen hos divisionens kunder har været kraftigt stigende i forhold til omsætningens udvikling.

4.3.4 Element 2007 – 2010

	Forecast 2010	2009	2008	2007
Antal ansatte.....	15	30	45	46
<u>Resultatopgørelse:</u>				
Omsætning.....	10.000	30.215	41.570	42.350
Vareforbrug.....	-4.000	-9.065	-8.314	-8.470
Dækningsbidrag.....	6.000	21.151	33.256	33.880
Lønninger.....	-7.000	-18.754	-23.450	-22.350
Dækningsbidrag II.....	-1.000	2.397	9.806	11.530
Administrationsomkostninger.....	-1.400	-1.230	-1.065	-750
Lokaleomkostninger.....	-4.245	-4.162	-4.080	-4.000
Tab på debitorer.....	-7.000	-1.250	-150	-75
Afskrivninger.....	-2.900	-2.900	-2.900	-2.900
Resultat af primær drift.....	-16.545	-7.145	1.611	3.805
Netto, finansielle poster.....	-6.340	-5.280	-4.320	-2.570
Resultat før skat.....	-22.885	-12.425	-2.709	1.235
<u>Balance:</u>				
Goodwill.....	45.000	45.000	45.000	45.000
Driftsmidler.....	34.300	37.200	40.100	43.000
Igangværende arbejder.....	0	6.043	8.314	8.470
Tilgodehavender fra salg.....	2.257	6.819	7.939	6.617
Aktiver i alt.....	81.557	95.062	101.353	103.087
Egenkapital.....	4.288	27.173	39.598	42.307
Udskudt skat.....	-5.000	2.000	4.000	8.000
Langfristet bankgæld.....	36.350	39.350	42.350	45.350
Kassekredit.....	45.919	26.539	15.405	7.430
Passiver i alt.....	81.557	95.062	101.353	103.087

Elementdivisionen, som i 2006 blev indkøbt for 140 mio. kr. alt inklusiv, og som i 2007 leverede et udmærket resultat, har siden foråret 2008 været ramt af den internationale krise på blandt andet byggemarkedet, hvor hus og lejlighedsbyggerier har været meget beskedent.

Oveni nedgangen i efterspørgslen har divisionen oplevet en meget stor konkurrence fra de nye EU-lande, som kan producere elementer af samme kvalitet, men til meget lavere pris, som følge af de lave lønninger.

Efter udløbet af langtidskontrakterne har kunderne kun haft sporadiske henvendelser gennem 2008 og 2009 og foråret 2010, hvor kundernes efterspørgsel var på et absolut minimum. Dertil kom, at de elementer, som blev produceret og solgt både internt i koncernen samt til øvrige kunder, var produceret med meget lav avance for at kunne være med blandt de udenlandske konkurrenter.

Elementdivisionen har desuden oplevet store tab på debitorer i 2009 og ikke mindst i 2010, hvor krakket i en stor tysk byggekonzern medførte et tab på 7 mio. kr.

Anders Jensen har som den evige optimist hele tiden troet på, at situationen ville vende, hvilket ville medføre, at divisionens viden indenfor specielle konstruktioner ville være vejen ud af krisen. Dette har dog i løbet af 2009 og primo 2010 vist sig ikke at være tilfældet. Udenlandske konkurrenter har uden nævneværdige problemer været i stand til at producere disse elementer i samme kvalitet til en meget lavere pris, end AJ er i stand til. I løbet af foråret 2010 havde Anders Jensen og Niels Pedersen derfor et møde med Mir Bank og revisor Poul Madsen omkring den fremtidige situation i elementdivisionen.

Niels Pedersen orienterede omkring den økonomiske situation og de overvejelser, som Anders Jensen og Niels Pedersen havde haft omkring elementdivisionen, heri blandt:

- Neddrosling af aktiviteten og forsøg på at komme ind på nye markeder, herunder fortsætte med produktion til egen entreprenørdivision
- Nedlukning af divisionen samt salg af bygninger og produktionsapparat.

Revisor Poul Madsen var, med udgangspunkt i bogholderibalancen, meget opmærksom på de to løsninger, da han var alvorligt nervøs for de værdier, som elementdivisionen havde i balancen, herunder goodwill for 45 mio. kr. som med de nuværende fremtidsudsigter formentlig ville skulle nedskrives, desuden udtrykte han nervøsitet for påvirkningen i ejendomsdivisionen som følge af den manglende huslejeindtægt fra elementdivisionen, såfremt produktionen blev neddrolet.

Mir Bank, der gennem lang tid har fulgt med i divisionens økonomiske udvikling, ønsker hurtigst muligt en løsning, da de ikke fremover ønsker at udvide kreditten til divisionen. Mir Bank gør desuden både AJ-ledelsen samt Poul Madsen opmærksom på den kaution, der blev afgivet fra ejendomsselskabet overfor elementdivisionen i forbindelse med omstruktureringen af koncernens ejendomme i 2006. Dette vil betyde, at en eventuel gæld i elementdivisionen efter salg/lukning skal dækkes ind af ejendomsdivisionen.

4.4 AJ A/S – Genopretning, nedskrivning og nedlukning af aktiviteter

I forbindelse med udarbejdelsen af årsrapporten for 2010, har Anders Jensen og Niels Pedersen haft store udfordringer med værdiansættelsen af de forskellige divisioner i koncernen. Det har, som det fremgår af tidligere beskrivelse, ligeledes været svært at få det nødvendige likviditetsberedskab stillet til rådighed. Anders Jensen og Niels Pedersen er derfor gået i dialog med koncernens revisor Poul Madsen og koncernens bankforbindelse Mir Bank A/S.

Mir Bank har gennem 2009 og 2010 haft stor fokus på udviklingen i divisionerne i koncernen, og har i forbindelse med gennemgang af balancerne for 2010 givet udtryk for, at de har store vanskeligheder med at fortsætte deres engagement med koncernen med den udviklingstendens, der er pt. I forbindelse med gennemgangen har de givet udtryk for, at specielt værdiansættelsen af virksomhedens aktiver giver dem udfordringer, da de har svært ved at vurdere den egentlige værdi af goodwill, ejendomme m.v. Anders Jensen har anmodet Mir Bank komme med et oplæg til en fremtidig finansiering for hele koncernen.

Revisor Poul Madsen, som ligeledes deltager i møderne, har forinden drøftet forholdet omkring værdiansættelse af aktiver med Anders Jensen og Niels Pedersen, da koncernen efter hans vurdering har nogle høje værdier på bla. aktiverne i elementdivisionen, som pt. er neddrolet til et absolut minimum, uden nogen indikation på, at produktionen starter op igen.

Efter mødet med Mir Bank og Poul Madsen har Anders Jensen og Niels Pedersen et møde på kontoret, hvor de beslutter sig for, at koncernen skal fortsætte. Den fortsættende koncern bliver dog ikke i sin nuværende form, men en mere slank udgave, hvor de vil forsøge at komme ud af urentable forretninger og ligeledes få de øvrige divisioner sat på ret køl igen. Derfor beslutter de sig for at gennemgå balancerne for 2010 for at finde de områder, de kan sætte ind på og få tallene rettet, også for at der ikke fremover skal komme nogle ubehagelige overraskelser, eksempelvis i form af yderligere nedskrivninger eller firing af medarbejdere.

4.4.1 Ingeniør og Arkitekt

Ved gennemgangen af divisionen bliver det besluttet, at de 3 mand, de forventer, der kan undværes, skal fyres, således bør de tilbageværende 2 medarbejdere kunne få IA-divisionen til at køre rundt. Niels Pedersen har ligeledes øje på værdiansættelsen af goodwill, som han mener bør nedskrives til nul, da der ikke er nogle indikationer på, at fremtiden kommer til at give overskud af nævneværdig

karakter, som kan forsvare værdiansættelse af goodwillbeløbet på 3.000 tkr. Anders Jensen er enig i Niels Pedersens vurdering, og de beslutter derfor, at årsrapporten for 2010 skal indeholde en nedskrivning af goodwill i IA-divisionen på 3.000 tkr. Udover nedskrivningen af goodwill mener de to ikke, at der er behov for yderligere reguleringer i forhold til det nuværende forecast for 2010.

4.4.2 Entreprenør

Anders Jensen og Niels Pedersen har ved gennemgangen af entreprenørdivisionen konstateret, at udviklingen i entreprenørdivisionen er tilfredsstillende, den generelle markedssituation taget i betragtning.

I forbindelse med gennemgangen har de forsøgt at finde områder, hvor der er mulighed for at generere noget likviditet, som kan overflyttes til andre divisioner for at hjælpe med at dække likviditetsunderskuddet her. I denne forbindelse har de overvejet at indgå sale and lease back arrangementer på nogle af divisionens maskiner og anlæg. De har derfor rettet kontakt til Mir Bank og drøftet dette med dem. Mir Bank har i denne forbindelse været meget positive, da de øjner muligheden for at få noget likviditet smidt ind i koncernen. Det bliver derfor besluttet, at Niels Pedersen i samarbejde med Mir Banks leasingselskab skal gennemgå entreprenøraftdelingens maskinpark for at lokalisere de maskiner mv., som kan indgå i denne konstellation.

Med hensyn til årsrapporten for 2010 har Anders Jensen og Niels Pedersen ikke nogen ændringer i forhold til det foreliggende forecast til 2010.

4.4.3 Elementdivisionen

AJ-ledelsen har med udgangspunkt i deres møde med Mir Bank og revisor Poul Madsen omkring elementdivisionen besluttet sig for, at elementdivisionen skal forsøges solgt ud af koncernen. Derfor har de taget kontakt til et mæglerfirma, som skal forsøge at få solgt produktionsbygningen. Herudover har Anders Jensen rettet kontakt til tre af deres udenlandske konkurrenter og forespurgt, om de var interesserede i at overtage produktionsudstyret.

Anders Jensens henvendelse har til hans egen store overraskelse medført, at maskinparken er blevet afsat uden de store tab, hvilket har glædet både AJ-ledelsen samt Mir Bank. Som en del af aftalen har AJ koncernen forpligtet sig til at anvende køberen af maskinparken, når de fremadrettet skal bruge betonelementer i deres byggeprojekter.

Blandt en af de andre ting revisor Poul Madsen bragte på banen var divisionens goodwill. Anders Jensen har med den erfaring han har fra IA-divisionen set i øjnene, at han bliver nødt til at nedskrive goodwill til nul, selvom det vil betyde en resultatpåvirkning på 45 mio. kr. i 2010.

Ejendomsmægleren er vendt tilbage med et oplæg til salget af ejendommen. Han forventer, at ejendommen kan sælges for et nettoprovenu på 35 mio. kr. Han har ikke umiddelbart en konkret køber til ejendommen, men har et par potentielle købere på bedding.

De er klar over, at deres beslutning omkring nedlukning af divisionen og frasalg af produktionsapparat og ejendom vil betyde, at gælden i elementdivisionen skal overføres til ejendomsdivisionen som følge af kautionen mellem de to divisioner.

4.4.4 Ejendomme

Anders Jensen og Niels Pedersen, har med udgangspunkt i Mir Banks bekymring angående værdiansættelsen af koncernens ejendomme haft kontakt til en ejendomsmægler, som har gennemgået selskabets lejekontrakter, hovedsagligt med udgangspunkt i udlejningsejendommen i København.

Vurderingen fra mægleren, med baggrund i hans beregninger på husleje og de aktuelle rentesatser, er at værdien på 100 mio. er realistisk i dagens marked.

Med udgangspunkt i mæglervurderingen på elementfabrikken har Niels Pedersen med assistance fra revisor Poul Madsen foretaget den nødvendige omklassificering af ejendommen i selskabets årsrapport, herunder har de foretaget den nødvendige nedskrivning til 35 mio. kr., som er mæglerens bedste bud på, hvad ejendommen kan sælges for. Nedskrivningen på ejendommen har påvirket divisionens resultat med 9 mio. kr.

4.4.5 Koncernårsrapporten for 2010

I nedenstående uddrag er AJ koncernens årsrapport for 2010 opstillet. Der er vist det oprindelige forecast for 2010 samt den endelige koncerns årsrapport for 2010, hvor effekten af de besluttede nedskrivninger kan ses. Desuden er koncernens historik for 2007 til 2009 også medtaget.

	Årsrapport 2010	Forecast 2010	2009	2008	2007
Antal ansatte.....	99	99	115	134	140
Resultatopgørelse:					
Omsætning.....	82.411	82.411	104.647	117.232	122.600
Vareforbrug.....	-25.020	-25.020	-29.085	-29.834	-30.490
Dækningsbidrag.....	57.391	57.391	75.563	87.398	92.110
Lønninger.....	-38.860	-38.860	-50.214	-56.910	-59.110
Dækningsbidrag II.....	18.531	18.531	25.349	30.488	33.000
Administrationsomkostninger.....	-2.890	-2.890	-2.760	-2.630	-2.400
Lokaleomkostninger.....	-6.258	-6.258	-6.136	-6.017	-5.900
Tab på debitorer.....	-7.150	-7.150	-4.250	-200	-95
Afskrivninger.....	-65.834	-8.832	-8.832	-8.832	-8.832
Resultat af primær drift.....	-63.601	-6.599	3.370	12.809	15.773
Netto, finansielle poster.....	-13.632	-13.632	-13.077	-12.712	-11.558
Resultat før skat.....	-77.233	-20.231	-9.707	97	4.215
Balance:					
Udlejningsejendom.....	100.000	100.000	100.000	100.000	100.000
Ejendomme.....	16.840	60.842	63.274	65.706	68.138
Ejendomme bestemt for salg.....	35.000	0	0	0	0
Goodwill.....	0	48.000	48.000	48.000	48.000
Driftsmidler.....	72.300	72.300	78.700	85.100	91.500
Igangværende arbejder.....	11.820	11.820	18.333	20.914	22.050
Tilgodehavender fra salg.....	14.460	14.460	18.450	18.807	17.227
Aktiver i alt.....	250.420	307.422	326.757	338.527	346.915
Egenkapital.....	8.872	65.874	86.106	95.812	95.716
Udskudt skat.....	3.000	3.000	9.500	11.000	14.500
Prioritetsgæld.....	73.778	73.778	79.367	87.456	95.045
Langfristet bankgæld.....	104.518	104.518	112.505	120.491	128.478
Kassekredit.....	60.251	60.251	39.280	23.767	13.176
Passiver i alt.....	250.420	307.422	326.757	338.527	346.915

Som det kan ses i sammenligningen mellem forecast og den endelige årsrapport, så har nedskrivningen på koncernens goodwill på 48 mio. kr. samt nedskrivning på elementfabrikken på 9 mio. kr. påvirket regnskabet med 59 mio. kr. før skat.

Anders Jensen og Niels Pedersen har med udgangspunkt i oversigten over koncernens hovedtal besluttet, at de vil indkalde koncernens bankforbindelse til en drøftelse af den fremtidige finansiering i koncernen med udgangspunkt i de beslutninger, de har truffet angående nedskrivninger og frasalg af elementdivisionen.

Niels Pedersen har været i dialog med revisor Poul Madsen angående årsrapporten for 2010. Poul Madsen har gennemgået tallene for de enkelte divisioner og for koncernen, og han er, som tidligere beskrevet, bekymret for den fremtidige drift. Poul Madsen har gjort det klart, at han på nuværende tidspunkt ikke kan give noget svar på, hvordan han har tænkt sig at erklære sig på regnskabet, da usikkerhederne omkring den fortsatte finansiering er for stor. Han har derfor anmodet både AJ-ledelsen og Mir Bank om at komme med et oplæg til den fremtidige finansiering af koncernen. Herunder et budget, som illustrerer den fremtidige udvikling i koncernen.

4.5 Mir Bank og fremtiden

Anders Jensen og Niels Pedersen har haft drøftelser med Mir Bank omkring den fremtidige finansiering af koncernen. Holdningen fra Mir Bank har indtil 2009 været, at der ikke kan ændres på den nuværende finansiering, og at den manglende likviditet måtte skaffes gennem øget omsætning, øvrige besparelser eller gennem nedbringelse af gælden gennem salg af bygninger – dette har gennem 2010 vist sig at være en umulig løsning som følge af den økonomiske krise. AJ-ledelsen er derfor gået i ny dialog med Mir Bank omkring den fremtidige finansiering.

Anders Jensen og Niels Pedersen har haft følgende anmodninger/bemærkninger til banken:

- Elementdivisionen lukkes og forsøges solgt – der forventes et tab på 45 mio. kr. i elementdivisionen i denne forbindelse – det forventes, at restgælden som skal dækkes af kautionen fra ejendomsdivisionen, udgør 45-50 mio. kr. Hertil kommer et tab på elementejendommen på ca. 10 mio. kr. i ejendomsdivisionen.
- De ønsker henstand med afdrag på prioritetsgælden i udlejningsejendommen, således eventuel overskudslikviditet kan samles på driftskreditterne og anvendes til nedbringelse af anden bankgæld. Herunder ønskes yderligere henstand med nogle af de langfristede lån, da koncernen, efter Niels Pedersens vurdering, har afdraget meget på disse tidligere år. I stedet ønskes afdraget overflyttet til gælden fra elementdivisionen.
- Anders Jensen ser gerne, at banken vil indgå en aftale, som strækker sig over mere end et år, så han kan få lidt ro på situationen og igen koncentrere sig om at tjene penge og drive forretning.
- Anders Jensen har desuden forespurgt på eventuel omprioritering af nogle lån, således de nuværende fastforrentede lån kan omlægges til en variabel rente, da den variable rente er væsentligt lavere end den faste rente.

Mir Bank har konstateret, at egenkapitalen efter de foretagne nedskrivninger, er faldet til 8 mio. kr, svarende til et fald på 86 mio. kr. siden 2007.

Samtidig er den rentebærende gæld ikke nedbragt efter de indgåede aftaler, men forblevet på samme niveau som i 2007.

Med udgangspunkt i hoved og nøgletallene for koncernen har Mir Banks ledelse indkaldt Anders Jensen og Niels Pedersen til møde omkring situationen.

Mir Bank har forelagt ledelsen i AJ-koncernen deres bemærkninger, tilbud og krav til et videre samarbejde.

- De ser positivt på beslutningen om at frasælge elementdivisionen, da de var meget nervøse for udviklingen i netop denne division – dette også selvom det har medført en stor nedskrivning i koncernens årsrapport.
- De vil under ingen omstændigheder acceptere, at koncernens kreditramme overstiger den nuværende.
- De ønsker, at der stilles yderligere sikkerhed i form af et virksomhedspant.
- De vil på opfordring fra Anders Jensen acceptere, at der gives delvis henstand med virksomhedens afdrag på langfristede lån i koncernen. Ligeledes vil de forsøge at få indført afdragsfrihed hos koncernens kreditforeningsselskab på kreditforeningslånet i udlejningsejendommen.
- De ser gerne, at man fremadrettet får de to underdirektører Peter og Morten tættere knyttet til koncernen, gerne gennem ejerskab, da underdirektørerne gennem de senere år har vist, at de har forstand på at drive koncernens entreprenørdivision i den rigtige retning.
- Så vidt muligt ønsker de ikke at se nedskrivninger eller andre negative overraskelser de kommende år. Med andre ord, så skal alle skeletter frem i lyset i årsrapporten for 2010.
- Med hensyn til finansieringen, så skal det forsøges at finansiere fremtidige investeringer, som i øvrigt skal holdes på et minimum, via leasingkontrakter.
- Slutteligt ønsker de, at se budgetter for den fortsættende del af koncernen, inden de kan tage stilling til deres fremtidige engagement.

Som opfølgning på mødet i banken er Anders Jensen og Niels Pedersen gået i tænketank omkring budgettet for de kommende år, hvor de ting, som er aftalt med Mir Bank skal indarbejdes.

De to har desuden taget Mir Banks bemærkninger og krav angående virksomhedspant og opstart af generationsskifte til efterretning. De er blevet enige om, at kravet omkring virksomhedspant er forståeligt nok, hvis banken fremadrettet skal samarbejde med AJ-koncernen, derfor beslutter de at imødekomme dette krav. Angående generationsskiftet, så har Anders Jensen overvejet dette. Han har stor forståelse for bankens ønske, men han ønsker ikke på nuværende tidspunkt at gøre noget

ved dette, da han vil have koncernen på ret køl igen, inden han vil begynde at overveje generationsskifte.

4.6 Budget 2011 – 2013

Budgetterne for koncernen er udarbejdet med udgangspunkt i årsrapporten for 2010 med de foretagne nedskrivninger og omklassificeringer af aktiver bestemt for salg. Herudover har Niels Pedersen indarbejdet de elementer, som er aftalt med Mir Bank i budgettet for årene 2011 – 2013, disse er:

- Frasalg af elementdivisionen, med omklassificeringer og flytning af gæld fra elementdivision til ejendomsdivision.
- Afdragsfrihed på prioritetsgæld.
- Renter beregnes med nuværende variabel rente.
- Indarbejdning af leasing på så meget som muligt af entreprenørdivisionens driftsmidler.

Anders Jensen og Niels Pedersen har i forbindelse med udarbejdelse af budgetterne brugt meget tid på at vurdere samtlige forudsætninger i budgetterne, herunder omsætning, dækningsgrader og lønninger. Efter deres vurderinger er de faste omkostninger på et niveau i øjeblikket, hvor de ikke har mulighed for at regulere nævneværdigt i forhold til de realiserede tal for tidligere år.

Niels Pedersen har overfor Anders Jensen gjort ham opmærksom på vigtigheden af nøjagtigheden af budgetterne af hensyn til bankens vurdering af deres fremtidige kreditbevilling af koncernen. Dette både af hensyn til koncernens fremtidige overlevelse, men også af hensyn til årsrapporten for 2010, hvor Niels Pedersen er urolig for revisor Poul Madsens vurdering af koncernens evne til at fortsætte driften. Poul Madsen har tidligere gjort Niels Pedersen opmærksom på, at hans vurdering i høj grad afhænger af Mir Banks tilsagn omkring fortsat kreditbevilling.

4.6.1 Budget - IA-divisionen 2011 - 2013.

Dele af budgettet for IA-divisionen er vist herunder, hvor effekten af de 3 fyringer er indrettet. Øvrige omkostninger er udelukkende tilrettet med den forventede udvikling i huslejeomkostninger mv.

	2011	2012	2013
Omsætning.....	2.000	2.200	2.900
Lønninger.....	-1.176	-1.210	-1.865
Resultat før skat.....	155	324	321
Kassekredit.....	3.657	3.404	3.332

Den omorganiserede IA-division har som tidligere beskrevet været tynget af lønninger fra medarbejdere, som ikke har haft nok at se til. Anders Jensen er bevidst om sit ansvar i denne forbindelse, da han ikke har været forudseende nok, og fået afskediget medarbejderne i tide.

Forventninger til IA divisionen er skruet ned til et absolut minimum, dog forventes det, at den nuværende krise vil vende om et par år, hvorfor det forventes, at der kan ansættes yderligere en medarbejder.

Den positive udvikling i likviditeten i divisionen er meget beskeden, dog går det den rigtige vej, hvilket er i overensstemmelse med kravet fra Mir Bank.

4.6.2 Budget – entreprenørdivisionen 2011 - 2013.

Uddrag af budgettet for 2011 – 2013 er skitseret således:

	2011	2012	2013
Omsætning.....	56.550	57.500	58.450
Dækningsbidrag II.....	9.650	10.200	10.750
Resultat af primær drift.....	3.226	3.744	3.681
Resultat før skat.....	1.786	2.304	2.241
Driftsmidler.....	34.500	36.000	32.000
Igangværende arbejder.....	11.310	11.500	11.690
Tilgodehavender fra salg.....	8.836	8.984	9.133
Aktiver i alt.....	54.646	56.484	52.823
Egenkapital.....	19.219	21.523	23.764
Udskudt skat.....	3.000	3.000	3.000
Langfristet bankgæld.....	36.000	36.000	36.000
Leasing.....	15.000	19.000	18.000
Kassekredit (-=indestående).....	-18.573	-23.038	-27.941
Passiver i alt.....	54.646	56.484	52.823

Niels Pedersen har i forbindelse med budgettet for entreprenør-divisionen haft kontakt til de to underdirektører Peter og Morten, som har assisteret ham. De har på tidspunktet for budgetudarbejdelsen været på metroprojektet i København i noget tid, og det har vist sig, at det arbejde, som udføres på dette projekt, er rimeligt fornuftigt med hensyn til dækningsbidrag, dog uden at være en guldgrube. Morten og Peter kan desuden berette, at det er deres fornemmelse, at AJ A/S er kommet ind i varmen hos bygherren, og derfor forventer de to, at AJ-koncernen kan fortsætte deres arbejde med metrobyggeriet i samme omfang, som de gør i dag. Omsætningen forventes at stige svagt gennem de kommende tre år, ligeledes forventes lønninger og vareforbrug at være i samme niveau som tidligere år, set i forhold til omsætningen.

Niels Pedersen har desuden haft kontakt med leasingselskabet omkring indgåelse af et sale and lease back arrangement. Dette har resulteret i, at der er indgået leasingkontrakter for en værdi af 15 mio. kr. Leasingkontrakterne nedbringes med ca. 1 mio. kr. årligt. Ligeledes forventes det, at investering på 5 mio. kr. i 2012 i nye maskiner finansieres gennem leasingselskabet.

Niels Pedersen har for overskuelighedens skyld placeret provenu fra sale and lease back arrangementet på driftskreditten, ligeledes har han ikke indregnet afdrag på de langfristede lån, dette for at gøre det synligt, at divisionen er i stand til at genere likviditet under de givne forudsætninger. Han og Anders Jensen vil i forbindelse med gennemgang af budgetterne med Mir Bank forsøge at få overblik over Mir Banks forventninger til afdragenes størrelse.

Med hensyn til den økonomiske udvikling i divisionen konstaterer Anders Jensen, at det umiddelbart lykkedes at få likviditeten til at gå i den rigtige retning. Anders Jensen mener desuden, at der ligger nogle muligheder i divisionen, som pt. ikke er indarbejdet, her i blandt:

- Mulighed for at få flere mænd ansat i metrobyggeriet.
- Mulighed for generel stigning i byggeriet inden for divisionens normale segment, huse og lejlighedsbyggerier.
- Mulighed for at det offentlige byggeri med sygehuse mv. øges.

Han har under alle omstændigheder svært ved at forestille sig, at markedet kan blive dårligere, end det har været de seneste år. Ligesom ham er overbevist om, at der ikke kan ligge andre negative overraskelser i budgettet.

4.6.3 Budget – ejendomsdivisionen 2011 - 2013.

Det udarbejdede budget for ejendomsdivisionen er gengivet nedenstående i uddrag.

	2011	2012	2013
30 lejemål på Islands Brygge.....	7.316	7.535	7.761
Elementfabrik.....	0	0	0
Entreprenør.....	1.624	1.656	1.689
Rådgivning.....	379	386	394
Omsætning.....	9.318	9.578	9.845
Dækningsbidrag II.....	8.048	8.263	8.485
Resultat af primær drift.....	7.182	7.397	7.619
Netto, finansielle poster.....	-4.720	-4.573	-4.419
Resultat før skat.....	2.462	2.824	3.199
Balance:			
30 lejemål på Islands Brygge.....	100.000	100.000	100.000
Elementfabrik.....	0	0	0
Entreprenør.....	12.674	12.008	11.342
Hovedkontor.....	3.400	3.300	3.200
Aktiver i alt.....	116.074	115.308	114.542
Egenkapital.....	-9.339	-6.515	-3.315
Udskudt skat.....	5.000	5.000	5.000
Prioritetsgæld.....	73.778	73.778	73.778
Langfristet bankgæld - elementfabrik.....	32.168	29.489	26.703
Gæld fra elementdivision.....	12.052	11.048	10.004
Kassekredit (- = indestående).....	2.415	2.508	2.373
Passiver i alt.....	116.074	115.308	114.542

Siden årsrapporten blev udarbejdet, har specielt Anders Jensen haft stor fokus på udviklingen i ejendomsdivisionen og ikke mindst på salget af den tidligere produktionsbygning fra den nedlukkede elementdivision.

Anders Jensen har løbende været i dialog med ejendomsmægleren, som har til opgave at sælge ejendommen, ligesom han har haft kontakt til andre virksomheder, som kunne have brug for bygningen.

I foråret 2010 har ejendomsmægleren og Anders Jensen i samarbejde fundet frem til en køber af ejendommen, og det har vist sig, at salget af ejendommen kan realiseres til et nettoprovenu på 35 mio. kr., som også var mæglerens vurdering. Pengene fra salget er efter aftale med Mir Bank placeret som afdrag på gælden fra element-divisionen.

Med hensyn til omsætningen i ejendomsdivisionen, så har Niels Pedersen budgetteret med en stigning i huslejeindtægterne i overensstemmelse med de indgåede kontrakter.

Prioritetsgælden er budgetteret som afdragsfri i henhold til aftale med Mir Bank, ligesom afdragene på de øvrige lån er nedbragt.

Likviditeten i ejendomsdivisionen er meget præget af efterveerne fra elementdivisionen, og det kan derfor ikke forventes, at der bliver luft til at foretage ekstraordinære afdrag, før gælden fra elementfabrikken og elementdivisionen er nedbragt – dette er budgetteret til at ske over en ti-årig periode.

Egenkapitalen i divisionen er som udgangspunkt negativ pga. af kautionstabet på resterne fra elementdivisionen, men den udvikler sig i den rigtige retning, hvilket er tilfredsstillende for Anders Jensen.

4.6.4 Mir Bank og budgettet

Anders Jensen og Niels Pedersen har præsenteret Mir Bank for de foreliggende budgetter og en konsolideret opstilling, som indeholder alle koncernens divisioner. De har på baggrund af dette anmodet Mir Bank om at komme med en tilbagemelding på, hvorvidt de vil stille den fremtidige kredit til rådighed, under de forudsætninger, de tidligere har givet AJ-koncernen.

	2011	2012	2013
Omsætning.....	67.868	69.278	71.195
Vareforbrug.....	-20.520	-20.920	-21.220
Dækningsbidrag.....	47.348	48.358	49.975
Lønninger.....	-28.836	-28.915	-29.715
Dækningsbidrag II.....	18.512	19.443	20.260
Administrationsomkostninger.....	-1.350	-1.350	-1.480
Lokaleomkostninger.....	-2.052	-2.093	-2.133
Tab på debitorer.....	-150	-150	-150
Afskrivninger.....	-4.266	-4.266	-4.766
Resultat af primær drift.....	10.694	11.585	11.731
Netto, finansielle poster.....	-6.290	-6.133	-5.969
Resultat før skat.....	4.404	5.452	5.761
Balance:			
Udlejningsejendom.....	100.000	100.000	100.000
Ejendomme.....	16.074	15.308	14.542
Goodwill.....	0	0	0
Driftsmidler.....	34.500	36.000	32.000
Igangværende arbejder.....	11.710	11.940	12.270
Tilgodehavender fra salg.....	9.148	9.328	9.586
Aktiver i alt.....	171.432	172.576	168.398
Egenkapital.....	6.936	12.388	18.149
Udskudt skat.....	8.000	8.000	8.000
Prioritetsgæld.....	73.778	73.778	73.778
Langfristet bankgæld.....	68.168	65.489	62.703
Leasing.....	15.000	19.000	18.000
Gæld fra elementdivision.....	12.052	11.048	10.004
Kassekredit.....	-12.502	-17.127	-22.236
Passiver i alt.....	171.432	172.576	168.398

Mir Bank har med udgangspunkt i det foreliggende koncernbudget for årene 2011 til 2013 fremdraget følgende konklusioner:

- Positiv udvikling i koncernens egenkapital.
- Nedbringelse af nettogælden til banken med 17 mio. kr. – svarende til, at koncernen, alt andet lige, kan være gældfri i banken indenfor ca. 9 år – hvilket er 4 år efter afdragsfriheden på prioritetsgælden ophører.
- Salget af elementfabrikken er gennemført, hvilket har stor værdi for deres vurdering af koncernens overlevelse.
- Det er lykkedes at få frigivet en del likviditet som følge af indgåede leasingaftaler, herunder budgetteres nye investeringer også med leasing.
- De vil fortsat arbejde på at få Anders Jensen med på idéen om et generationsskifte indenfor en overskuelig tidshorisont.
- Banken er lidt betænkelig ved den nuværende situation i entreprenørdivisionen, hvor man er meget afhængig af en enkelt kunde (metrobyggeriet), hvor man gerne så, at der blev tegnet en langtidskontrakt.

Anders Jensen og Niels Pedersen har til møde i Mir Bank drøftet ovenstående punkter og gennemgået budgetterne. Konklusionen fra Mir Bank er, at de gerne fortsætter deres engagement med koncernen. Bevillingen er gældende for den periode, hvor budgettet er opstillet, det vil sige indtil 31. december 2013, hvorefter engagementet skal genovervejes.

Hovedforudsætningerne bliver som tidligere nævnt:

- Leasing skal indgå som en del af koncernens fremtidige finansiering.
- Der kan ikke bevilliges yderligere kredit.
- Afdrag på langfristet gæld skal alt andet lige foregå over 10 år.
- Der skal være positiv konsolidering hvert år på koncernbasis.

4.7 Afslutning case

Efter præsentation af vores case-virksomhed, vil vi på baggrund af denne, beskrive den relevante teori, der er gældende for den ledelsesmæssige del af going concern-begrebet.

Vi vil derefter fremlægge vores egne vurderinger af casen ctr. den beskrevne teori. Vi vil afslutte ledelsesområdet med en konklusion, der beskriver, hvilke forhold ledelsen i AJ-koncernen, efter vores mening, skal medtage i deres ledelsesberetning.

5.0 Ledelse

Med udgangspunkt i casen omkring AJ A/S, hvor ledelsen selv foretager udarbejdelse af årsrapporten, vil der i efterfølgende afsnit blive gennemgået den teori, som er relevant i forhold til udarbejdelsen af årsrapporten for AJ A/S.

Afsnittet omhandlende ledelsens ageren i relation til going concern tager udgangspunkt i gældende love, anbefalinger og vejledninger i relation til aflæggelse af årsrapporter i Danmark.

I forbindelse med ledelsens aflæggelse af årsrapporten vil det være nødvendigt for ledelsen at have kendskab til det regelsæt, der er gældende i relation til going concern forudsætningen samt omtale heraf i årsrapporten. I de efterfølgende afsnit vil vi gennemgå:

- Relevante paragraffer i den danske årsregnskabslov.
- Relevante afsnit i standarder indenfor internationale regnskabsstandarder.
- Krav til ledelsesberetningen og noteoplysninger.

Efter gennemgangen af relevant litteratur vil vi gennemgå de problematiske områder, både indenfor og udenfor virksomhedens kontrol, der er relevante i forhold til ledelsens vurdering af going concern, herunder hvilke områder i virksomheden, der kan være særligt problematiske i relation til virksomhedens ledelsesvurdering af going concern.

Desuden gennemgås virksomhedens hjælpemidler i forbindelse med vurderingen af fremtiden, i relation til budgetudarbejdelse og finansieringstilpasning mv.

5.1 Sammenhængen mellem ÅRL, IFRS, IAS

Det første element vi vil gennemgå er de paragraffer, der står i nævnt i årsregnskabsloven (ÅRL) gældende i forbindelse med vurdering af going concern i forbindelse med aflæggelse af årsrapporter i Danmark.

Regnskabsaflæggelse i Danmark er reguleret efter ÅRL. Den seneste opdatering af ÅRL skete i 2004 og blev dengang i stor stil tilpasset de daværende internationale standarder, udstedt af IASB (International Accounting Standards Board) standarderne kendetegnes IFRS/IAS.

Ikke alle virksomheder i Danmark følger ÅRL-regler i forbindelse med aflæggelse af årsrapporten, da de er underlagt andre regler. Eksempler herpå er pengeinstitutter, realkreditinstitutter og forsikringsselskaber, som aflægger efter regler udstedt af Finanstilsynet. Danske børsnoterede selskaber har siden 2005 aflagt efter de internationale standarder IFRS. IFRS-standarderne er i øvrigt valgfrie for øvrige virksomheder i Danmark.

De internationale standarder anvendes i vid udstrækning som fortolkningsbidrag i relation til ÅRL. De internationale standarder opdateres løbende, ligesom helt nye kommer til, både som erstatning for gamle standarder og nye standarder på grund af ændrede markedsforhold m.v.

Udviklingen siden den nuværende ÅRL blev vedtaget har været stor indenfor de internationale standarder. Konsekvensen af denne udvikling er, at fortolkningen af ÅRL i større og større omfang overgår til de opdaterede og nye internationale standarder, da det er disse standarder, den nuværende ÅRL er bygget på. Dette kan give anledning til ”problemer” for regnskabsaflægger, da der i visse tilfælde er stor forskel på, hvorledes et område skal behandles, alt efter om der anvendes IFRS eller aflægges efter ÅRL.

I nogle tilfælde er der uoverensstemmelser mellem reglerne i ÅRL og IFRS. Såfremt der aflægges efter ÅRL, er vurderingen fra et af Danmarks største revisionsfirmaer, KPMG¹, at ÅRL i disse tilfælde skal være gældende. Der henvises til eksempelvis goodwill, som, jf. ÅRL § 43, skal afskrives løbende, mens der efter reglerne i IFRS ikke er krav om løbende afskrivning, men derimod krav om årlig impairment test. Her kan en virksomhed, som aflægger efter ÅRL, ikke henviser til IFRS, såfremt resten af regnskabet aflægges efter ÅRL.

¹ Indsigt i årsregnskabsloven, KPMG side 28

5.2 Årsregnskabslovens paragraffer vedrørende going concern

De paragraffer i ÅRL, der er direkte relevante i relation til going concern findes i §§ 11 – 14, hvor de grundlæggende krav til aflæggelse af årsrapporter er beskrevet.

Overordnet dækker kravene over, at årsrapporter skal aflægges ud fra et princip om, at give et retvisende billede² for den virksomhed eller koncern, årsrapporten er aflagt for.

Årsrapporten udarbejdes til brug for virksomhedens interessenter, eksempelvis finansieringskilder, investorer, medarbejdere, kunder, leverandører, offentlige myndigheder mv. Derfor er det vigtigt, at årsrapporten giver det korrekte billede af virksomheden for den periode, den er aflagt for.

5.2.1 Retvisende billede

Det retvisende billede er ikke en ny opfindelse, de grundlæggende krav har overlevet fra den gamle ÅRL 1981³.

Det retvisende billede og dets bestanddele behandles i ÅRL § 13. Nedenstående punkter er nævnt, som værende grundstammen for det retvisende billede, dvs. nedenstående punkter skal være opfyldt, før en årsrapport skal kendetegnes som retvisende.

- Klarhed, årsrapporten skal være udarbejdet klart og overskueligt.
- Substans, indhold frem for formalia skal være gældende, dvs. de enkelte forholds realiteter er vigtigere end formalia.
- Væsentlighed, alle væsentlige forhold skal medtages i årsrapporten.
- Neutralitet, regnskabsaflægger skal medtage/vise alle værdiændringer uanset deres påvirkning af det aflagte regnskab
- Periodisering, omkostninger der afholdes i et år, hvor tilhørende salg først forventes realiseret i efterfølgende år, skal posteres som en balancepost, således resultatet ikke påvirkes heraf.
- Konsistens, alle grupper af aktiver indregnes og måles efter samme princip.
- Bruttoværdi, der må ikke foretages modregning af poster ved aflæggelse af årsrapporten.

² ÅRL § 11

³ Håndbog i Årsrapport, Kiertzner side 53.

- Kontinuitet, ultimoværdier i et regnskabsår skal stemme overens med primoværdier i det efterfølgende.

Det sidste punkt, som skal være opfyldt, før årsrapporten kan anses som værende retvisende, er at det skal være aflagt efter ”going concern princippet”.

I kommentarerne til ÅRL nævnes og beskrives going concern begrebet med udgangspunkt i, at det forventes, at virksomhedens ledelse forventer at fortsætte driften, herunder at virksomhedens driftsmidler, ejendomme m.v. forventes at indgå i virksomhedens fortsatte drift.

Såfremt virksomheden ikke forventer, at driftsmidler, ejendomme m.v. skal indgå i den fortsatte drift, enten som følge af lukning/salg af aktivitet eller konkurs, skal der foretages tilpasning til denne nye situation. Det vil i langt de fleste tilfælde være nødvendigt at foretage en nedskrivning af værdierne i henhold til ÅRL § 42.

I forbindelse med lukning af virksomheden, hvor going concern forudsætningen ikke kan overholdes på grund af konkurs, skal årsrapporten aflægges, og aktiver m.v. indregnes til realisationsværdier.

Ændres måden at indregne på, jf. ovenstående, betyder dette et brud på et af de andre grundprincipper for aflæggelse af årsrapporter, nemlig kontinuiteten, da årsrapporten nu ikke længere er aflagt efter samme princip som tidligere år. Et brud på kontinuiteten kræver, at ledelsen, jf. ÅRL § 99, skal oplyse herom i ledelsesberetningen. For virksomheder, der aflægges efter regnskabsklasse B, hvor der ikke er krav om ledelsesberetning, træder ÅRL § 77 i kraft, da der ved væsentlige ændringer i virksomhedens økonomiske forhold skal oplyses herom i en ledelsesberetning.

ÅRL beskriver tydeligt i § 13 stk 4, ” *Driften af en aktivitet formodes at fortsætte (going concern), medmindre den ikke skal eller ikke antages at kunne fortsætte*” – Det kan således konkluderes, at vurdering af going concern skal foretages for virksomhedens enkelte aktiviteter og ikke for hele virksomheden samlet. I de tilfælde, hvor en virksomhed kun har en aktivitet, bliver der naturligt sammenfald mellem virksomhed og aktivitet i forbindelse med vurdering af going concern.

Øvrige aspekter i vurderingen af going concern, som er meget relevante i relation til vurderingen af going concern forudsætningen, er det tidsmæssige aspekt. I relation til aflæggelse af årsrapporten efter going concern princippet giver ÅRL ingen indikationer herom, hverken i relation til vurdering af tidspunktet for, om virksomheden vurderes at være en going concern, eller hvor lang tid frem i tiden, der skal ses. I denne forbindelse skal der søges hjælp i de internationale standarder, som bliver beskrevet i det efterfølgende afsnit.

5.3 IAS/ IFRS og going concern

Der findes ikke en specifik international standard, som udelukkende omhandler going concern som grundlæggende forudsætning for aflæggelse af årsrapporter. Going concern omtales i IAS 1 "Presentation of financial statements". Herudover omtales going concern også i IASB begrebsramme (Framework).

5.3.1 IASB Begrebsrammen (Framework)

Begrebsrammen fra IASB, som de internationale standarder så vidt muligt stemmer overens med, nævner både going concern, afsnit 23 og periodisering, afsnit 22 som grundlæggende forudsætninger i forbindelse med aflæggelse af årsrapporter⁴.

Begrebsrammens afsnit 23 er meget overordnet i sin beskrivelse af going concern forudsætningen, og giver ikke nogen specifik information omkring emnet. De bemærkninger, der kan drages på baggrund af begrebsrammen, er således:

- En årsrapport skal udarbejdes med udgangspunkt i, at virksomheden, der aflægger, er going concern.
- Virksomheden skal være going concern inden for en forudsigelig fremtid (foreseeable future).
- Hvis virksomhedens ledelse har til hensigt at likvidere/sælge/gå konkurs, skal årsrapporten udarbejdes ud fra et andet regelsæt.

Begrebsrammen fra IASB giver således ikke mere klarhed om detaljerne i relation til ledelsens involvering og det tidsmæssige aspekt i relation til going concern holdbarheden af en årsrapport.

⁴ International Financial Reporting Standards (IFRSs) 2007, IASB side 40

5.3.2 IAS 1

I den internationale standard IAS 1 behandles going concern princippet i afsnit 23 og 24⁵:

IAS 1 afsnit 23

IAS 1, afsnit 23 er mere detaljeret i sin beskrivelse af going concern forudsætningen, her præciseres nogle af de detaljer, hverken den danske ÅRL eller IABS' begrebsrammer giver svar på:

- Årsrapporten skal aflægges ud fra going concern forudsætning, med mindre virksomheden ikke skal fortsætte sin drift.
- Såfremt årsrapporten ikke aflægges efter going concern princippet skal dette oplyses i regnskabet.
- Afsnittet beskriver desuden, hvornår ledelsen i virksomheder skal være opmærksomme på, om der kan være indikationer på going concern problemer - dette skal ske umiddelbart i forbindelse med udarbejdelse af årsrapporten.

I IAS 1, afsnit 23, kom der således svar på, hvornår ledelsen skal være opmærksom på going concern forudsætningen. Dette skal ske i forbindelse med udarbejdelse af årsrapporten, hvor ledelsen skal vurdere, om virksomheden fremadrettet vil være en going concern.

IAS 1 afsnit 24

IAS 1, afsnit 24 tager mere konkret fat i tidshorisonten for going concern forudsætningen. Der knyttes følgende kommentarer dertil:

- Going concern-forudsætningen skal være gældende fra minimum 12 måneder fra balancedagen, gerne mere.
- Det nævnes desuden, at ledelsens vurdering af going concern forudsætningen vil være forskellig, fra gang til gang. Ved kendte og rentable aktiver vil going concern vurderingen være hurtig overstået, hvorimod det kan være væsentligt mere kompliceret at foretage vurderingen på nye aktiver, her skal vurderes på fremtidig rentabilitet m.v.

IAS 1, afsnit 23 og 24, bidrager, jf. ovenstående, i stor stil til forklaringen og forståelsen af ÅRL regler, og de "mangler" der er i ÅRL i relation til ledelsens vurdering af going concern-

⁵ International Financial Reporting Standards (IFRSs) 2007, IASB side 790

forudsætningen, både i relation til tidspunktet for vurdering og den tidsmæssige holdbarhed af going concern forudsætningen.

5.4 Krav til ledelsesberetningen og noteoplysninger

Ledelsen i virksomheder, som aflægger årsrapport efter reglerne for klasse C og D virksomheder, skal i ledelsesberetningen til årsrapporten beskrive en række forhold omkring virksomheden. Kravet til denne beskrivelse indgår i ÅRL § 77 og 99, forhold som skal omtales kan eksempelvis være:

- Beskrivelse af usikkerhed ved indregning eller måling i årsrapporten.
- Beskrivelse af usædvanlige forhold.
- Beskrivelse af udviklingen indenfor virksomhedens aktiviteter samt den forventede udvikling.

De internationale standarder stiller ikke noget egentligt krav til, at der skal indgå en ledelsesberetning i årsrapporter aflagt efter IFRS. Der er dog i den seneste tid arbejdet med udarbejdelse af et ”IFRS Practice Statement” vedrørende ”Management Commentary”⁶. Dette ”Practice Statement” er udarbejdet som en ikke bindende vejledning til udarbejdelse af ledelsesberetningen. Formålet med at udgive ”Practice Statement er at hjælpe ledelsen, som aflægger årsrapporten med at give det mest retvisende billede af den virksomhed, de aflægger årsrapporten for.

I forbindelse med aflæggelse af årsrapporter i Danmark er der, jf. ovenstående, en række forhold, som skal beskrives i ledelsesberetningen eller i noterne til årsrapporten, dette gælder for både virksomheder, som aflægger efter ÅRL og IFRS.

Ledelsesberetningen, som udarbejdes til årsrapporten for både ÅRL og IFRS regnskabsaflæggende virksomheder, anses i relation til det retvisende billede ikke som en del af årsrapporten. Dette betyder, jf. ovenstående, at forhold, som relaterer sig til det retvisende billede, ikke alene kan omtales i ledelsesberetningen, disse skal også oplyses i noterne til regnskabet. For virksomheder,

⁶ Management Commentary – A framework for presentation - udgivet i december 2010 af IASB.

som aflægges efter ÅRL, kan denne noteoplysning klares med en henvisning til ledelsesberetningen, eller omvendt. Aflægges virksomheden regnskab efter IFRS, skal forholdene som minimum oplyses i noterne, hvortil der kan henvises fra ledelsesberetningen. IFRS giver ikke mulighed for henvisning til omtale i ledelsesberetningen fra noterne. Dette fordi ledelsesberetningen, jf. ovenstående, ikke "eksisterer" i IFRS vejledninger.

5.5 Resumé – ÅRL, de internationale standarder og ledelsesberetningen.

Ved gennemgangen af reglerne for going concern ses der tydelige sammenhænge mellem reglerne i ÅRL og IAS/IFRS, hvilket er i overensstemmelse med tidligere beskrivelse af den nuværende ÅRLs ophav, som hovedsagligt er baseret på internationale standarder. De internationale standarder er mere uddybende i kommentarerne og mere konkrete.

Et sammenkog af de regler, der er gældende for virksomheder, som aflægges årsrapporter efter ÅRL, ser således ud, med udgangspunkt i ÅRL, IASB begrebsrammen og IAS 1.

- Going concern-forudsætningen skal være opfyldt, såfremt årsrapporten aflægges efter going concern princippet.
- Såfremt virksomheden ikke vurderes at være going concern, skal der foretages oplysning herom i den aflagte årsrapport.
- Vurderingen af going concern vurderes på aktivitetsniveau i den enkelte virksomhed.
- Ledelsen skal foretage sin vurdering af going concern i forbindelse med aflæggelse af årsrapporten, hvilket nødvendiggør, at de ser frem i tiden, og således oplyser virksomhedens interessenter om "problemer" inden det er for sent - således kan interessenterne muligvis nå at begrænse eventuelle økonomiske tab m.v.
- Going concern vurderingen skal gælde minimum 12 måneder fra statusdagen.
- Kendte og rentable aktiviteter kan vurderes på et meget overordnet plan.
- Nye og usikre aktiviteter skal vurderes mere dybdegående.
- Usikkerhed vedrørende going concern skal som minimum oplyses i en note til årsrapporten.

Ovenstående er oplistet nogle af de mere generelle forhold, som kan have indflydelse på ledelsens vurdering af going concern-forudsætningen i en virksomhed. Vi vil i det kommende afsnit kigge

nærmere på nogle de områder i årsrapporten, som kan være specielt problematiske i relation til going concern vurderingen.

5.6 Problematiske områder i årsrapporten

Når ledelsen skal aflægge virksomhedernes årsrapport, vil der være nogle områder, som er mere relevante i relation til going concern end andre. Gennemgangen af disse områder er af generel karakter, da de færreste virksomheder oplever samme udfordringer i forbindelse med indregning og måling af de enkelte aktiver eller passiver.

Nedenstående har vi taget udgangspunkt i de mest væsentlige områder i relation til værdiansættelse i forbindelse med going concern forudsætningen. Det er åbenlyst, at alle områder i årsrapporten vil blive påvirket i det tilfælde, at et regnskab ikke længere kan aflægges ud fra going concern forudsætningen.

5.6.1 Goodwill

Virksomheder, som har indregnet goodwill skal, jf. reglerne i IFRS, foretage løbende vurdering af værdien af den tilkøbte goodwill. Der skal løbende ske nedskrivning på goodwill, hvis der er indikationer på, at den værdi goodwill er indregnet til, ikke længere er korrekt. Når ledelsen skal foretage den vurdering, er der en række forhold, som skal overvejes:

- Hvad er fremtidsudsigterne for det forretningsområde (CGU), som goodwillen vedrører.
- Hvilken diskonteringsfaktor skal anvendes ved beregningen.
- Hvilke øvrige faktorer skal ligges til grund for beregningen.

Det er selvsagt ikke nogen let opgave for ledelsen at foretage denne vurdering. Der skal vurderes nøje på alle forudsætninger, da de enkelte variable har meget stor betydning på den værdi, forretningsområdet kan indregnes til.

Hvis slutresultatet på de beregninger, som ledelsen udarbejder, udviser en mindre kapitalværdi en den regnskabsmæssige værdi, skal der foretages nedskrivning af goodwill.

Som tidligere nævnt er goodwill-området et af de steder, hvor der er stor forskel på indregningsmetoden i relation til aflæggelse af regnskab efter ÅRL og IFRS. Hvor IFRS foreskriver for årlig impairmenttest af goodwill for at fastslå dagsværdi, jf. ovenstående, så skal goodwill afskrives, jf. ÅRL § 43. Afskrivning efter ÅRL skal foretages systematisk ud fra den forventede brugstid, perioden for afskrivning kan dog ikke overstige 20 år.

5.6.2 Investeringsejendomme

Investeringsejendomme, som anvendes til udlejning, skal løbende indregnes til dagsværdi. Dagsværdien på disse ejendomme fastsættes ud fra nogenlunde samme model, som beregningen af værdien på goodwill.

Når ledelsen skal vurdere dagsværdien på investeringsejendommene, vil følgende faktorer skulle medtages i vurderingen:

- Diskonteringsfaktor.
- Indexregulering af huslejeindtægter og omkostninger.
- Ledelsens afkastkrav til investeringen, herunder risikotillæg.
- Eventuelt tomme lejemål.

Diskonteringsfaktoren og afkastkravet har i høj grad indflydelse på dagsværdien på investeringsejendomme. Det beregnede fremtidige cash-flow, som fremkommer af de øvrige faktorer, omsætning, tomme lejemål og omkostninger skal holdes op mod ledelsens krav til forrentning.

Når afkastkravet skal vurderes, vil ledelsens risikotillæg være en væsentlig faktor, da investeringen skal sammenholdes med en risikofri investering. Det vil selvsagt have stor betydning for dagsværdien, om ledelsen sætter deres risikotillæg til 2% eller 4%. Jo højere risikotillægget bliver, des lavere bliver dagsværdien på investeringsejendommen og omvendt.

I modsætning til den beregnede kapitalværdi på goodwill, som skal nedskrives, men ikke kan opskrives, skal den løbende regulering af dagsværdien på investeringsejendomme reguleres løbende over resultatopgørelsen, uanset om der er stigning eller fald i dagsværdien.

5.6.3 Øvrige materielle anlægsaktiver

Materielle anlægsaktiver, eksempelvis grunde, bygninger, driftsmidler, produktionsanlæg m.v. indregnes til kostpris med fradrag af afskrivninger ud fra en skønnet brugstid og scrapværdi.

Ledelsen skal altid påse, at anlægsaktiver indregnes korrekt. Med udgangspunkt i indregning til kostpris med fradrag af akkumulerende afskrivninger skal ledelsen påse, at et aktiv ikke indregnes til en højere værdi end den genindvindingsværdi, aktivet repræsenterer ved fortsat drift af virksomheden. Genindvindingsværdien er kendetegnet ved den fremtidige indtjening, aktivet kan indbringe, korrigeret ud fra en diskontering af pengestrømmene, jf. ovenstående afsnit omkring goodwill og investeringsejendomme.

Udviser en beregning af genindvindingsværdien en lavere værdi end den bogførte værdi, skal der nedskrives til denne lavere værdi.

Beregning/skøn af genindvindingsværdi kan blandt andet være relevant i følgende situationer:

- Faldende markedsværdi for aktivet.
- Faldende efterspørgsel efter virksomhedens produkter.
- Ændringer i afkastkrav.
- Fysiske skader på aktivet.
- Nedlukning af aktivitet.

5.6.4 Going concern og virksomheden aktiver

Som det fremgår af ovenstående gennemgang af udvalgte aktiver, vurderer vi at disse er de mest relevante i forhold til vurderingen af going concern i netop denne virksomhed. Kendetegnende for alle områder er, at vurderingen er meget vanskelig, og ofte en stor udfordring for ledelsen at tage stilling til værdierne. Ledelsen skal derfor hele tiden være opmærksom på indikationer på værdiforringelse, uanset om der er tale om goodwill, investeringsejendomme eller øvrige anlægsaktiver. Især de aktiver, hvor der ikke er et aktivt marked for aktiver, er svære at vurdere, da der ikke findes nogle normer for, hvorledes aktivernes værdi kan beregnes. Hvis man eksempelvis ser på virksomheder, som er beskæftiget indenfor ejendomsbranchen, så kan ledelsen, hvis der er

usikkerhed omkring vurderingen af ejendommenes værdi, tage kontakt til en ejendomsmægler, som kan være behjælpelig med at foretage en vurdering, hvis der er behov for 3. mandsvurdering.

Ved vurderingen af virksomhedens økonomiske situation er det ikke kun virksomhedens aktiver, som skal medtages i vurderingen. Der er også ligeledes foretaget vurdering af både hensatte forpligtelser og eventualforpligtelser, som kan have stor indflydelse i relation til virksomhedens status som going concern.

5.6.5 Hensatte forpligtelser og eventualforpligtelser.

Going concern forudsætningen er ikke nævnt direkte i hverken ÅRL eller IFRS paragraffer og afsnit vedrørende hensatte forpligtelser og eventualforpligtelser. Uanset dette, så er netop hensatte forpligtelser og eventualforpligtelser relevante i forbindelse med ledelsens vurdering af going concern.

I det tilfælde at ledelsen vurderer, at årsrapporten kan aflægges efter going concern princippet, skal der ikke foretages yderligere vurdering af hverken hensatte forpligtelser eller eventualforpligtelser, end de skulle i forvejen, jf. ÅRL og IFRS.

I det tilfælde at årsrapporten efter ledelsens vurdering ikke kan aflægges efter going concern forudsætningen, så kan hensatte forpligtelser og eventualforpligtelser blive særdeles aktuelle. Der kan nævnes følgende eksempler på situationer, hvor virksomheden, såfremt der opstår problemer med going concern indenfor en aktivitet i virksomheden, skal vurdere, om der skal hensættes til forpligtelsen eller oplyses herom i en note som en eventualforpligtelse.

Eksempel, hensat forpligtelse.

Der er grundlæggende følgende krav, som skal være opfyldt, før en hensat forpligtelse kan indregnes i årsrapporten⁷:

- Virksomheden skal have en retlig/faktisk forpligtelse på balancedagen.
- Det skal være sandsynligt, at forholdet vil medføre træk på virksomhedens ressourcer.
- Der skal kunne foretages en pålidelig opgørelse af beløbet.

En virksomhed leaser sit produktionsapparat, og der eksisterer 3 år af leasingperioden. Pga. nedgang i efterspørgsel bliver virksomheden nødt til at lukke produktionen ned. Der er ikke mulighed for at "slippe" af med leasingforpligtelsen.

Restleasingforpligtelsen kan måles pålideligt, ud fra en beregning af nutidsværdien på de fremtidige leasingydelse og det faktum, at virksomheden vil komme til at betale pengene, hvilket medfører træk på ressourcerne, ligesom der er en forpligtelse til at betale pengene.

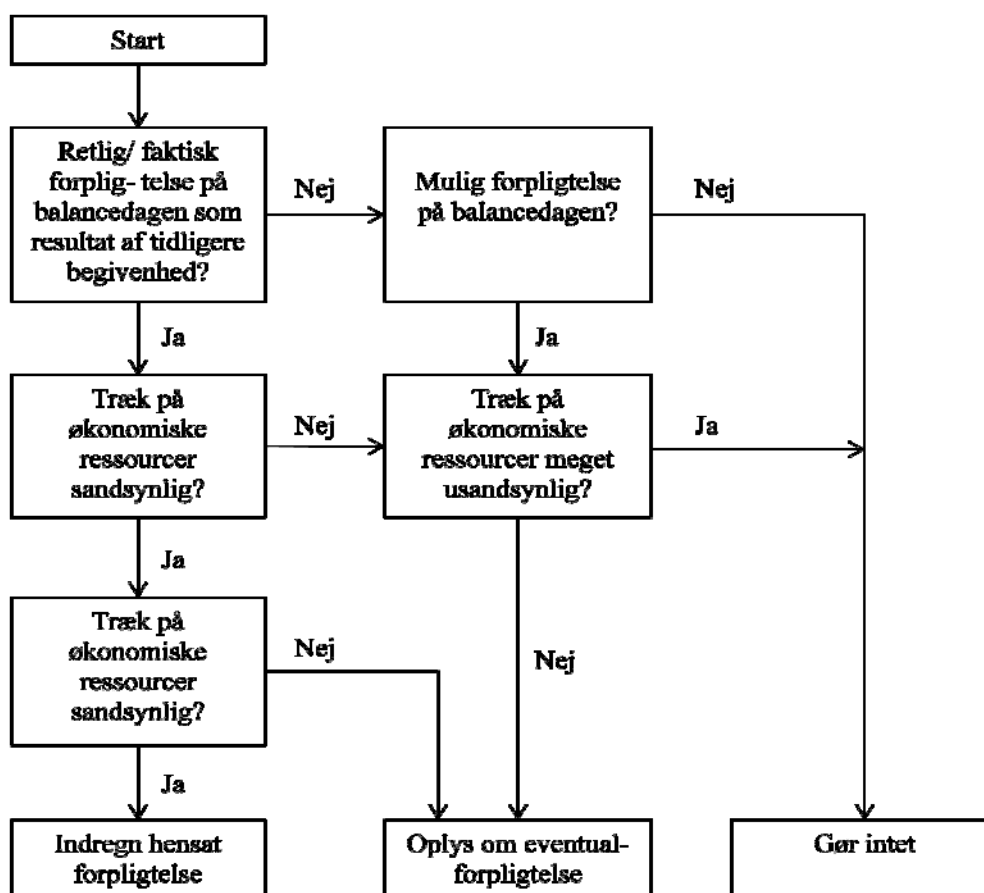
Dette betyder, at virksomheden skal foretage indregning af de resterende leasingydelse som en hensat forpligtelse.

Eksempel, eventualforpligtelser.

I modsætning til indregning af hensatte forpligtelser, er der ikke de samme krav til oplysning af eventualforpligtelser. Forskellene på hensatte forpligtelser og eventualforpligtelser kan skitses i nedenstående figur⁸:

⁷ IAS 37 pkt 14.

⁸ Regnskabshåndbogen 2010, side 222 - PriceWaterhouseCoopers

Som det kan ses i figuren, er kravene til oplysning af eventualforpligtelser ikke helt så skrappe som kravene til indregning af hensatte forpligtelser. Der er mulighed for ledelsen for at indlægge lidt elastik i deres vurderinger, når de skal tage hensyn til, om der skal foretages oplysning om eventualforpligtelser.

De klassiske områder, som er oplyst som eventualforpligtelser, er igangværende retssager, kautionsforpligtelser, leasingforpligtelser. Der skal, såfremt det er muligt, foretages oplysning om beløbsstørrelsen på de hensatte forpligtelser, ligesom der skal foretages oplysning om det tidsmæssige aspekt, i relation til eventuelt træk på virksomhedens ressourcer.

Som det fremgår af ovenstående, kan der være en række områder inden for hensatte forpligtelser og eventualforpligtelser, som kan have store konsekvenser for virksomheden og dens vurdering af going concern. Forholdene, som behandles under disse områder, kan være direkte årsager til, at

virksomheden ikke længere vurderes at være en going concern. Hvis det eksempelvis er nødvendigt med indregning af en hensat leasingforpligtelse kan det betyde, at virksomhedens øvrige långivere ikke længere vil stille finansiering til rådighed. Dette kan medføre, at virksomheden ikke længere kan vurderes at være en going concern.

I de følgende afsnit vil vi gennemgå de områder, både inden- og udenfor virksomhedens kontrol, som kan være relevante, når det skal vurderes, om en virksomhed er en going concern.

5.7 Virksomheden og dens omverden

Når ledelsen i en virksomhed skal foretage en vurdering af going concern forudsætningen, er der flere forhold, som vil være relevante at tage i betragtning.

I forbindelse med ledelsens analyse af hele eller dele af virksomhedens evne til at fortsætte sin drift kan der ikke peges på et enkelt område, som er afgørende for ledelsens vurdering af going concern forudsætningen. Om virksomheden er going concern eller ej, kan skyldes mange, både interne og eksterne forhold, i de kommende afsnit vil vi gennemgå de væsentligste forhold i relationen til going concern vurderingen.

5.7.1 Interne forhold

Alt efter virksomhedens størrelse og type og branche er der forskellige faktorer, der giver udfordringer i relation til going concern vurderingen, vi har nedenstående beskrevet de faktorer, der eventuelt kan gøre sig gældende.

Branche og virksomhedsstørrelse.

Virksomhedens branche og størrelse kan være gældende faktorer. I situationer, hvor konkurrencen bliver spidset til. Det kan være på grund af nye konkurrenter, faldende efterspørgsel eller lignende situationer.

Medarbejderstab.

Medarbejderne i en virksomhed er et vigtigt aktiv. Især hvis en virksomhed er meget afhængig af enkelte personer, eksempelvis en direktør, som tegner hele virksomheden ud ad til. Er en sådant person ikke længere i virksomheden, kan det være svært at se, hvordan virksomheden kan fortsætte.

Leverandørafhængighed.

Har en virksomhed kun en leverandør, giver det ikke store muligheder for at tilpasse og risikosprede sine leverancer. Flere leverandører, vil derfor være optimalt i forhold til at sikre sig løbende tilførsel af leverancer, ligesom afhængigheden af en enkelt leverandør forsvinder.

Produkt og Markedsspredning.

En pendant til leverandørafhængigheder er virksomhedens egen afsætning. Et bredt produktsortiment og spredning på flere markeder vil mindske risikoen, hvis et enkelt produkt eller marked pludseligt går i stå.

Teknologi.

Teknologien og udviklingen indenfor teknologien vil for nogle virksomheder være meget vigtige at følge med i. Det er meget individuelt fra virksomhed til virksomhed alt efter hvilken branche, den er i.

Ledelse.

En virksomheds ledelse skal være kompetent til at lede virksomheden. I nedgangtider er det nødvendigt, at ledelsen har evne til at slå koldt vand i blodet, og finde vejen ud af krisen, herunder at foretage de indgreb i virksomhedens organisation m.v., som er nødvendige.

Finansiering.

Finansieringen af en virksomhed er blandt de nævnte forhold et af de vigtigste forhold. Finansieringen kan ske som fremmed finansiering eller egenkapital. Vi vil i senere afsnit gennemgå de enkelte finansieringsalternativer og vurdere disse i relation til going concern vurderingen.

5.7.2 Eksterne forhold

For en virksomhed vil den omverden, de befinder sig i, være altafgørende for, om virksomheden har sin eksistensberettigelse eller ej. Faktorerne, som kan gøre sig gældende i denne henseende, kan være eksempelvis.

Økonomi.

Den generelle økonomiske situation i verden har stor indflydelse. Finanskrisen har haft stor indflydelse på mange virksomheders situation både på finansierings- og afsætningssiden.

Lovgivning.

Skærpede lovkrav til virksomhedens produkter, miljøforhold og lignende kan være direkte eller indirekte medvirkende til, at en virksomhed kan opleve problemer med at agere i markedet og derved fortsætte sin aktivitet.

Efterspørgselsændringer og Forbrugeradfærd.

Der sker hele tiden ændringer i forbrugernes adfærd og ændringer i de produkter, de efterspørger, derfor ligger det om en potentiel risiko, at en virksomheds produkter kan gå i glemmebogen, hvis de ikke sørger for at følge udviklingen.

Konkurrence

Nye konkurrenter på markedet vil altid være en trussel mod en virksomhed, da der vil være flere om at tilbyde kunderne de varer, de efterspørger.

5.7.3 Opsummering - Interne og eksterne forhold

Når ledelsen i en virksomhed kigger på ovenstående forhold, vil noget være mere relevant end andet. De enkelte faktorer vil vurderes forskelligt alt efter, hvilken virksomhed de skal anskues ud fra.

Eksempelvis vil en virksomhed, der handler med træ ikke være så fokuseret på den teknologiske udvikling, som producenten af fladskærms-fjernsyn, men måske have mere fokus på miljødebat m.v.

I det kommende afsnit vil vi gennemgå de forskellige former for finansiering, som en virksomhed kan benytte sig af, herunder de påvirkninger/indflydelse de kan have for ledelsens vurdering af going concern forudsætningen

5.7.4 Gæld/finansiering (fremmed kapital)

En virksomhedens gældsammensætning kan være meget forskellig alt efter, hvilken branche virksomheden er indenfor. I det kommende afsnit gennemgås forskellige former for finansieringsalternativer, ligesom de enkelte finansieringsformers fordele og ulemper vil blive beskrevet.

Alternativ	Beskrivelse	Fordele	Ulemper
Driftskredit/kassekredit	Virksomhedens driftskredit er en løbende kredit, der er stillet til rådighed af virksomhedens pengeinstitut. Der skal i de fleste tilfælde ske årlig fornyelse, hvor der tages stilling til kredittens størrelse, rentefastsættelse og sikkerhedsstillelse.	Kreditten er fleksibel, og der kan trækkes og indsættes på den løbende.	Driftskredit er ofte dyrere i rente end et lån i banken. Eventuelt overtræk er meget dyrt, hvis det bliver nødvendigt at trække over kredittens maksimum-beløb. Den forholdsvis korte løbetid på kreditten kan være problematisk, hvis udviklingen går i den forkerte retning, da en fornyelse kan være svær at få på plads, ligesom en forhøjelse af kreditten kan være besværlig.

Alternativ	Beskrivelse	Fordele	Ulemper
Banklån	Et lån i banken, eksempelvis til finansiering af køb af driftsmidler, lånet afvikles typisk med en fast ydelse hver måned/kvartal i en fastlagt periode.	Perioden for lånet er fastlagt ved aftalens indgåelse så der kommer ingen overraskelser. Renten er ofte lavere end på kassekreditfinansieringen.	Der skal afdrages på forud fastsatte tidspunkter. Der er ikke stor mulighed for fleksibilitet, hvis virksomheden ikke har mulighed for at betale de aftalte ydelser på lånet
Kreditforeningslån	Kreditforeningslån ydes af eksempelvis Realkredit Danmark og anvendes til finansiering af eksempelvis bygninger. Kreditforeningslån kan fås med både fast og variabel rente.	Kreditforeningslån er ligesom banklånet kendetegnet ved en forud fastlagt betaling af ydelser. Rentesatsen på kreditforeningslånet er oftest lavere end renten på banklån og kassekredit. Løbetiden kan variere fra 10 til 30 år.	Et kreditforeningslån er stort set fastlagt i tilbagebetalingen og der er ikke store muligheder for at ændre på tilbagebetalingen.

Alternativ	Beskrivelse	Fordele	Ulemper
Leasing	<p>Leasingfinansiering er et ofte brugt alternativ til bankfinansiering.</p> <p>Leasingfinansiering kan bruges til finansiering af stort set alt lige fra biler og maskiner til bygninger.</p>	<p>Leasing er meget fleksibel i forbindelse med mulighed for at tilpasse sig til den enkelte virksomheds behov i relation til ydelse og restværdi samt tidshorizont. Der er ofte mulighed for at anvende leasingselskabernes store rabatter, eksempelvis på biler. Den finansiering, som virksomheden har stillet til rådighed gennem leasingselskab belaster ikke selskabets øvrige kredittræk i pengeinstitut, som det ville have gjort, hvis samme aktiver var finansieret af et banklån.</p>	<p>Hvis der indgås aftaler med lang løbetid og det viser sig, at man gerne vil træde ud af aftalen, kan dette ikke lade sig gøre uden betaling af restbeløb. Der skal oftest betales en stor engangsydelse i forbindelse med aftalens indgåelse. Det kan være en betingelse, at aktivet skal leveres tilbage efter endt brug, hvilket kan være u hensigtsmæssigt, hvis man gerne vil beholde. Ligeledes kan der være tvunget køb af aktivet efter leasingaftalens udløb.</p>
Leverandørfinansiering	<p>Leverandørfinansiering opstår i forbindelse med køb af varer/ytelser fra virksomhedens leverandører.</p> <p>Leverandørkredit stilles gratis til rådighed fra leverandøren for en forholdsvis kort periode efter varerne er leveret, ofte fra 15-45 dage.</p>	<p>Leverandørkredit koster ikke noget og er derfor gratis finansiering stillet til rådighed.</p>	<p>Der er forholdsvis kort kredittid på leverandørgælden. Hvis kredittiden overskrides, bliver der pålagt en meget høj rente.</p>

Alternativ	Beskrivelse	Fordele	Ulemper
Ansvarlig lånekapital	Ansvarlig lånekapital kan tilføres virksomheden fra investeringsselskaber eller lignende. Eksempelvis Mezzanin Kapital A/S, som stiller ansvarlig lånekapital til rådighed. Ansvarlig lånekapital kan ligeledes tilføres fra eksempelvis holdingselskab eller aktionærer.	Ansvarlig lånekapital styrker virksomhedens kreditværdighed overfor øvrige långivere. Ansvarlig lånekapital, kan tælle som egenkapital, når virksomhedens pengeinstitut foretager vurdering af kreditværdigheden.	De selskaber, som stiller ansvarlig lånekapital til rådighed, vil ofte forlange at få medbestemmelse i virksomheden, eventuelt gennem et bestyrelsesmedlem som blander sig i virksomhedens hverdag. Betaling for lånet kan være rentebetaling af lån eller betaling af en andel af virksomhedens resultat eller en kombination af begge. Afhængigt af hvilken partner, der yder lånet, kan renten være høj pga. den risiko, investor påtager sig i relation til sin position i forbindelse med eventuelt konkurs.

Som det fremgår af ovenstående oversigt, er der mange forskellige finansieringsalternativer. Der er ikke noget endegyldigt svar på, hvilket finansieringsalternativ, der er det bedste, set i relation til going concern, da der er fordele og ulemper ved dem alle sammen.

I forhold til ledelsens vurdering af going concern, set i relation til virksomhedens finansiering, er der nogle åbenlyse forhold, som vil være nødvendige at have kontrol over.

- Ledelsen skal, jf. tidligere afsnit omkring IAS 1, afsnit 24, have en tidsramme på minimum 12 måneder, når de aflægger et regnskab efter going concern princippet. Derfor er det vigtigt, at virksomhedens kreditgivere er villige til at yde kredit i denne periode som minimum.
- Ledelsen skal have et fuldstændigt overblik over de enkelte lån/kreditter/leasingaftalers løbetid og ydelsesbetaling, så der ikke kommer ubehagelige overraskelser i form af indfrielse eller stigning i ydelser.
- Det kan være en fordel at have en sikring på gældens rentebelastning, enten i form af fastforrentede lån eller ved sikring af rente gennem et renteswap eller lignende, da dette gør budgettering af rentebetalinger væsentligt lettere.

I det tilfælde, at en virksomhed kommer i problemer i relation til at være en going concern, vil virksomhedens finansieringskilder skulle tages i ed. Oplever virksomheden eksempelvis faldende omsætning, store tab på debitorer, faldende dagsværdier m.v., jf. tidligere afsnit, vil virksomhedens egenkapital blive udhulet. Denne udvikling kan ofte give problemer med at betale de løbende ydelser på lån, betaling af renter, ligesom det kan være problematisk at få forlænget driftskreditter eller henstand med afdrag. I relation til finansiering og forhandling af fremtidige vilkår vil der skulle stilles en modydelse overfor långiver i form af sikkerhed. I de kommende afsnit vil vi gennemgå forskellige former for sikkerhedsstillelse.

5.7.5 Sikkerhedsstillelse.

Virksomhedspant

Virksomhedspant blev introduceret i 2005/06 og er i modsætning til almindeligt pant ikke tilknyttet et enkelt aktiv eller lignende. Virksomhedspant er også beskrevet som flydende pant, da det kan omfatte flere af virksomhedens aktiver, herunder:

- Debitorer.
- Varelager.
- Driftsmidler.
- Goodwill.

Virksomhedspant i varelager omfatter det til enhver tid tilstedeværende varelager i virksomheden, dette betyder, at virksomheden selv har råderetten over de pantsatte aktiver, således varerne kan anvendes i virksomhedens daglige drift, i dette tilfælde i form af varesalg eller produktion. Der skal således ikke tages kontakt til panthaver, når der sælges/købes aktiver omfattet af virksomhedspantet, så længe det sker som en del af virksomhedens normale drift.

Kaution

Kaution overfor 3. mands forpligtelser anvendes ofte i koncernsammenhænge, hvor eksempelvis moderselskab kautionerer for datterselskabs engagement med pengeinstitut. Kautionen kan være både ubegrænset og limiteret.

Når virksomheden skal indgå i et samarbejde med finansieringskilderne omkring virksomhedens fortsatte drift, vil finansieringskilderne ud over sikkerhedsstillelse ofte kræve budgetter for virksomhedens fortsatte drift, inden de tager stilling til, om de vil fortsætte/udvide kreditgivningen. I de kommende afsnit vil vi gennemgå de aspekter i ledelsens budgetlægning, som er relevante i forhold til going concern vurderingen af virksomheden og dens aktiviteter.

5.8 Budgetlægning i going concern perspektiv

Budgetudarbejdelse og økonomisk styring er vigtige aspekter, når virksomhedens ledelse skal planlægge den daglige drift og den langsigtede strategiplanlægning i virksomheden. Budgetter kan ligeledes anvendes, når virksomheder skal foretage vurderinger af påtænkte investeringer eller

lukning af aktiviteter. Der findes ikke nogle konkrete regelsæt, som virksomhedens budgetter skal aflægges efter på samme vis som ved aflæggelse af årsrapporten.

I dette afsnit vil vi gennemgå budgettets anvendelse i forbindelse med ledelsens vurdering af going concern forudsætningen, herunder hvilken betydning budgettet kan have, når ledelsen skal have virksomhedens finansieringskilder til at fortsætte kreditgivningen.

Udarbejdelse af budgettet for virksomheden skal så vidt muligt have samme indhold og opstilling som virksomhedens årsrapport og øvrige interne bogholderi, således der er mulighed for at foretage budgetopfølgning enkelt og pålideligt.

En detaljeret budgetopdeling af virksomhedens aktiviteter giver både ledelse og finansieringskilder muligheden for at vurdere de enkelte aktiviteter, dels for realisme, set i forhold til tidligere realiserede resultater, ligeledes kan den fremadrettede indtjening assistere til vurdering af de enkelte områders rentabilitet. Budgettet tjener således både som planlægnings- kontrol- og dokumentationsværktøj ved vurderingen af going concern forudsætningen.

I budgetlægningsfasen skal ledelsen ligeledes have tidligere års budgetter og budgetopfølgninger i baghovedet for at være opmærksomme på, om der er områder, hvor der tidligere år har været udfordringer med hensyn til at få budgettet korrekt udarbejdet med hensyn til budgettal og budgetforudsætninger.

I en virksomhed, hvor der er usikkerhed omkring going concern forudsætningen, vil et budget ofte være et meget anvendeligt redskab til vurdering af virksomhedens enkelte aktiviteter og omkostninger, ligesom likviditeten og virksomhedens betalingsevne vil fremgå for den kommende periode.

Tidshorizonten i budgettet og det fremtidige kapitalbehov i virksomheden er selvsagt en af de ting, som virksomhedens kreditgiver vil være meget opmærksom på ved deres vurdering af det udarbejdede budget.

Der er selvsagt ikke nogen form for sikkerhed i det budget, som ledelsen udarbejder til brug for den fremtidige going concern vurdering, da budgettet er udarbejdet på baggrund af ledelsens bedste gæt på fremtiden.

6.0 Ledelsesteori og AJ A/S koncernen

Med udgangspunkt i casen om AJ A/S, har vi i det tidligere afsnit gennemgået den teori, som er relevant i forhold til casen.

I dette afsnit vil vi vurdere de handlinger og beslutninger, som ledelsen i AJ A/S har foretaget i forbindelse med aflæggelse af årsrapporten for 2010, desuden vil vi vurdere de øvrige forhold, som gør sig gældende for koncernen med hensyn til interne og eksterne forhold, finansiering mv. herunder vil vi opstille et forslag til en ledelsesberetning, som kan indsættes i årsrapporten for AJ A/S koncernen.

Vurderingerne foretages i overensstemmelse med den beskrevne teori omkring ledelsen.

6.1 Regnskabsaflæggelse efter IFRS

Som det fremgår af casen har AJ A/S valgt at aflægge deres årsrapport efter reglerne i IFRS. For AJ A/S betyder dette, at nogle konkrete områder ikke skal behandles på samme måde, som de skulle have været, såfremt der var aflagt efter ÅRL.

6.1.1 Goodwill

Goodwill skal løbende værditests, jf. IFRS vejledningen. Dette foretages på CGU niveau. I relation til AJ A/S skal denne vurdering foretages både for IA-divisionen og elementdivisionen, hvor goodwill er indregnet.

6.1.2 Vores mening, goodwill

I 2010 har Anders Jensen besluttet at frasælge elementdivisionen og har i denne forbindelse nedskrevet den tilkøbte goodwill, da han ikke mener, at den har nogen værdi. Dette er helt i tråd med reglerne i IFRS.

Set i lyset af de seneste års udvikling samt den planlagte nedlukning af elementdivisionen kan det undre, at man ikke tidligere har foretaget nedskrivning af goodwill, men det er selvsagt altid lettere at være bagklog, når sådanne ting skal vurderes. De vurderinger, der foretages i forbindelse med aflægning af årsrapporten for de enkelte år, vil som udgangspunkt altid være de korrekte på netop det tidspunkt, uanset det viser sig, at dette ikke holder stik i det lange løb.

Niveauet for vurdering af goodwill, som sker på CGU-niveau er efter vores mening det mest korrekte, da vurderingen netop skal foretages med udgangspunkt i de pengestrømme, som det enkelte CGU er i stand til at frembringe. Skulle goodwill foretages på virksomhedsniveau i stedet, ville der være basis for stor manipulation med årsrapporten. Dette skyldes, at koncerner kan være sammensat af mange forskellige divisioner. Heriblandt kan eksempelvis være en meget indbringende division, som igennem sin indtjening kan medføre, at goodwill i urentable divisioner ikke behøver at blive nedskrevet, da virksomheden som helhed udviser fornuftig likviditet og indtjening, hvormed goodwill-værdien kan forsvares.

6.1.3 Investeringsejendomme

Investeringsejendommen i AJ A/S indregnes, jf. IFRS, til dagsværdi, og værdien for 2010 er fastsat af uvildig mæglervurdering til 100 mio. kr.

6.1.4 Vores mening, investeringsejendomme

Valget af IFRS som princip for aflæggelse af årsrapporten har stor betydning for værdiansættelsen, dette skyldes, at IFRS giver AJ A/S mulighed for at indregne udlejningsejendommen til dagsværdi.

Dagsværdiindregning er imidlertid også muligt, jf. ÅRL, der er dog krav om, at investeringsejendommen skal være hovedaktivitet, hvilket ikke er gældende i AJ A/S.

Den fastsatte værdi på 100 mio. kr. er foretaget med udgangspunkt i en mæglervurdering, hvilket er et stærkt signal at sende, da mægleren som udgangspunkt at uvildig, og derfor ikke har nogen interesse i, at investeringsejendommen bliver prissat forkert.

På grund af reglerne omkring indregning af værdireguleringer i årsrapporten har det stor betydning, at værdierne bliver opgjort korrekt, især når der er tale om så store værdier, som der er i AJ A/S' tilfælde.

Som bruger af regnskabet, eksempelvis pengeinstitut eller investor, har ledelsens tilgang til vurderingen af dagsværdien stor betydning, uanset om dette foregår ved hjælp af mægler eller egen beregning. Ændring i forudsætningerne, som ligger bag dagsværdiberegningen, kan betyde store reguleringer af dagsværdien via resultatopgørelsen.

I eksemplet omkring AJ A/S er brugt en årlig kalkulationsrente på ca. 7%. Med 2010-tallene kan dagsværdien beregnes således (årlig nettohusleje/diskonteringsfaktor=dagsværdi): $7.103/7\%=99$ mio. kr.

Når ledelsen skal vurdere dagsværdien, er det hovedsagligt diskonteringsfaktoren som har betydning for dagsværdien. I denne forbindelse er det vigtigt at holde sig for øje, at man kan opnå store udsving i forholdsvist små ændringer i eksempelvis kalkulationsrenten.

Når man som investor skal se på en investering, har man oftest den tilgang til investeringen, at des lavere renten på investeringen er, des lavere er risikoen, og omvendt. I forbindelse med beregningen af dagsværdien på en investeringsejendom er der dog ikke denne sammenhæng mellem kalkulationsrente og risiko.

Som det er illustreret i nedenstående beregninger, så vil en sænkning af kalkulationsrenten med 1% point betyde, at dagsværdien stiger med 16 mio. kr., og dermed forbedre resultatet i divisionen med 16 mio. kr.

Tilsvarende vil en stigning i kalkulationsrenten med 1% point betyde en nedgang i dagsværdien med 13 mio. kr.

- $7.103 / 6\% = 116$ mio kr.
- $7.103 / 8\% = 87$ mio kr.

I netop AJ A/S casen vil sådanne værdireguleringer have store konsekvenser, da Mir Banks krav til koncernen blandt andet er, at nedskrivninger helst ikke skal forekomme, med henblik på deres fortsatte tilsagn omkring finansiering.

Det er klart, at udmeldingen fra Mir Bank lægger et stort pres på ledelsen i forbindelse med næste års vurdering, hvor en ændring i kalkulationsrenten i opad gående retning vil være problematisk. Netop derfor er det også et meget stærkt signal at sende til både Mir Bank samt øvrige regnskabsbrugere, at man anvender en 3. mands vurdering ved indregningen af investeringsejendommen.

6.1.5 Vores mening, hensatte forpligtelser og eventualforpligtelser.

I en koncern som AJ A/S, som er beskæftiget indenfor byggebranchen, vil der løbende være behov for at foretage vurderinger af både hensatte forpligtelser og eventualforpligtelser. Det kan være både vedrørende entreprenør- og elementdivisionen, hvor eksempelvis garantisager fra byggeprojekter

skal indregnes. Indregning kan til tider være vanskelig, da det er svært at forudsige beløbestørrelsen på eventuelle sager, ligeledes kan det også være svært at forudsige udfaldet af en retssag.

6.2 Øvrige forhold

I forbindelse med vores vurdering af ledelsens vurdering i casen AJ A/S er det ikke alene omkring regnskabsaflæggelsen, der foretages vurderinger af ledelsen.

6.2.1 Finansiering

AJ A/S har finansiering gennem pengeinstitut, kreditforening samt leasingselskab. Kendetegn, fordele og ulemper ved disse er beskrevet tidligere. I relation til AJ koncernen har deres valg af finansiering stor betydning i den nuværende situation, hvor likviditeten er presset.

6.2.2 Vores mening, finansiering

I koncernen, hvor likviditeten pt. er presset, er det meget væsentligt, at de er i stand til at servicere deres gæld, da manglende servicering kan betyde, at koncernen kan ende i en konkurssituation.

Beslutningen om at få indført afdragsfrihed på kreditforeningslånet er umiddelbart en fornuftig beslutning, da der i stedet kan afdrages yderligere på gælden hos Mir Bank, hvor rentesatsen er højere end hos kreditforeningen, herved kan rentebetalingerne på den lange bane nedbringes.

AJ A/S har desuden indgået et sale and lease back arrangement vedrørende koncernens driftsmidler i entreprenørdivisionen, hvilket har frigivet en del likviditet, som kan anvendes til nedbringelse af den nuværende gæld, og dermed mindske engagementet hos Mir Bank. Leasingaftalerne er som udgangspunkt det samme som at optage et lån i banken, hvor der afdrages på lånet, hvilket kan sidestilles med betaling af leasingydelse, dog med den fordel, at engagementet i Mir Bank ikke belastes af leasingaftalerne.

6.2.3 Sikkerhedsstillelse

Virksomhedspantet, som er afgivet overfor Mir Bank, medfører, at Mir Bank kan opnå yderligere sikkerhed, udover den sikkerhed de har i ejendomme og eksempelvis biler. Pantet omfatter hovedsagligt varelager og tilgodehavender.

6.2.4 Vores mening, sikkerhedsstillelse

Fleksibiliteten i pantet er uden tvivl en stor fordel for AJ A/S, da afgivelsen af virksomhedspantet uden tvivl har været medvirkende til, at Mir Bank har givet deres tilsagn til at fortsætte deres engagement med AJ A/S.

Virksomhedspantet, der er afgivet, er ikke kun en fordel, der er også nogle ulemper ved afgivelse af pantet, dette skyldes at indgåelse af virksomhedspant kan besværliggøre eventuelle fremtidige rekonstruktioner, da virksomhedspantet omfatter stort set alle aktiver i koncernen, som ikke er sikret af andet pant. Dette betyder, at der ved rekonstruktion ikke er frie aktiver, som kan anvendes til en eventuel dividende i forbindelse med rekonstruktion. Rekonstruktionen er naturligvis ikke en situation man ønsker sig at komme i, men uanset dette, så er dette en klar ulempe, man skal have i baghovedet, når man afgiver virksomhedspant.

6.2.5 Interne og eksterne forhold.

AJ A/S koncernen er beskæftiget i flere brancher, hvor den som er hårdest ramt er byggebranchen. De har kompetente medarbejdere, som leder de vigtigste projekter inden for entreprenørdivisionsen. Hård konkurrence har betydet, at de må trække sig fra produktion af elementer til huse og lejligheder.

6.2.6 Vores mening, interne og eksterne forhold

De forhold AJ koncernen opererer under er i høj grad påvirket af udefra kommende forhold, herunder konkurrence og nedgang i efterspørgslen. Det er forhold, som ikke umiddelbart kan løses fra dag til dag. Ledelsen skal derfor hele tiden sørge for at holde skruen i vandet i forhold til at følge med udviklingen i det marked, de opererer i. Mange virksomheder flytter produktion til udlandet for at holde omkostninger til produktionen nede. Især løntunge og lavteknologiske arbejdsopgaver flyttes udenlandsk for at kunne følge med eller være foran konkurrenterne. Ledelsen bør udvise rettidig omhu og som minimum være med forrest i feltet for ikke at blive koblet af undervejs.

6.2.7 Budget

AJ A/S har udarbejdet et budget for den fortsættende del af koncernen for de kommende tre år. Budgettet viser fremgang både i form af positiv konsolidering af koncernen samt øget likviditet.

6.2.8 Vores vurdering, budget

Både til intern og ekstern brug vil et budget være en nødvendighed for AJ koncernen i forbindelse med deres fremtidige styring af koncernen. Budgettet omfatter hele koncernen og medvirker til, at både ledelse og Mir Bank kan få et overblik over den forventede udvikling, ligesom revisor Poul Madsen anvender budgettet i hans vurdering af koncernen.

De kritiske succesfaktorer i forbindelse med budgettets udarbejdelse er, at ledelsen forstår at få indarbejdet alle forudsætninger så korrekt som muligt, herunder er det også vigtigt, at de forstår at være selvkritiske, både i forhold til de forventninger, de har til fremtidig udvikling samt tidligere erfaringer med budgetlægning til overvejelse. Har de eksempelvis for vane at være lige en tand for optimistiske omkring budgettering af dækningsgrad eller omsætningsvækst, så bør de overveje dette nøje, inden de sender budgettet ud af huset.

I situationen hvor Mir Bank delvist vurderer deres fremtidige engagement med koncernen ud fra nogle fastsatte budgetnøgletal er det vigtigt, at den fremtidige budgetopfølgning, som banken modtager, ikke afviger fra det budgetterede, da det er med til at mindske troværdigheden af de resultater, som fremgår af budgettet, hvilket kan medføre, at Mir Bank smækker kassen i.

Budgettet er uden tvivl et godt styringsredskab, ikke kun i denne konkrete case. I forbindelse med eventuelle investeringer kan et budget være et godt hjælpeværktøj, både til at vurdere de fremtidige resultater, men også den likviditetsmæssige virkning af de fremtidige aktiviteter vil fremgå af budgettet. Som det fremgår af AJ A/S casen er det ikke alene resultaterne, som påvirker likviditeten, der kan også være et stort behov for finansiering af varelager, debitorer m.v. De likviditetsmæssige resultater af eksempelvis ændring i lager- eller debitorbinding vil fremgå af et budget alt efter, hvilke forudsætninger der ligges ind, og det er blandt andet disse forudsætninger, der skal tages til nøje overvejelse inden en virksomhed kaster sig ud i nye investeringer.

6.3 Årsrapporten for 2010 – den endelige version

Efter Mir Banks fortsatte tilsagn omkring finansiering af AJ koncernen, som har været afgørende for koncernens aflæggelse af årsrapporten for 2010 mener vi, at omtalen af going concern i årsrapporten, som skal foretages i ledelsesberetningen og noterne til årsrapporten, bør indeholde følgende forhold:

- Omtale af finansieringsaftalen med Mir Bank, hvori tidshorisonten beskrives.
- Omtale af salg af elementbygningen, herunder omtale af nul-resultatpåvirkningen i 2011.
- Omtale af forholdene omkring salget af divisionens produktionsapparat, som ikke forventes at have resultatpåvirkning i 2011.
- Skitsering af resultatpåvirkningen i koncernen i forbindelse med nedlukningen af elementdivisionen og nedskrivninger i øvrigt:

	Forecast		Årsrapport
	2010	Nedskrivning	31/12-10
Goodwill, elementdivisionen.....	45.000	-45.000	0
Goodwill, IA-divisionen.....	3.000	-3.000	0
Ejendom, elementfabrik.....	44.002	-9.002	35.000
	92.002	-57.002	35.000

- Omtale om tab af egenkapitalen i IA-divisionen, og ejendomsdivisionen efter kautionstabet på elementdivisionen, herunder omtale af den fremtidige indtjening, hvorigennem det forventes, at kapitalen bliver genoprettet.
- Beskrivelse og redegørelse for dagsværdiberegningen vedrørende udlejningsejendommen i København.

Den færdige årsrapport for 2010, indeholdende de omtalte nedskrivninger samt de ovenstående punkter i ledelsesberetningen, har Anders Jensen og Niels Pedersen nu forelagt revisor Poul Madsen. Revisoren vil efterfølgende revidere årsrapporten samt udarbejde revisors påtegning til årsregnskabet.

Efter gennemgangen af det ledelsesmæssige aspekt i regnskabsaflæggelsen, vil vi på baggrund af dette, beskrive den relevante teori, der er gældende for den revisionsmæssige del af going concern-begrebet.

Vi vil derefter fremlægge vores egne vurderinger af casen kontra den beskrevne teori. Vi vil afslutte revisionsområdet med en konklusion, der beskriver vores forslag til revisors påtegning til netop denne case-virksomhed.

7.0 Baggrund for revisionsstandarder

Lov om godkendte revisorer og revisionsvirksomheder (revisorloven) fra den 17. juni 2008 og med virkning fra den 1. juli 2008, regulerer betingelserne for statsautoriserede og registrerede revisorer samt vilkår for udførelse af revisors erklæringsopgaver.

Erhvervs- og Selskabsstyrelsen administrerer revisorloven og har desuden udstedt en række bekendtgørelser til revisorloven. Styrelsen er desuden ansvarlig for registrering af revisorer og revisionsvirksomheder. Erhvervs- og Selskabsstyrelsen er derudover ansvarlig for det offentlige tilsyn med revisorer og revisionsvirksomheder og kan iværksætte undersøgelser for at påse, at revisorloven overholdes. Styrelsen kan i den forbindelse pålægge revisorer og revisionsvirksomheder at følge revisorloven og dens bekendtgørelser.

Erhvervs- og Selskabsstyrelsen har udstedt Bekendtgørelse om godkendte revisorers erklæringer (Erklæringsbekendtgørelsen) i samarbejde med FSR og FRR. Heri reguleres kravene til de erklæringer, som revisor skal afgive på erklæringsopgaver, der er omfattet af revisorloven. Erklæringsbekendtgørelsen er nu yderligere uddybet i "Vejledning om bekendtgørelsen om godkendte revisors erklæringer". Vejledningen indeholder fortolkningsbidrag til bekendtgørelsen og erstatter erklæringsvejledningen fra 1996.

Baggrunden for ændringen i revisorlovgivningen og erklæringsbekendtgørelsen var bl.a. de mange virksomhedssammenbrud, som fulgte i kølvandet af den internationale finanskriser, og som dermed førte til betydelig fokus på revisors påtegning i disse virksomheders regnskaber. Et centralt element i dette er Revisorlovens §16 og §1 i erklæringsbekendtgørelsen som siger, at revisor er offentlighedens tillidsrepræsentant og revisor skal udforme erklæringerne og udtalelserne uafhængigt af hvervgiver og under hensyn til de forhold, som modtagerne må forventes normalt at tillægge betydning, når de træffer beslutninger.

I forhold til going concern er der i erklæringsbekendtgørelsens §6 stk. 2 nr. 4 indført, at revisor altid skal tage forbehold, hvis regnskabet er aflagt under forudsætning af fortsat drift, men revisor ikke finder, at forudsætningen er opfyldt. Dette er i forhold til den tidligere bekendtgørelse en skærpelse,

da denne foreskrev, at revisor skulle tage forbehold, når det var åbenbart, at virksomheden ikke kunne fortsætte driften.

Til brug for revisor har FSR' revisionstekniske udvalg udarbejdet revisionsvejledninger også kaldet revisionsstandarder.

8.0 Revisionsstandarder

Revision af regnskaber skal foretages, fordi alle danske aktie- og anpartsselskaber over en bagatelgrænse skal have udført lovpligtig revision af årsregnskabet. Revisionen er med til at tilføre en virksomheds regnskab troværdighed for offentligheden. Dette betyder praktisk, at revisor er offentlighedens tillidsrepræsentant. Revisor forsyner årsregnskabet med en påtegning, som beskriver revisionens udførelse og de bemærkninger, revisor kan have til den udførte revision.

Revisionsstandarderne er udsendt for at dansk revisionspraksis udvikles i overensstemmelse med international revisionspraksis. De danske revisionsstandarder varetages af Revisionsteknisk Udvalg, som er et fagligt udvalg under Foreningen af Statsautoriserede Revisorer (FSR). Revisionsteknisk udvalg har til formål at udarbejde revisionsvejledninger, som dækker kravene til anerkendt regnskabspraksis, også kendt som god revisionskik. Statsautoriserede og registrerede revisorer forventes at overholde udsendte revisionsstandarder.

Det er ikke praktisk muligt at udsende standarder, som dækker alle mulige situationer og problemstillinger, som revisor kan havne i. Standarderne er udarbejdet som grundlæggende principper og metoder, som revisor skal følge i sit virke. Den enkelte revisor skal derfor benytte sin professionelle vurdering for at fastslå, hvilke handlinger og metoder denne vil benytte i den enkelte sag, da omstændighederne i hver sag naturligvis skifter.

Revisionsstanderne skal benyttes af revisor for at gøre grundlaget for de danske årsregnskaber ens, således regnskabslæser kan sammenligne regnskaber udarbejdet af forskellige virksomheder og revideret af forskellige revisorer.

Regulering i forbindelse med revision af going concern følger også revisionsstandarderne. De danske standarder for revisorer er baseret på de internationale standarder ”International Standards on Auditing, Review and other Assurance Engagements”, der udgives af International Federation of Accountants (IFAC).

I forhold til de internationale standarder er der i de danske standarder sket en tilpasning i det omfang, hvor dansk lovgivning sætter større krav til revisors arbejde end de internationale standarder.

Vi vil i det efterfølgende behandle de standarder, der omhandler going concern og revisors vurdering om going concern som en grundlæggende forudsætning, specielt i forhold til revisors påtegning.

Vi vil inddrage følgende revisionsstandarder:

- RS 300 – planlægning af revision af regnskaber.
- RS 315 – forståelse af virksomheden og dens omgivelser og vurdering af risici for væsentlig fejlinformation.
- RS 560 – efterfølgende begivenheder.
- RS 570 – going concern.
- RS 700 – den uafhængige revisors påtegning.
- RS 701 – modifikationer af den uafhængige revisors påtegning.

8.1 Planlægning af revision af regnskaber

Revisionsstandard 300 omhandler planlægningen af den forestående revision af årsregnskabet. RS 300 skal give revisor vejledning om relevante overvejelser og aktiviteter ved planlægningen af revisionen. Standarden er opstillet med grundlæggende princip om en tilbagevendende revision, men der er også opstillet principper i forbindelse med førstegangsrevision.

Planlægningen skal være med til at fastsætte den overordnede revisionsstrategi samt udarbejde en revisionsplan til at reducere revisionsrisikoen til et acceptabelt lavt niveau. Her er det vigtigt, at

opgaveansvarlig partner og de nøglemedarbejdere, der er på sagen involveres i processen for at inddrage mest mulig information om virksomheden samt effektivisere processen både økonomisk og ressourcemæssigt.

En korrekt planlægning skal være med til at sikre, at de kritiske områder i regnskabet får den opmærksomhed, der kræves samt potentielle problemer identificeres og løses i tide. Planlægning må ikke ses som en tidsmæssig afgrænset periode, men mere som en løbende proces, der påbegyndes kort efter eller i forbindelse med afslutning af den foregående revision og fortsætter indtil den aktuelle revision er afsluttet.

Det er samtidig i planlægningen, at revisor skal gøre sig bekendt med, hvorvidt virksomhedens ledelse har aflagt regnskabet som en going concern eller ej – altså med fortsat drift for øje. Revisor skal ligeledes vurdere, om ledelsens anvendelse af going concern-forudsætningen af regnskabet er passende.

8.2 Forståelse af virksomheden

Revisionsstandard 315 omhandler ”forståelse af virksomheden og dens omgivelser og vurdering af risici for væsentlig fejlinformation” og denne skal ses i sammenhæng med RS 300 i forbindelse med planlægningen af revisionen.

Revisor skal, for at kunne planlægge revisionen, have en forståelse for virksomheden og dens omgivelser, herunder den interne kontrol samt om denne er tilstrækkelig til at forebygge væsentlig fejlinformation, hvad enten disse skyldes besvigelser eller fejl.

Revisor skal derfor kunne identificere risikofyldte områder i virksomhedens regnskab såvel som de interne kontroller. Opnåelse af forståelse for virksomheden og dens omgivelser er derfor fundamental for revisionens planlægning og udførelse.

Det er også her revisor skal identificere områder, hvor særlige revisionsmæssige overvejelser kan være nødvendige, som for eksempel, om ledelsens anvendelse af going concern-forudsætningen er passende. Hvis revisor vurderer, at ledelsen ikke anvender going concern forudsætningen korrekt, vurderes dette at være væsentlig fejlinformation.

De risikovurderingshandlinger revisor kan foretage for at vurdere, om ledelsen har anvendt going concern forudsætningen korrekt er:

- Forespørgsler til ledelsen og andre i virksomheden.
- Analytiske handlinger.
- Observation og undersøgelse.

Revisor skal indenfor de ovenstående risikovurderingshandlinger opnå forståelse for virksomheden og dens omgivelser indenfor følgende aspekter:

- Branche, lovgivning og andre eksterne faktorer.
- Arten af virksomheden, herunder valg og anvendelse af regnskabspraksis.
- Mål og strategier samt de tilknyttede forretningsrisici.
- Måling og kontrol af virksomhedens finansielle præstationer.
- Intern kontrol.

Det kendskab revisor opnår af virksomheden igennem disse handlinger danner en ramme indenfor, hvilken revisor kan planlægge sin revision og gennem sin professionelle vurdering forholde sig til ledelsens valg af going concern som grundlæggende forudsætning, samt om der er forhold eller forretningsmæssige risici, der kan rejse betydelig tvivl om virksomhedens evne til at fortsætte driften.

Der nævnes bl.a. i RS 315 følgende forhold og begivenheder, der kan indikere risici for væsentlig fejlinformation, specielt i relation til going concern som grundlæggende forudsætning:

- Driftsaktiviteter, der er udsat for ustabile markeder.
- Going concern og likviditetsproblemer, herunder tab af betydelige kunder.
- Begrænsninger i tilstedeværelsen af kapital og kredit.
- Begivenheder eller transaktioner, der involverer væsentlig usikkerhed ved måling, herunder regnskabsmæssige skøn.
- Udestående retssager og eventualforpligtelser.

8.3 Efterfølgende begivenheder

RS 560 - efterfølgende begivenheder, omhandler standarder til revisor, som giver vejledning om begivenheder, der indtræffer mellem balancedagen og datoen for revisionspåtegningen og forhold konstateret efter datoen for revisionspåtegningen.

Revisor skal vurdere den indvirkning, som efterfølgende begivenheder har på regnskabet og revisionspåtegningen. Dette gælder både positive og negative begivenheder samt begivenheder, der giver yderligere bevis på forhold, der eksisterede på balancedagen, og forhold der først er opstået efter balancedagen.

Begivenheder, der er opstået inden dato for revisionspåtegningen, som kan kræve regulering eller oplysning i regnskabet, skal revisor udføre revisionshandlinger for at identificere. Disse revisionshandlinger skal have til formål at opnå tilstrækkeligt og egnet revisionsbevis for de begivenheder. Disse handlinger udføres tidsmæssigt så tæt på dato for revisionspåtegning som muligt.

RS 560 opremser en række handlinger, der er for at afdække området:

- Gennemgang af de af ledelsen tilrettelagte forretningsgange, der skal sikre, at efterfølgende begivenheder bliver identificeret.
- Gennemlæsning af referater af generalforsamlinger, møder i den øverste ledelse, herunder etablerede komiteer såsom revisionskomiteen, og i andre relevante ledelsesorganer, afholdt efter balancedagen samt forespørgsel om forhold, som måtte være behandlet på møder, hvor der endnu ikke foreligger referater.
- Gennemlæsning af virksomhedens seneste perioderegnskab og om nødvendigt gennemlæsning af drifts- og likviditetsbudgetter og anden tilknyttet ledelsesrapportering.
- Forespørgsel om eller uddybning af tidligere mundtlige eller skriftlige forespørgsler til virksomhedens juridiske rådgivere angående retstvister og andre krav.
- Forespørgsel til ledelsen, om der er indtruffet begivenheder efter balancedagen, som kan påvirke regnskabet. Eksempler herpå kan være:

- Nuværende status på forhold, som er indregnet på grundlag af foreløbige data.
- Hvorvidt virksomheden har påtaget sig nye forpligtelser, lån eller garantier.
- Hvorvidt der er planlagt køb eller salg af aktiver.
- Hvorvidt der er udstedt nye aktier eller gældsbreve eller indgået aftale om eller planlagt fusion eller likvidation.
- Hvorvidt der er aktiver, som er eksproprieret af myndighederne eller ødelagt for eksempel ved brand eller oversvømmelse.
- Hvorvidt der er sket ændring i risikoområder eller eventualforpligtelser.
- Hvorvidt der er foretaget eller påtænkes usædvanlige regnskabsmæssige posteringer.
- Hvorvidt der er indtruffet eller sandsynligvis indtræffer begivenheder, som vil medføre, at der skal foretages en revurdering af anvendt regnskabspraksis, hvilket for eksempel vil være tilfældet, hvis der indtræffer begivenheder, der rejser tvivl om going concern-forudsætningen.

Hvis disse handlinger resulterer i, at revisor bliver bekendt med forhold, der væsentligt påvirker regnskabet, skal revisor vurdere, om disse forhold er korrekt indregnet i regnskabet og tilstrækkeligt oplyst.

Ovenstående vedrører kun forhold, der er konstateret inden revisionspåtegningen. Forhold der er konstateret efter revisionspåtegningen, men inden generalforsamlingens godkendelse af regnskabet, har revisor intet ansvar for. Revisor har derfor ikke pligt til at udføre revisionshandling eller foretage forespørgsler vedrørende regnskabet efter dato for revisionspåtegningen. Men hvis ledelsen kommer til kendskab af forhold, der kan påvirke regnskabet, har ledelsen ansvaret for, at revisor informeres herom. Revisor skal, hvis denne kommer til kendskab af sådanne forhold, vurdere om der skal ske korrektion af regnskabet samt drøfte det med ledelsen og træffe de nødvendige foranstaltninger.

Hvis ledelsen vælger at korrigere regnskabet, foretager revisor de revisionshandling, der er nødvendige og forsyner regnskabet med en ny revisionspåtegning. Hvis ledelsen undlader at korrigere regnskabet, bør revisor pålægge den øverste ledelse ikke at offentliggøre regnskabet. Hvis

regnskabet er offentliggjort eller bliver det, skal revisor tage skridt til at forhindre, at revisionspåtegningen tillægges betydning.

Hvis der konstateres forhold, der har betydning for regnskabet efter godkendelse på generalforsamlingen, men som eksisterede på dato for revisionspåtegning og som ville have medført en modificeret påtegning, skal revisor overveje, om regnskabet skal ændres og sammen med ledelsen træffe de nødvendige foranstaltninger.

Hvis ledelsen vælger at korrigere regnskabet, foretager revisor de revisionshandlinger, der er nødvendige og forsyner regnskabet med en ny revisionspåtegning. Denne påtegning skal indeholde en supplerende oplysning, som henviser til ledelsesberetningen, hvor ledelsen har redegjort for ændringen i forhold til det tidligere godkendte regnskab. Hvis ledelsen undlader at korrigere regnskabet, bør revisor pålægge den øverste ledelse ikke at offentliggøre regnskabet. Hvis regnskabet er offentliggjort eller bliver det, skal revisor tage skridt til at forhindre, at revisionspåtegningen tillægges betydning.

8.4 Going concern

Revisionsstandard 570 going concern omhandler standarder til revisor i forbindelse med revisors ansvar i forbindelse med revision af regnskaber med hensyn til going concern-forudsætningen, der er anvendt ved udarbejdelse af regnskabet samt ledelsens vurderinger i deres bedømmelse af virksomhedens evne til at fortsætte driften og dermed opfylde going concern som grundlæggende forudsætning.

Revisor skal ved planlægning og udførelse af revisionen, og de resultater revisionen giver, vurdere om going concern forudsætningen er overholdt og ledelsens anvendelse af denne er korrekt.

Going concern er en grundlæggende forudsætning ved udarbejdelse af regnskaber. Dette betyder, at ledelsen forudsætter ved aflæggelsen af regnskabet, at virksomheden kan fortsætte driften i en overskuelig fremtid uden hverken at have til hensigt eller tvunget til at likvidere, indstille aktiviteten eller søge beskyttelse mod kreditorer i overensstemmelse med lovgivningen. Dette betyder ligeledes, at aktiver og forpligtelser indregnes på det grundlag, at virksomheden vil være i stand til at realisere sine aktiver og opfylde sine forpligtelser under normal drift.

Nogle regnskabsmæssige begrebsrammer kræver, at ledelsen skal foretage en specifik vurdering af virksomhedens evne til at fortsætte driften, mens andre begrebsrammer ikke har noget udtrykkeligt krav om dette. Dog har ledelsen imidlertid altid et ansvar, da going concern er en grundlæggende forudsætning for regnskabsudarbejdelsen.

Hvis en virksomhed historisk udviser driftsmæssige overskud og nem adgang til finansieringskilder, kan ledelsen uden en nærmere detaljeret undersøgelse benytte dette som grundlag for sin bedømmelse af going concern.

Ellers bygger ledelsens samlede vurdering på skøn over fremtidige begivenheder. Generelt kan det dog siges, at disse skøn bliver mere usikre jo længere ind i fremtiden begivenhederne strækker sig. Endelig kan oplysninger, som disse skøn er vurderet ud fra, også ændre sig i fremtiden, hvorfor ledelsen kun kan tage deres skøn ud fra oplysninger på det givne tidspunkt.

Der er i RS 570 opremset forhold, der kan rejse tvivl om going concern-forudsætningen:

Økonomiske forhold:

- Negativ egenkapital eller negativ arbejdskapital.
- Lån, der nærmer sig forfald uden realistisk udsigt til fornyelse eller indfrielse, eller for stor afhængighed af kortfristede lån til finansiering af anlægsaktiver.
- Indikation af tilbagekaldelse af finansiel støtte fra långivere eller andre kreditorer.
- Negative pengestrømme fra driften vist i realiserede eller budgetterede opgørelser.
- Negative økonomiske nøgletal.
- Betydelige driftstab eller væsentlig forringelse af værdien af aktiver, der genererer pengestrømme.
- Restancer med eller ophør af udbyttebetalinger.
- Manglende evne til at betale kreditorer ved forfald.
- Manglende evne til at overholde betingelser i låneaftaler.
- Ændring af kredit til betaling pr. efterkrav hos leverandør.
- Manglende evne til at opnå finansiering af afgørende produktudvikling eller andre vigtige investeringer.

Driftsforhold:

- Tab af nøglepersoner i ledelsen uden genansættelse.
- Tab af større marked, franchise, licens eller hovedleverandør.
- Arbejdskonflikter eller mangler på vigtige leverancer.

Andre forhold:

- Manglende opfyldelse af kapitalkrav eller andre lovmæssige krav.
- Verserende retssager eller tilsynssager mod virksomheden, der, hvis de ikke lykkes, kan resultere i krav, der sandsynligvis ikke vil blive honoreret.
- Ændringer i lovgivningen eller forvaltningen, der forventes at påvirke virksomheden negativt.

Disse forhold kan enkeltstående have effekt på ledelsens vurdering af going concern, dog kan andre forhold derimod opveje som alternativer og afbøde effekten.

Revisors ansvar i forbindelse med ledelsens vurdering af going concern er at overveje, om ledelsen har anvendt going concern-forudsætningen hensigtsmæssigt og selv overveje, om der er væsentlig usikkerhed ved virksomhedens evne til at fortsætte driften. Selvom den af virksomheden benyttede begrebsramme ikke udtrykker krav om, at ledelsen skal foretage en specifik bedømmelse af virksomhedens evne til at fortsætte driften, skal revisor stadig overveje ledelsens anvendelse af going concern-forudsætningen.

Da revisor ikke kan forudse fremtidige begivenheder eller forhold, som kan have indvirkning på virksomhedens evne til at fortsætte driften, er en påtegning uden henvisning til going concern ikke nogen garanti for virksomhedens evne til at fortsætte driften.

Hvis ledelsen ikke har foretaget nogen vurdering af selskabets evne til at fortsætte driften, skal revisor drøfte ledelsens påtænkte anvendelse af going concern-forudsætningen samt spørge, om der fremkommer begivenheder eller forhold, som beskrevet tidligere. Endelig kan revisor anmode ledelsen om at påbegynde bedømmelsen, hvis revisor allerede har identificeret forhold, der drager tvivl om virksomhedens evne til at fortsætte driften.

Hvis ledelsen er modvillig i at foretage vurderingen, kan det være nødvendigt fra revisors side at modificere revisionspåtegningen på grund af begrænsning i revisionens omfang. Den modificerede revisionspåtegning omtales i et senere afsnit. Revisor kan dog i visse tilfælde udføre andre revisionshandlinger, som kan give egnet og tilstrækkeligt revisionsbevis, således en sådan påtegning kan undgås.

Revisor skal benytte samme periode til bedømmelsen af going concern-forudsætningen, som ledelsen har benyttet. Dog skal denne periode udgøre mindst 12 måneder fra balancedagen. Hvis ledelsens bedømmelse dækker over mindre end 12 måneder, skal revisor anmode ledelsen om at forlænge perioden til mindst 12 måneder. Ligger der begivenheder eller forhold udover den 12 måneders periode, som bedømmelsen er foretaget ud fra, skal disse tages med i betragtning af den samlede vurdering. Dog er det ikke revisors ansvar at planlægge revisionshandlinger, der ligger udover den periode, som ledelsens bedømmelse dækker over. Revisor skal ligeledes vurdere den proces, ledelsen har fulgt ved bedømmelsen af going concern samt, om ledelsen har taget alle tilgængelige oplysninger med i betragtning i bedømmelsen.

Konstateres der begivenheder eller forhold i forbindelse med planlægningen eller revisionen, der kan rejse betydelig tvivl om virksomhedens evne til at fortsætte driften skal revisor:

- Gennemgå ledelsens planer for fremtidige handlinger på basis af dens going concern-bedømmelse.
- Indsamle tilstrækkeligt og egnet revisionsbevis gennem revisionshandlinger, der anses for nødvendige, inklusive overvejelse af virkningen af ledelsens evt. planer og andre kompenserende faktorer for at be- eller afkræfte, om der er betydelig usikkerhed.
- Opnå skriftlige udtalelser fra ledelsen vedrørende dens planer for fremtidige handlinger.

Igennem hele revisionsprocessen skal revisor overveje begivenheder eller forhold, der kan rejse betydelig tvivl om virksomhedens evne til at fortsætte driften. Revisor skal derfor vurdere, hvorvidt der er fremkommet fakta eller oplysninger, siden ledelsen udførte sin bedømmelse. Revisor skal gennem ovenstående handlinger opnå tilstrækkeligt og egnet revisionsbevis for, at ledelsens planer er gennemførlige, og at disse planer vil forbedre virksomhedens situation.

RS 570 nævner i den forbindelse revisionshandlinger, der er relevante for revisor at foretage:

- Analyse af og drøftelse med ledelsen om pengestrømme, overskud og andre relevante prognoser.
- Analyse og drøftelse af de seneste perioderegnskaber for virksomheden.
- Gennemgang af betingelserne for gældsbreve og låneaftaler og fastlæggelse af, hvorvidt nogle af aftalerne er misligholdt.
- Gennemlæsning af referater fra generalforsamlinger, møder i den øverste ledelse og relevante udvalg for omtale af finansielle problemer.
- Forespørgsel til virksomhedens advokat omkring eksisterende retstvister og krav og rimeligheden i ledelsens bedømmelse af deres udfald og bedømmelse over de økonomiske følger.
- Bekræftelse af eksistensen, lovgydigheden og retskraften af aftaler med tilknyttede virksomheder og tredjeparter om at yde eller opretholde finansiel støtte og vurdering af sådanne parters økonomiske evne til at tilføre yderligere likviditet.
- Overvejelse af virksomhedens planer for at behandle uopfyldte ordrer.
- Gennemgang af begivenheder efter periodens udgang for at identificere de begivenheder, der enten mindsker eller på anden måde påvirker virksomhedens evne til at fortsætte driften.

Endvidere skal revisor, når analyse af pengestrømme er betydelig i overvejslen om fremtidige udfald af begivenheder eller forhold, overveje:

- Pålideligheden i virksomhedens informationssystemer til at generere sådanne oplysninger.
- Hvorvidt der er tilstrækkelig underbygning af de forudsætninger, der ligger til grund for prognosen.

Revisor skal derudover sammenholde tidligere budgetter med realiserede resultater samt sammenholde nuværende budgetter med resultat til dato, for at vurdere virksomhedens evne til budgetlægningsproceduren.

På baggrund af tidligere beskrevet i dette afsnit skal revisor vurdere, om der er betydelig usikkerhed i virksomhedens evne til at fortsætte driften.

Revisor skal, hvis going concern-forudsætningen er relevant, men der er betydelig usikkerhed ved virksomhedens evne til at fortsætte driften, vurdere om regnskabet på en fyldestgørende måde beskriver den usikkerhed. Konkluderer revisor, at oplysningerne i regnskabet er tilstrækkelige og fyldestgørende, skal revisor i revisionspåtegningen udtrykke en konklusion uden forbehold, men afgive supplerende oplysninger, der fremhæver denne usikkerhed og henviser til omtale i regnskabet herom.

Hvis revisor derimod konkluderer, at oplysningerne i regnskabet ikke er tilstrækkelige, skal revisor i revisionspåtegningen enten afgive en konklusion med forbehold eller en afkræftende konklusion. Dette vil blive behandlet i senere afsnit.

Hvis revisor konkluderer, at virksomheden ikke vil være i stand til at fortsætte driften, men ledelsen har aflagt regnskabet under forudsætning af virksomhedens fortsatte drift, skal revisor i revisionspåtegningen udtrykke en afkræftende konklusion. I tilfælde hvor ledelsen har aflagt regnskabet som en ikke going concern, og revisor ligeledes har konkluderet dette, kan revisor i revisionspåtegningen afgive en konklusion uden forbehold, hvis der er fyldestgørende oplysninger, men evt. afgive supplerende oplysninger, der fremhæver, at regnskabet er aflagt under disse forudsætninger.

8.5 Den uafhængige revisors påtegning

Revisionsstandard 700 ”den uafhængige revisors påtegning på et fuldstændigt regnskab med generelt formål” er opstillet for at give vejledning om den revisionspåtegning, revisor skal udtrykke som resultatet af en revision af et fuldstændigt regnskab i overensstemmelse med en regnskabsmæssig begrebsramme, og som er udformet for at give et retvisende billede.

Standarden omhandler situationer, hvor revisor som følge af revisionen er i stand til at afgive en revisionspåtegning uden forbehold og supplerende oplysninger. RS 701 ”modifikationer af den uafhængige revisors påtegning” opstiller standarder for påtegninger med forbehold, supplerende oplysninger eller en afkræftende konklusion. Denne standard behandles i efterfølgende afsnit.

Generelt kan det siges, at påtegningen skal indeholde en klar udtalelse om den konklusion, revisor udtrykker om regnskabet samt om regnskabet i al væsentlighed er udarbejdet i overensstemmelse med den relevante regnskabsmæssige begrebsramme. Revisor skal til sin konklusion om regnskabet inddrage konklusioner fra det opnåede revisionsbevis.

Revisor udtaler sig med høj grad af sikkerhed om, at regnskabet som helhed er uden væsentlig fejlinformation. Revisor skal herunder vurdere, om der er opnået tilstrækkeligt og egnet revisionsbevis, der reducerer risikoen for væsentlig fejlinformation til et acceptabelt lavt niveau samt vurdere effekten af konstaterede ikke-korrigerede fejl.

Revisor skal for at kunne udtrykke en konklusion om, at regnskabet giver et retvisende billede tage stilling til følgende:

- Den valgte og anvendte regnskabspraksis er i overensstemmelse med den regnskabsmæssige begrebsramme og er hensigtsmæssig efter omstændighederne.
- De af ledelsen udøvede regnskabsmæssige skøn er rimelige efter omstændighederne.
- Oplysningerne i regnskabet, herunder anvendte regnskabspraksis, er relevant, pålidelige, sammenlignelige og forståelige.
- Regnskabet giver tilstrækkelige oplysninger til, at brugere kan forstå indvirkningen af væsentlige transaktioner og begivenheder på de oplysninger, som formidles i regnskabet, for eksempel for regnskaber udarbejdet i overensstemmelse med årsregnskabsloven selskabets aktiver, passiver og finansielle stilling på balancedagen samt resultatet af selskabets aktiviteter og pengestrømme.

Revisor vurderer ligeledes om regnskabets præsentation giver et retvisende billede samt om noteoplysninger mv. troværdigt gengiver de transaktioner og begivenheder, der er sket.

RS 700 indeholder ligeledes krav til de elementer, revisionspåtegningen skal indeholde for at give troværdighed på det globale marked samt give brugeren nemmere vilkår til at identificere den revision, der er udført og de problemstillinger, der er fremhævet.

Følgende elementer skal indgå i påtegningen:

1. Overskrift.
2. Adressat.
3. Indledningsafsnit.
4. Ledelsens ansvar for regnskabet.
5. Revisors ansvar.
6. Revisors konklusion.
7. Andre rapporteringsforpligtelser.
8. Revisors adresse.
9. Dato for revisionspåtegningen.
10. Revisors underskrift.

Vi vil kun kommentere på punkt 4-6.

8.5.1 Ledelsens ansvar for regnskabet

Det er ledelsen i en virksomhed, der udformer og har ansvaret for regnskabet samt, at regnskabet giver et retvisende billede i overensstemmelse med den relevante regnskabsmæssige begrebsramme. Ledelsen har herunder ansvaret for, at de interne kontroller i virksomheden underbygger, at regnskabet giver et retvisende billede uden væsentlig fejlinformation, at den valgte og anvendte regnskabspraksis er hensigtsmæssig, og de regnskabsmæssige skøn er rimelige.

8.5.2 Revisors ansvar

Det er revisors ansvar at udtrykke en konklusion om regnskabet baseret på den udførte revision. Det er ligeledes revisors ansvar at anføre, at revisionen er udført i overensstemmelse med revisionsstandarderne og revisor i øvrigt lever op til de krav, der stilles om revisionens planlægning og udførelse med henblik på at opnå høj grad af sikkerhed for, at regnskabet er uden væsentlig fejlinformation.

Revisor skal ligeledes i påtegningen omtale, hvad den udførte revision omfatter. Såsom at opnå revisionsbevis om elementer i regnskabet, og de udførte revisionshandling, der er af revisor vurderet som værende dem, der bedst kontrollerer effektiviteten af de interne kontroller, ledelsen

har iværksat samt om den valgte og anvendte regnskabspraksis er hensigtsmæssig og ledelsens regnskabsmæssige skøn er rimelige.

Revisor skal endelig tage stilling til, om den samlede præsentation af regnskabet giver et retvisende billede, således revisor i påtegningen kan bekræfte, at det opnåede revisionsbevis er tilstrækkeligt og egnet som grundlag for den konklusion, revisor giver regnskabet.

8.5.3 Revisors konklusion

Revisor skal afgive en konklusion uden forbehold, når revisor konkluderer, at regnskabet giver et retvisende billede i overensstemmelse med den relevante regnskabsmæssige begrebsramme. Hvis revisor afgiver en konklusion uden forbehold, skal der i konklusionen udtrykkes, at regnskabet giver et retvisende billede i overensstemmelse med den relevante regnskabsmæssige begrebsramme. Hvis der ikke anvendes ARL eller IFRS som den regnskabsmæssige begrebsramme, skal konklusionen udtrykke, hvilken begrebsramme regnskabet er aflagt efter.

8.6 Modifikationer af den uafhængige revisors påtegning

Revisionsstandard 701 ”modifikationer af den uafhængige revisors påtegning” omhandler de tilfælde, hvor revisors revisionspåtegning skal modificeres i form af forbehold, supplerende oplysninger, at en konklusion ikke kan gives eller, der skal gives en afkræftende konklusion.

Standarden beskriver, hvordan revisors påtegning skal lyde i følgende forhold:

- Supplerende oplysninger – påvirker ikke revisors konklusion.
- Forbehold – påvirker revisors konklusion.
 - Konklusion kan ikke udtrykkes.
 - Afkræftende konklusion.

8.6.1 Supplerende oplysninger

Revisor kan medtage supplerende oplysninger for at fremhæve forhold i regnskabet, som er indeholdt i en note i regnskabet eller i ledelsesberetningen. Denne supplerende oplysning påvirker

ikke revisors konklusion, men henleder bare regnskabslæserens opmærksomhed på forhold i regnskabet.

RS 701 kræver, at revisor skal modificere påtegningen, hvis der er forhold, der vedrører et going concern-problem, hvorimod revisor skal overveje at modificere påtegningen, når der er en betydelig usikkerhed, som kan påvirke regnskabet, og som afhænger af fremtidige begivenheder.

En tilføjelse af en supplerende oplysning vedrørende et going concern-problem eller anden betydelig usikkerhed er normalt nok til at opfylde revisors erklæringsansvar.

Derudover kan revisor afgive supplerende oplysninger om andre forhold, der ikke påvirker regnskabet, men som revisor vurderer, bør oplyses for regnskabslæser.

Når revisor modificerer sin revisionspåtegning med en supplerende oplysning, skal alle de relevante begrundelser herfor fremgå for regnskabslæser. Revisor skal i formuleringen af den supplerende oplysning om regnskabsmæssig usikkerhed og særlige forhold henviser til en mere udførlig omtale i regnskabet, herunder noter til regnskabet og eventuelt ledelsesberetningen.

I de tilfælde, revisor afgiver en revisionspåtegning med en supplerende oplysning for at henlede regnskabslæserens opmærksomhed på et væsentligt regnskabsmæssigt forhold, der er fyldestgørende omtalt eller præsenteret, skal revisor ikke gengive præsentationen, men blot henviser til de relevante afsnit af regnskabet og eventuelt ledelsesberetningen. Revisor må i en supplerende oplysning vedrørende forhold i regnskabet ikke komme med nye oplysninger, der ikke allerede fremgår af regnskabet og eventuelt ledelsesberetningen.

8.6.1.1 Særligt om virksomhedens evne til at fortsætte driften

Hvor revisor finder, at der er væsentlig usikkerhed knyttet til en begivenhed eller et forhold, som kan rejse væsentlig tvivl om virksomhedens evne til at fortsætte driften, skal revisionspåtegningen modificeres.

Er revisor enig i den i årsregnskabet og eventuelt ledelsesberetningen indeholdte redegørelse for den væsentlige usikkerhed knyttet til den fortsatte drift og i ledelsens anvendelse af forudsætningen

om fortsat drift ved regnskabsaflæggelsen, skal revisor medtage supplerende oplysninger om den væsentlige usikkerhed med specifik henvisning til ledelsens redegørelse herom.

Finder revisor, at omtalen af usikkerheden er utilstrækkelig, modificerer revisor revisionspåtegningen med et forbehold i konklusionen eller en afkræftende konklusion. Er revisor ikke enig med ledelsen i anvendelse af forudsætningen om fortsat drift, og der i stedet burde være udarbejdet et regnskab efter realisationsprincippet, modificerer revisor revisionspåtegningen med et forbehold og en afkræftende konklusion som følge af valget af regnskabsprincip.

Problematikken vedrørende selskabets evne til at fortsætte driften er nærmere omtalt i RS 570 om going concern, som tidligere er behandlet. Revisors overvejelser om modificering af revisionspåtegningen fører sædvanligvis til:

Væsentlig problematik om fortsat drift		Omtale af usikkerhed	
		Tilstrækkelig	Utilstrækkelig
Going concern valgt som regnskabsprincip	Relevant valg	Supplerende oplysning	Konklusion med forbehold for uenighed med ledelsen om omtale eller afkræftende konklusion
	Ikke relevant valg	Afkæftende konklusion	

8.6.2 Forbehold

RS 701 foreskriver, at revisor ikke kan udtrykke en påtegning uden forbehold, hvis der foreligger følgende:

- Der er en begrænsning i omfanget af revisors arbejde.
- Der er uenighed med ledelsen om, hvorvidt den anvendte regnskabspraksis er acceptabel, den konkrete anvendelse heraf, eller om regnskabets informationer er tilstrækkelige.

Dog kræver det også, at revisor vurderer, at forholdet er eller vil kunne være væsentligt for regnskabet.

Indvirkningen på konklusionen om, hvorvidt regnskabet giver et retvisende billede og revisors mulighed for at udtale sig herom, opdeles således:

Indvirkning på konklusion	Påvirker væsentligt, men ikke gennemgribende regnskabets retvisende billede	Påvirker væsentligt og gennemgribende regnskabets retvisende billede - afkræftende konklusion	Påvirker muligvis væsentligt og gennemgribende regnskabets retvisende billede - konklusion gives ikke
Uenighed med ledelsen	"bortset fra det i forbeholdet anførte giver ..."	"som følge af det i forbeholdet anførte giver ..."	Ikke relevant
Begrænsning i omfanget af revisors arbejde	"bortset fra mulig indvirkning af det i forbeholdet anførte giver ..."	Ikke relevant	"som følge af det i forbeholdet anførte kan vi ikke ..."

Når revisor modificerer sin konklusion, skal alle de relevante begrundelser medtages i revisionspåtegningen. Hvor det er praktisk muligt, gives oplysning om den mulige beløbsmæssige indvirkning af forholdet på regnskabet. Revisor kan i formuleringen af sit forbehold henvise til en mere udførlig omtale i ledelsesberetningen eller i en note til regnskabet.

Der skal tages alle de nødvendige forbehold. Ét forbehold kan således ikke begrunde udeladelsen af andre forbehold. Tager revisor for eksempel forbehold for virksomhedens evne til at fortsætte driften, kan dette forbehold ikke begrunde udeladelse af eksempelvis et forbehold for tilstedeværelse af en varebeholdning.

Forbehold i en revisionspåtegning vil i nogle tilfælde give anledning til overvejelser om formulering af revisionspåtegningen på et efterfølgende regnskab.

Forbehold skal altid formuleres på grundlag af den konkrete situation.

8.6.2.1 Særligt om virksomhedens evne til at fortsætte driften

Når der er usikkerhed om going concern, skal dette komme til udtryk i regnskabet med en beskrivelse i noterne samt en omtale i ledelsesberetningen. Revisor skal ligeledes forholde sig til usikkerheden om going concern. Revisors holdning skal komme til udtryk i revisionspåtegningen og i en eventuel udtalelse om ledelsesberetningen efter nedenstående tabel.

		Omtale af usikkerhed i regnskab / noter		Utilstrækkelig omtale i ledelsesberetningen	
		Tilstrækkelig	Utilstrækkelig	Ikke revision af ledelsesberetning	Revision af ledelsesberetning
Going concern valgt som regnskabsprincip	Relevant valg (enig)	Supplerende oplysning (§ 7, stk. 1)	Forbehold (§ 6, stk. 2, nr. 3)	Bemærkning i udtalelse	Ikke relevant ¹⁾
	Ikke relevant valg (uenig)	Afkraftende konklusion (§ 6, stk. 2, nr. 4)		Bemærkning i udtalelse	Ikke relevant ¹⁾
Going concern ikke valgt som regnskabsprincip	Relevant valg (enig)	Supplerende oplysning (§ 7, stk. 1)		Bemærkning i udtalelse	Forbehold i påtegning (§ 6, stk. 2, nr. 3)
	Ikke relevant valg (uenig)	Afkraftende konklusion (§ 6, stk. 2, nr. 1)		Bemærkning i udtalelse	Ikke relevant ¹⁾

BDO Produkthåndbog

1) Utilstrækkelig omtale i ledelsesberetningen er dækket af forbeholdet jf. § 6, stk. 2, nr. 3.

Omtale af usikkerhed om going concern placeres såvel i en note til regnskabet som i ledelsesberetningen. Ved meget lange beskrivelser kan den fulde beskrivelse placeres i en note med en henvisning hertil i ledelsesberetningen.

Det vil sige, at der er tre forskellige scenarier i forbindelse med revisors going concern-vurdering:

- Revisor vurderer, at der ikke er going concern problemer.
- Revisor vurderer at der er going concern problemer, men going concern-forudsætningen er til stede.
- Revisor vurderer at der er going concern problemer, og at going concern-forudsætningen derfor ikke er til stede.

Den første situation giver ikke revisor grundlag for at afgive en modificeret påtegning, og afgiver derfor en konklusion uden forbehold eller supplerende oplysninger.

I den anden situation skal revisor, hvis usikkerheden vurderes af revisor at være tilstrækkeligt omtalt i regnskabet, afgive supplerende oplysning om usikkerheden og henlede regnskabslæsers opmærksomhed på det af ledelsen omtalte. Hvis revisor vurderer, at usikkerheden ikke er tilstrækkeligt omtalt, skal denne afgive en konklusion med forbehold, og omtale den usikkerhed, der er omkring going concern-forudsætningen.

I den tredje situation skal revisor, såfremt regnskabet er udarbejdet under forudsætning af fortsat drift, afgive en afkræftende konklusion, da regnskabet i sin helhed ikke er retvisende. Hvis regnskabet er udarbejdet på non-going concern forudsætningen skal revisor afgive en supplerende oplysning herom.

8.7 Konkursforudsigelsesmodeller

Til praktisk brug vedrørende revisors vurdering af going concern, kan revisor anvende en række konkursforudsigelsesmodeller⁹.

⁹ Jesper Seehausen – Ph.d. afhandling

Disse modeller er udarbejdet på baggrund af dansk data og har til formål at forudsige konkurs og andre former for ufrivilligt ophør af virksomhed. Modellerne kan derfor anvendes som inspiration i forbindelse med revisors vurdering af going concern, idet modellerne er skabt til netop det formål at forudsige konkurs o.lign.

Revisor må dog ikke udelukkende basere sin vurdering på modellerne, men skal naturligvis inddrage de konkrete oplysninger, der er i den givne situation samt evt. de eksempler, der er i RS 570.

Modellerne er empirisk baserede og bygger på dansk data med en vægtning mellem de enkelte variabler (nøgletal) og er udelukkende kvantitative og tager dermed ikke kvalitative betragtninger med i beregningen.

Vægtningen er foretaget ud fra historiske data i virksomheder, der er gået konkurs eller lign. samt virksomheder, der har fortsat driften.

9.0 Revision af årsrapporten for 2010

AJ A/S er en case, som er opbygget udelukkende til brug i denne opgave, for at få nogle konkrete problemstillinger at knytte den teori, som er relevant i forbindelse med going concern forudsætningen i relation til revision af årsrapporten i en konkret kriseramet virksomhed. Dette afsnit skal ses i sammenhæng med afsnittet omkring ledelsens udarbejdelse af årsrapporten, og de overvejelser de har i forbindelse hermed og de materialer, der bliver udarbejdet.

9.1 Revisionsplanlægningen

Revisor Poul Madsen er af ledelsen i AJ A/S blevet valgt som selskabets revisor og skal i forbindelse med revision af årsrapporten for 2010 til at begynde de indledende procedurer i forbindelse hermed.

Poul Madsen er en erfaren revisor, som har påtegnet AJ A/S' regnskaber siden koncernen ansatte Niels Pedersen i 2004. Niels Pedersen var inden ansættelsen hos AJ A/S ansat som statsautoriseret revisor i samme revisionsfirma, hvor Poul Madsen er ansat, og AJ A/S har dermed fortsat med samme revisionsfirma efter ansættelsen af deres daværende revisor som økonomidirektør.

Dette har betydet, at kendskabet til koncernen er meget stort, og de problemstillinger og ændringer, der er sket over årene, er alle sket i samarbejde med Poul Madsen. Revisionen kan derfor planlægges i sammenhæng med RS 300, der som overvejende princip følger en tilbagevendende revision.

I forbindelse med planlægningen af revisionen har Poul Madsen forespurgt ledelsen i AJ A/S, om regnskabet som udgangspunkt skal aflægges efter going concern-princippet eller ej. Poul Madsen får ultimo 2010 besked fra økonomidirektør Niels Pedersen om, at AJ A/S koncernen forventer at aflægge årsrapporten efter going concern, og han derfor godt kan planlægge sin revision ud fra den forudsætning.

Niels Pedersen fortæller desuden, at der i forbindelse med koncernens rekonstruktion, foreligger nogle planer om at tilpasse koncernen til den nuværende situation. Nærmere betegnet prøver ledelsen at tilpasse medarbejderstaben i de forskellige divisioner samt helt at frasælge den urentable element-division eller drive den videre i en mindre udgave. Disse planer er af ledelsen pt. ved at blive indregnet i budgetter for de kommende 3 år.

9.2 Forståelse af virksomheden

Poul Madsen har gennem sine mange år som revisor for AJ A/S opnået en stor forståelse for virksomheden og dens omgivelser og har derfor et stort kendskab til den måde, virksomheden bliver drevet på.

I forbindelse med Poul Madsens vurdering af virksomhedens fortsatte drift og det faktum, at Niels Pedersen vil aflægge årsregnskabet med fortsat drift for øje, spiller det en stor rolle, at Poul Madsen ikke tidligere har haft væsentlige uoverensstemmelser med ledelsens aflæggelse af årsregnskabet og altid har vurderet, at økonomidirektør Niels Pedersen og direktør Anders Jensen er særdeles pålidelige og kvalificerede til deres arbejde.

Poul Madsen tager derfor alt dette med i sin betragtning, når han skal vurdere, om han som udgangspunkt kan acceptere, at årsregnskabet aflægges efter going concern-princippet. Derudover foretager han selvfølgelig nogle øvrige handlinger.

9.2.1 Going concern vurdering ved revisionsplanlægningen

Revisor Poul Madsen skal ved opnåelse af forståelse for AJ A/S vurdere, om der er forhold, der kan rejse betydelig tvivl om virksomhedens evne til at fortsætte driften.

Poul Madsen har set på det seneste perioderegnskab, som viser et foreløbigt resultat for koncernen på -20 mio. kr., hvilket ikke i sig selv giver going concern problemer, da der er rigelig egenkapital til at dække det underskud. Poul Madsen er dog opmærksom på, at underskuddet er finansieret ved optagelse af yderligere kassekredit på kortfristede betingelser og trækningens retten for koncernen som helhed er ved at være opbrugt.

Poul Madsen vælger at se på de underliggende balancer for de enkelte divisioner for at se på resultaterne her og den finansielle situation afgrænset for hver division.

Dette viser, at ingeniør og arkitekt- samt elementdivisionen giver underskud og har gjort det de sidste 3 år samt, at dette er grunden til den stigende kortfristede bankgæld i koncernen. Dette gør, at Poul Madsen drøfter med ledelsen, hvad de kort- og langsigtede planer er med de to divisioner. Som før skrevet fortæller Niels Pedersen, at der foreligger nogle planer om at tilpasse koncernen til den nuværende situation med at tilpasse medarbejderstaben i de forskellige divisioner samt helt at frasælge den urentable element-division eller drive den videre i en mindre udgave. Derudover planlægger ledelsen sammen med banken at foretage et sale and lease back arrangement, således der bliver frigivet likviditet, der evt. kan flyttes til de andre divisioner, for at dække likviditetsunderskuddet her.

Desuden forsøger koncernen at få ændret lånevilkårene på deres prioritetsgæld i ejendomsdivisionen, således rentebyrden bliver formindsket og evt. afdragsfrihed kan bevilliges.

I forbindelse med revisors vurdering af ledelsens anvendelse af going concern-princippet, synes Poul Madsen det vil være nødvendigt at se på værdien af den goodwill, der er i hhv. ingeniør- og arkitekt- samt elementdivisionen, da ingen af de to divisioner har genereret overskud i de seneste år.

Poul Madsen bliver desuden informeret om, at koncernens bankforbindelse kun er indstillet på at fastholde den nuværende kreditramme og under ingen omstændigheder er indstillet på at udvide den.

Alt dette tager Poul Madsen med i sine overvejelser samt, han kan konstatere, at der er negative pengestrømme fra driften i den pengestrømsopgørelse, han har udarbejdet på baggrund af den udleverede balance:

<u>Pengestrømsopgørelse</u>	<u>2010</u>
Årets resultat.....	-20.231
Årets afskrivninger tilbageført.....	8.832
Ændring i tilgodehavender.....	10.503
Ændring i kort gæld.....	0
Skat af årets resultat tilbageført.....	-6.500
Pengestrømme fra driften.....	-7.397
Køb af anlægsaktiver.....	0
Salg af anlægsaktiver.....	0
Pengestrømme fra investering.....	0
Afdrag på langfristet gæld.....	-13.575
Pengestrømme fra finansiering.....	-13.575
Ændring likvider.....	-20.972
Likvider primo.....	-39.280
Likvider ultimo.....	-60.252

Denne udvikling samt at koncernen udviser negative økonomiske nøgletal, støtter ikke Niels Pedersen i, at regnskabet skal aflægges efter going concern. Men Poul Madsen afventer budgetterne, som ifølge Niels Pedersen vil vise, at koncernen i fremtiden vil generere både positiv drift og likviditet.

Poul Madsen vil derfor som udgangspunkt udføre sin revision ud fra en going concern-forudsætning.

9.2.2 Vores mening

Revisor skal i planlægningen gøre sig bekendt med, hvorvidt virksomhedens ledelse har aflagt regnskabet som en going concern eller ej – altså med fortsat drift for øje. Revisor skal ligeledes vurdere, om ledelsens anvendelse af going concern forudsætningen af regnskabet er passende.

Vi mener, at den udvikling koncernen har været igennem over de sidste 4 år og med de nøgletal og pengestrømme koncernen udviser, at det som udgangspunkt kan være problematisk at aflægge regnskabet efter going concern-princippet.

Det er dog vigtigt at påpege, at going concern relaterer sig til koncernens fremtidige drift og som udgangspunkt ikke til fortiden. Så hvis der kan fremvises budgetter og dokumentation i øvrigt, der underbygger disse budgetter og forudsætninger, der påviser positiv drift og likviditet samt at finansieringskilderne i øvrigt accepterer betingelserne i budgetterne, så skal regnskabet aflægges og revideres efter going concern-princippet.

9.3 Revision af årsrapporten 2010

I forbindelse med revision af årsrapporten for 2010, skal Poul Madsen vurdere, om going concern forudsætningen er overholdt og ledelsens anvendelse af denne er korrekt.

Den øvrige revision af årsrapporten har ikke givet anledning til bemærkninger, og Poul Madsen kan dermed konkludere, at årsrapportens poster som helhed giver et retvisende billede af koncernens aktiver, passiver og pengestrømme, og at dette er aflagt i overensstemmelse med IFRS.

Den tilbageværende revision omfatter derfor kun revisionshandlinger, der skal overbevise Poul Madsen om going concern-forudsætningens tilstedeværelse og ledelsens anvendelse af denne.

Poul Madsen har fået udleveret budgetter for perioden 2011-2013 både for den samlede koncern og for de enkelte divisioner. I budgettet er indregnet, at elementdivisionen bliver solgt i 2011, og der med salget overgår underbalance til ejendomsdivisionen, som har kautioneret.

Derudover er der foretaget tilpasninger i de enkelte divisioner for at tilpasse sig markedet og den finansielle situation i koncernen.

I forbindelse med den øvrige revision har Poul Madsen gennemgået koncernens informationssystemer, herunder økonomisystemet og har konkluderet, at dette er pålideligt, og ledelsen og ham selv dermed kan benytte de oplysninger, der måtte komme herfra i forbindelse med vurdering af going concern.

Derudover har Poul Madsen løbende modtaget budgetopfølgninger, som har vist, at koncernen er kompetent i sin budgetlægning, og der sjældent fremkommer de store udsving. Skulle der endelig være væsentlige budgetdifferencer, kan ledelsen altid redegøre for disse, og disse fremkommer på baggrund af bevidste valg fra ledelsens side.

9.3.1 Ingeniør og arkitekt

Her er der blevet afskediget 3 mand, da den nu solgte elementdivision tidligere var den største kunde, således de 2 tilbageværende medarbejdere kan servicere eksterne kunder. De tidligere års dårlige resultater i ingeniør og arkitektdivisionen bar derfor også præg af, at elementdivisionen ikke havde det forventede salg, hvilket betød at den forventede omsætning til elementdivisionen udeblev. Dette er nu elimineret, da de to tilbageværende skulle kunne sælge alle deres timer til eksterne kunder.

Budgettet for divisionen udviser et lille overskud samt en lille positiv likviditetsændring. Poul Madsen gennemgår forudsætningerne for budgettet, men med den primære fokus på omsætningen. Omkostningerne er budgetteret ud fra tidligere år og ligger historisk meget jævnt. Det er derfor en væsentlig forudsætning for budgettet, at de to tilbageværende medarbejdere kan realisere den budgetterede omsætning.

Poul Madsen ser på den eksterne omsætning over de seneste 4 år, for at vurdere sandsynligheden af den budgetterede omsætning. 90% af omsætningen i 2010 var ekstern, hvilket giver en omsætning på 1,9 mio. kr. Poul Madsen vurderer derfor, at en fremgang til 2 mio. kr. er sandsynlig, da markedet generelt er i fremgang.

9.3.2 Entreprenør

Entreprenørdivisionen har over de seneste 4 år udvist positive resultater, dog med en stort set uændret likviditet, da der afdrages på langfristet gæld, og pengebindingen på tilgodehavender stiger.

Divisionen skal som udgangspunkt fremadrettet være samme antal medarbejdere, dog med mulighed for at ansætte flere i forbindelse med metrobyggeriet. Metrobyggeriet er kommet godt i gang, og det forventes, at virksomheden kan fortsætte deres engagement indtil færdiggørelsen af projektet, som rækker udover budgetperioden.

Dette betyder, at der er budgetteret med en svag omsætningsstigning, ligesom det forventes, at vareforbrug og lønninger er uændret i forhold til omsætningen. Poul Madsen er dog lidt urolig over den store følsomhed, der er ved metrobyggeriet, hvis der ikke skulle realiseres den budgetterede omsætning samt, om den budgetterede dækningsgrad kan realiseres. Poul Madsen koncentrerer sig udelukkende om 2011, da hans going concern vurdering som udgangspunkt kun strækker sig over næste regnskabsår.

Dækningsgraden er budgetteret til 17% efter vareforbrug og lønninger i 2011 samt, der er budgetteret med en omsætning på 56.550 tkr. Årsrapporten udviser en omsætning på 57.000 tkr. og en dækningsgrad på 16,8%.

Poul Madsen udarbejder derfor en følsomhedsanalyse, der viser hvordan resultatet efter skat vil være med omsætning til index 95, 100 og 105 samt med dækningsgrader på 14%, 17% og 20%.

	index 95	index 100	index 105
DG 14%	-342	53	449
DG 17%	1.269	1.750	2.231
DG 20%	2.881	3.446	4.012

Følsomhedsanalysen viser, at det kun er ved omsætningsindex 95 (53.723 tkr.) og en dækningsgrad på 14%, der vil blive et negativt resultat, som alt andet lige, vil blive reguleret på kassekreditten. Poul Madsen vurderer derfor, ud fra de tidligere års omsætning og det faktum, at dækningsgraden de to sidste år har ligget på hhv. 17% og 21%, at den budgetterede omsætning og dækningsgrad er realistisk samt, at der er margin til evt. budgetudsving.

I forbindelse med det sale and lease back arrangement, der er indregnet i budgettet, undersøger Poul Madsen, om dette er indregnet korrekt i budgettet, således den ønskede likviditetsændring fremkommer korrekt i budgettet. Derudover kontrollerer han, at den fremadrettede leasingydelse er medtaget med det korrekte beløb og korrekt indregnet.

Poul Madsen tager desuden kontakt til bankforbindelsen for at få verificeret, at den omtalte leasingaftale er indgået samt, om den er indgået til de i budgettet indregnede vilkår.

Poul Madsen har ikke nogle bemærkninger til det ovenstående, dog er han betænkelig ved det faktum, at Niels Pedersen ikke har indregnet afdrag på den langfristede bankgæld, som tidligere har bestået af 4.500 tkr. om året. Bliver der afdraget samme ydelse som tidligere, vil det nemlig betyde, at der ikke sker en likviditetsændring udover det sale and lease back arrangement, der bliver indgået. Han drøfter dette med Niels Pedersen og Anders Jensen, som beroliger ham med, at de er forberedte på, at banken vil kræve en eller anden form for afdrag, men at de som udgangspunkt ikke vil indregne dette for at påvirke banken i den retning.

I forbindelse med disse drøftelser med ledelsen bliver Poul Madsen desuden informeret om de yderligere muligheder, der ligger i divisionen:

- Mulighed for at få flere mænd ansat i metrobyggeriet.
- Mulighed for generel stigning i byggeriet indenfor divisionens normale segment, huse og lejlighedsbyggerier.
- Mulighed for at det offentlige byggeri med sygehuse mv. øges.

Anders Jensen bekræfter desuden, at dette ikke er indregnet i budgettet, men at det naturligvis vil have en positiv effekt, hvis det kunne realiseres. Anders Jensen mener derfor, at budgettet for entreprenørdivisionen er et absolut minimumsbudget, og han faktisk forventer at kunne realisere bedre resultater end det budgetterede.

Poul Madsen kan naturligvis ikke basere hans afgørelse på Anders Jensens forventninger udover det budgetterede, men han tager Anders Jensens forudsigelser til branchen som helhed meget seriøst, da hans store erfaring og kompetencer i øvrigt tidligere har vist at holde stik. Poul Madsen tager derfor alt dette med i sin samlede betragtning omkring going concern-forudsætningens tilstedeværelse.

9.3.3 Ejendom

Ejendomsdivisionen har over de sidste år vist stigende positive resultater baseret på, at der er gennemført huslejestigninger, men det er lykkedes at fastholde omkostningsniveauet, samt nedbringelse af gælden har reduceret renterne. Dette har betydet, at den langfristede gæld siden 2007 er nedbragt fra 95 mio. kr. til 74 mio. kr. i 2010. Modsætningsvist har det dog betydet, at kassekreditten er steget med 5,5 mio. kr. over samme årrække, da der ikke er genereret tilstrækkelig med likviditet til at dække de høje afdrag på den langfristede gæld.

Anders Jensen har indhentet mæglervurdering i forbindelse med værdiansættelse af udlejningsejendommen i København. Mægleren har gennemgået lejekontrakter, faste omkostninger, rentesatser mv. og konstateret, at værdien på 100 mio. kr. er sandsynlig i dagens marked.

Poul Madsen gennemgår mæglerens dagsværdiberegning og kan fastslå, at denne er udarbejdet grundigt og kompetent. Poul Madsen vurderer desuden, at mægleren er en uvildig 3. mand, der ikke

har nogen interesser i at vurdere bygningen højere, end hvad den faktisk er værd. Poul Madsen undersøger desuden markedet for andre handler i netop det geografiske område og med samme ejendomstype. Han finder ligeledes her, at prisniveauet er sandsynligt og realistisk.

Efter frasalget af elementdivisionen er det lykkedes at finde en køber til produktionsbygningerne fra denne division. Dog har ejendomsdivisionen tidligere kautioneret overfor elementdivisionens bankgæld, således at underbalancen i forbindelse med frasalget af denne, overgår til ejendomsdivisionen. Niels Pedersen har indregnet den nye gældsforpligtelse direkte på egenkapitalen.

Poul Madsen kontrollerer, at frasalget af elementbygningen er indregnet korrekt samt, at medfødte påvirkninger det giver, ligeledes er medtaget i budgettet. Derudover gennemgår Poul Madsen salgsaftalen med henblik på, at aftalen er bindende, således salget ikke kan annulleres, og AJ A/S stadig står med driften af bygningen samt skal servicere renterne og lån i øvrigt. Poul Madsen tager i den forbindelse kontakt til koncernens advokat, som har bistået med salget og udfærdigelse af kontrakten. Han kan ligeledes bekræfte, at salget er endeligt, og ikke kan ændres fra købers side.

I forhold til tidligere er det lykkedes AJ A/S at forhandle afdragsfrihed på prioritetsgælden samt, at afdragene på de øvrige lån er nedbragt. Dette giver over budgetperioden en positiv likviditetsvirkning, således kassekreditten nedbringes.

Poul Madsen får udleveret lånedokumenter, der bekræfter gyldigheden af den låneafvikling og rentesats, der er indregnet i budgettet, og han har dermed ingen betænkeligheder i forbindelse hermed. Han undersøger nøje disse lånedokumenter for skjulte krav fra bankens side, der kan medføre, at lånene bliver misligholdt og dermed skal afregnes. Men gennemgangen giver ingen bemærkninger.

Poul Madsen undersøger de øvrige forudsætninger i budgettet, specielt med fokus på den omsætningsstigning, der er indlagt på huslejerne. Disse stemmer overens med de nuværende kontrakter, dog er Poul Madsen usikker på huslejeindtægten fra København, da disse kontrakter kan opsiges af lejer med 3 måneders varsel, og ikke er på lange kontrakter som de øvrige bygninger. For at få sandsynliggjort, at udlejningen af disse lejligheder er sandsynlig, kontakter Poul Madsen

derfor en ejendomsmægler med ekspertise på netop det område, og som har sin daglige færden i den del af landet. Han kan meddele, at han jævnligt får henvendelser fra potentielle lejere, som ønsker at bosætte sig i det område. Alle lejere, der er villige og har mulighed for at betale den forholdsvis høje husleje, der er i det område. Poul Madsen har derefter ingen bekymringer ved den budgetterede huslejeindtægt.

Poul Madsen bemærker, at egenkapitalen er blevet negativ efter gælden fra elementdivisionen er indregnet. Dette er dog enkeltstående ikke et problem i forhold til going concern, da Anders Jensen kan påvise, at det skyldes det enkeltstående forhold med overtagelse af gæld fra elementdivisionen samt, at budgetterne viser, at egenkapitalen bevæger sig i den rigtige retning. Dog har gældsovertagelsen betydet en væsentlig strammere likviditet og nye investeringer og ekstraordinære afdrag må vente til, der er skabt luft i den nuværende finansiering.

9.3.4 Element

Elementdivisionen er blevet solgt fra og kautionen, der ved koncerndannelsen blev stillet af ejendomsdivisionen, bliver nu gjort gældende. Således bliver underbalancen efter salg af aktiviteten i elementdivisionen, overført til ejendomsdivisionen, og elementdivisionen bliver likvideret.

Poul Madsen gennemgår posteringerne i forbindelse med frasalget af aktiviteten samt overførsel af den resterende gæld til ejendomsdivisionen. Han har ingen bemærkninger hertil. Derudover gennemgår Poul Madsen bestyrelsesreferaterne fra denne division for at undersøge, om der kan foreligge yderligere forpligtelser eller garantier, som kan gøres gældende overfor den øvrige koncern, efter frasalget af denne division.

Koncernens advokat, som også her bistod med forhandlinger og udfærdigelse af kontrakt, kan derudover fortælle, at der ved frasalget er elimineret de evt. forpligtelser divisionen måtte have fra tidligere produkter, og at den øvrige division ikke hæfter for dette i den resterende del af garantiperioden. Dette indgik i handlen med køberen, som fik ”afslag” i prisen for at overtage den latente forpligtelse, der måtte være.

Poul Madsen vurderer derfor, at lukningen af elementdivisionen er endelig, og der ikke kan fremkomme yderligere herfra samt, at den resultat- og finansieringsmæssige påvirkning af salget og lukningen er indregnet korrekt i budgettet.

9.3.5 Koncernen

Budgettet for den samlede koncern er sammendrag af budgetterne for de enkelte divisioner. Poul Madsen nøjes derfor med i den henseende at kontrollere sammenhængen og sammentællingen mellem de enkelte budgetter og budgettet for den samlede koncern.

Budgettet udviser stigende positive resultater, stigende egenkapital og kraftigt forbedret likviditet. Likviditeten kan dog udnyttes til afdrag på den langfristede gæld, således rentebyrden formindskes.

Poul Madsen har sammendraget de væsentlige elementer fra de enkelte divisioner, som han vil have nævnt i budgettet som væsentlige budgetforudsætninger:

- Realisering af den budgetterede omsætning for de to tilbageværende ingeniører.
- Realisering af den budgetterede omsætning og dækningsgrad for entreprenørdivisionen samt afhængighed af metrobyggeriet.
- Afdragsfrihed på prioritetsgæld og nedsættelse af afdrag i øvrigt for ejendomsdivisionen.

Poul Madsen vil derudover på koncernniveau prøve at indsætte koncernens data i en konkursforudsigelsesmodel for yderligere at fremskaffe dokumentation til den samlede vurdering af koncernens going concern-forudsætning.

Poul Madsen vil ikke udelukkende basere going concern-forudsætningen på baggrund af modellen, men vil kun bruge det som inspiration i den samlede vurdering sammen med al anden dokumentation og information, der er tilgængelig.

Poul Madsen bruger to konkursforudsigelsesmodeller:

$$Z = -0,910 + 0,128 \times X1 + 4,680 \times X2 + 0,016 \times X3 + 17,530 \times X4 + 13,010 \times X5$$

X1 = Omsætningsaktiver / kortfristet gæld.

X2 = Egenkapital / totale aktiver.

X3 = Renteudgifter / resultat før renter.

X4 = Årets resultat / totale aktiver.

X5 = Akkumuleret overført overskud / totale aktiver.

$Z < -0,20$ = Stor risiko for konkurs og dermed stor usikkerhed forbundet med going concern-forudsætningens tilstedeværelse.

$Z > -0,20$ = Lille risiko for konkurs og dermed lille usikkerhed forbundet med going concern-forudsætningens tilstedeværelse.

Beregningen giver -5,7 ved indsættelse af data fra koncernens årsrapport 2010, og der er dermed stor risiko for konkurs og dermed stor usikkerhed forbundet med going concern-forudsætningens tilstedeværelse ifølge modellen.

Den anden model:

$$Z = -0,2860 + 7,5117 \times X1 - 0,4279 \times X2 - 0,0807 \times X3 - 1,0562 \times X4.$$

X1 = Egenkapital / totale aktiver.

X2 = Cash flow (nettoresultat + afskrivninger) / dækningsbidrag.

X3 = Omsætningsaktiver / dækningsbidrag.

X4 = Varebeholdninger / omsætningsaktiver.

$Z < 0$ = Stor risiko for konkurs og dermed stor usikkerhed forbundet med going concern-forudsætningens tilstedeværelse.

$Z > 0$ = Lille risiko for konkurs og dermed lille usikkerhed forbundet med going concern-forudsætningens tilstedeværelse.

Beregningen giver 0,13 ved indsættelse af data fra koncernens årsrapport 2010, og der er dermed lille risiko for konkurs og dermed lille usikkerhed forbundet med going concern-forudsætningens tilstedeværelse ifølge modellen.

Årsrapporten for 2010 har dækningsbidrag 1 og 2, men ved indsættelse af begge beløb, giver beregning over 0.

Beregningerne giver ikke nogen entydig tilkendegivelse på, om der er sandsynlighed for konkurs eller ej, da der kommer to forskellige svar på de to modeller.

Poul Madsen kan derfor kun konkludere ud fra modellerne, at koncernen ligger på vippen, og det derfor er berettiget, at han foretager en grundig vurdering af going concern-forudsætningens tilstedeværelse.

9.3.6 Efterfølgende begivenheder

I forbindelse med vurdering af going concern-forudsætningens tilstedeværelse skal Poul Madsen se på begivenheder, der er opstået mellem balancedagen og frem til dato for hans revisionspåtegning.

Poul Madsen modtager bestyrelsesreferater samt øvrige mødereferater for at identificere begivenheder, som han ikke allerede har fået oplyst. Han finder ingen nævneværdige begivenheder i forbindelse med gennemgangen. Han gennemgår desuden perioderegnskaber og budgetopfølgninger frem til dato for revisionspåtegningen, for at se, om der her er indikationer på begivenheder, der skal medtages i hans vurdering af going concern.

Eneste væsentlige begivenhed efter balancedagen er frasalget af elementdivisionen, som påvirker både elementdivisionen, der bliver helt frasolgt og nedlukket samt ejendomsdivisionen, der frasælger produktionsbygning til elementdivisionen. Poul Madsen vurderer i den forbindelse, at dette er korrekt indregnet og oplyst i årsrapporten, men at der ikke er yderligere begivenheder, der spiller ind på hans samlede going concern-vurdering.

9.3.7 Revisors konklusion af going concern-forudsætningens tilstedeværelse

AJ A/S har fået endeligt tilsagn fra banken omkring finansieringen for de kommende 3 år. Tilsagnet er betinget af følgende:

- Leasing skal fremover indgå som en del af koncernens finansiering.
- Der kan ikke bevilliges yderligere kredit.
- Afdrag på langfristet gæld skal alt andet lige foregå over 10 år.
- Der skal være positiv konsolidering på koncernniveau.

Dette betyder nu, at Poul Madsen kan komme med en endelig konklusion på hans vurdering, om going concern-forudsætningen er til stede i forbindelse med den endelige revisionspåtegning.

Poul Madsen vurderer, at de to vigtigste elementer i problemstillingen omkring going concern-forudsætningens tilstedeværelser er:

- Fremtidige budgetter, der viser at koncernen er i stand til at lave positive resultater, forbedre likviditeten og afdrage på gælden samt,
- Tilsagn fra koncernens bank om fortsat at stille den nødvendige finansiering til rådighed.

Hans gennemgang af budgetterne har vist, at dette er opfyldt samt, at de anvendte budgetforudsætninger er gennemarbejdede og realistiske. Poul Madsen konkluderer derfor, at dette punkt er opfyldt.

Med hensyn til punkt 2, har Poul Madsen modtaget skriftlig bekræftelse fra banken, der bekræfter, at de stiller den nødvendige finansiering til rådighed ud fra budgetterne.

Poul Madsen vurderer derfor, at koncernen kan aflægge årsrapporten efter fortsat drift for øje, og at going concern-forudsætningen er til stede. Dog vurderer Poul Madsen, at der er en væsentlig problematik omkring fortsat drift og skal derfor vurdere, om ledelsen har omtalt dette tilstrækkeligt i regnskabet.

Anders Jensen har i ledelsesberetningen samt i noterne omtalt:

- Finansieringsaftalen med banken.
- Salg af elementbygning.
- Salg af driftsmidler i elementdivision.
- Afhændelse og lukning af elementdivision.
- Kapitaltab i ingeniørdivisionen samt ejendomsdivisionen efter overtagelse af gæld fra elementdivision.
- Fremtidig indtjening og reetablering af kapital i de to divisioner.
- Dagsværdiberegning vedr. udlejningsejendommen i København.

Poul Madsen vurderer, at omtalen er tilstrækkelig og fyldestgørende og kan dermed afgive en revisionspåtegning uden forbehold, men med supplerende oplysninger, der henviser til ledelsesberetningen og noterne, hvor den væsentlige usikkerhed er beskrevet.

9.3.8 Vores mening, revisionen og revisionspåtegningen

Revisors ansvar i forbindelse med going concern er at overveje, om ledelsen har anvendt going concern-forudsætningen hensigtsmæssigt og selv overveje, om der er væsentlig usikkerhed ved virksomhedens evne til at fortsætte driften.

Revisor skal udføre revisionshandlinger og indsamle revisionsbeviser, der kan afgøre, om der er betydelig usikkerhed i relation til begivenheder eller forhold, der alene eller tilsammen kan rejse betydelig tvivl om virksomhedens evne til at fortsætte driften.

Vi mener, at Poul Madsen har udført sin revision i relation til going concern på en ordentlig og omhyggelig måde. Han udfører de relevante revisionshandlinger og foretager de nødvendige forespørgsler, som giver ham overbevisning om going concern-forudsætningens tilstedeværelse.

Vi mener desuden, at hans vurdering omkring de væsentligste punkter samt, om ledelsen har medtaget de nødvendige oplysninger i regnskabet, er korrekte. Revisionspåtegningen med supplerende oplysninger omkring fortsat drift, men med tilsagn om finansieringen for det

kommende år er sikret, vurderer vi ligeledes er den korrekte modificerede påtegning i netop denne situation.

Revisionspåtegningen skal med udgangspunkt i RS 700 og RS 701, derfor se således ud:

DEN UAFHÆNGIGE REVISORS PÅTEGNING

Til aktionærerne i AJ A/S

PÅTEGNING PÅ ÅRSREGNSKABET

Vi har revideret årsregnskabet for AJ A/S for regnskabsåret 1. januar – 31. december 2010 omfattende anvendt regnskabspraksis, resultatopgørelse, totalindkomstopgørelse, balance, egenkapitalopgørelse, pengestrømsopgørelse og noter for selskabet. Årsregnskabet udarbejdes efter International Financial Reporting Standards som godkendt af EU og yderligere oplysningskrav i årsregnskabsloven.

Ledelsens ansvar for årsregnskabet

Ledelsen har ansvaret for at udarbejde og aflægge et årsregnskab, der giver et retvisende billede i overensstemmelse med International Financial Reporting Standards som godkendt af EU og yderligere oplysningskrav i årsregnskabsloven. Dette ansvar omfatter udformning, implementering og opretholdelse af interne kontroller, der er relevante for at udarbejde og aflægge et årsregnskab, der giver et retvisende billede uden væsentlig fejlinformation, uanset om fejlinformationen skyldes besvigelser eller fejl, samt valg og anvendelse af en hensigtsmæssig regnskabspraksis og udøvelse af regnskabsmæssige skøn, som er rimelige efter omstændighederne.

Revisors ansvar og den udførte revision

Vores ansvar er at udtrykke en konklusion om årsregnskabet på grundlag af vores revision. Vi har udført vores revision i overensstemmelse med danske revisionsstandarder. Disse standarder kræver, at vi lever op til etiske krav samt planlægger og udfører revisionen med henblik på at opnå høj grad af sikkerhed for, at koncernregnskabet og årsregnskabet ikke indeholder væsentlig fejlinformation.

En revision omfatter handlinger for at opnå revisionsbevis for de beløb og oplysninger, der er anført i årsregnskabet. De valgte handlinger afhænger af revisors vurdering, herunder vurderingen af risikoen for væsentlig fejlinformation i årsregnskabet, uanset om fejlinformationen skyldes besvigelser eller fejl. Ved risikovurderingen overvejer revisor interne kontroller, der er relevante for virksomhedens udarbejdelse og aflæggelse af et årsregnskab, der giver et retvisende billede med henblik på at udforme revisionshandling, der er passende efter omstændighederne, men ikke med det formål at udtrykke en konklusion om effektiviteten af virksomhedens interne kontrol. En revision omfatter endvidere stillingtagen til, om den af ledelsen anvendte regnskabspraksis er passende, om de af ledelsen udøvede regnskabsmæssige skøn er rimelige, samt en vurdering af den samlede præsentation af årsregnskabet.

Det er vores opfattelse, at det opnåede revisionsbevis er tilstrækkeligt og egnet som grundlag for vores konklusion.

Revisionen har ikke givet anledning til forbehold.

Konklusion

Det er vores opfattelse, at årsregnskabet giver et retvisende billede af selskabets aktiver, passiver og finansielle stilling pr. 31. december 2010 samt af resultatet af selskabets aktiviteter og pengestrømme for regnskabsåret 1. januar - 31. december 2010 i overensstemmelse med International Financial Reporting Standards som godkendt af EU og yderligere oplysningskrav i årsregnskabsloven.

Supplerende oplysninger vedrørende forhold i regnskabet

Uden at det har påvirket vores konklusion, skal vi henvise til omtale i årsregnskabets noter og ledelsesberetningen, hvoraf fremgår, at selskabets ledelse har sikret sig, at finansieringen af driften for det kommende år er garanteret.

UDTALELSE OM LEDELSESBERETNINGEN

Ledelsen har ansvaret for at udarbejde en ledelsesberetning, der indeholder en retvisende redegørelse i overensstemmelse med årsregnskabsloven.

Revisionen har ikke omfattet ledelsesberetningen, men vi har i henhold til årsregnskabsloven gennemlæst ledelsesberetningen. Vi har ikke foretaget yderligere handlinger i tillæg til den gennemførte revision af årsregnskabet.

Det er på denne baggrund vores opfattelse, at oplysningerne i ledelsesberetningen er i overensstemmelse med årsregnskabet.

Hobro, den 5. maj 2011

Statsautoriseret revisionsaktieselskab

Poul Madsen

Statsautoriseret revisor

10.0 Konklusion

Gennem udarbejdelsen af denne opgave har vi bl.a. set på, hvorledes going concern-forudsætningen, kan give udfordringer for både ledelse og revisor.

Hvis de opgaver og det ansvar, der ligger på henholdsvis ledelse og revisor i relation til regnskabsaflæggelsen, ikke bliver udført og rapporteret korrekt, og dermed ikke kommer til syne i årsregnskabet, vil dette kunne have store konsekvenser for regnskabslæser og de beslutninger, der måtte blive truffet på baggrund af denne.

Det er derfor af største vigtighed, at ledelse og revisor er deres opgave moden og følger de regler, der er i forbindelse med regnskabsaflæggelsen.

Vi har i vores opgave fokuseret på det praktiske arbejde, som ledelse og revisor har i forbindelse med regnskabsaflæggelsen i relation til going concern og har opstillet vores problemformulering i disse 3 problemstillinger:

1. Hvad er ledelsens opgaver og ansvarsområder i relation til going concern og aflæggelse af årsregnskabet, jf. den beskrevne teori sammenholdt med den konkrete case?
 - a. Hvilke punkter skal i relation til going concern medtages i ledelsesberetningen for den konkrete case?
2. Hvad er revisors opgaver og ansvarsområder i relation til going concern og revision af årsregnskabet, jf. den beskrevne teori sammenholdt med den konkrete case?
 - a. Hvordan vil revisor påtage årsregnskabet for den konkrete case i relation til going concern?
3. Kan man med udgangspunkt i den gennemgåede teori om hhv. ledelsens ansvar og revisors ansvar, afgøre hvilke specifikke faktorer der er afgørende for, om en virksomhed er en going concern eller ej?

10.1 Besvarelse af spørgsmål 1

Ledelsen skal i forbindelse med regnskabsudarbejdelsen vurdere, om going concern-forudsætningen er til stede og om virksomheden dermed kan aflægge regnskab i overensstemmelse hermed. Dette

gøres, fordi ledelsen ligeledes har ansvaret for hele årsregnskabet, og om dette udviser det retvisende billede af virksomhedens finansielle stilling, herunder den fortsatte drift.

Going concern-vurderingen foretages på aktivitetsniveau og skal være gældende i minimum 12 måneder fra statusdagen. Derudover skal ledelsen, hvis der er usikkerheder i forbindelse med virksomhedens evne til at fortsætte driften, beskrive dette fyldestgørende i ledelsesberetningen/noterne.

I forbindelse med vores case-virksomhed og teorien vurderer vi, følgende skal medtages i ledelsesberetningen/noterne:

- Omtale af finansieringsaftalen med Mir Bank, hvori tidshorizonten beskrives.
- Omtale af salg af elementbygningen, herunder omtale af nul-resultatpåvirkningen i 2011.
- Omtale af forholdene omkring salget af divisionens produktionsapparat.
- Skitsering af resultatpåvirkningen i koncernen i forbindelse med nedlukningen af elementdivisionen og nedskrivninger i øvrigt.
- Omtale af tab af egenkapitalen i IA-divisionen, og ejendomsdivisionen efter kautionstabet på elementdivisionen, herunder omtale af den fremtidige indtjening, hvorigennem det forventes af kapitalen bliver genoprettet.
- Beskrivelse og redegørelse for dagsværdiberegningen vedrørende udlejningsejendommen i København.

10.2 Besvarelse af spørgsmål 2

Revisor skal i forbindelse med sin revision af årsregnskabet vurdere, om ledelsen har anvendt going concern-forudsætningen hensigtsmæssigt og selv overveje, om der er væsentlig usikkerhed ved virksomhedens evne til at fortsætte driften.

Revisor skal i den forbindelse udføre revisionshandling og indsamle revisionsbeviser, der kan afgøre, om der er betydelig usikkerhed i relation til begivenheder eller forhold, der alene eller tilsammen, kan rejse betydelig tvivl om virksomhedens evne til at fortsætte driften.

Hvis revisor finder, at der er væsentlig usikkerhed knyttet til en begivenhed eller et forhold, som kan rejse væsentlig tvivl om virksomhedens evne til at fortsætte driften, skal revisionspåtegningen modificeres.

Vi vurderer i vores case-virksomhed, at going concern-forudsætningen er til stede samt, at ledelsen har anvendt denne korrekt. Det betyder, at vores revisionspåtegning skal være en modificeret påtegning med supplerende oplysning, der henviser til omtale i ledelsesberetningen. Vi mener, at de nødvendige punkter er medtaget i ledelsesberetningen samt, at finansieringen for det kommende år er sikret.

10.3 Besvarelse af spørgsmål 3

I forbindelse med svar på spørgsmål 3 om, hvorvidt der er specifikke faktorer, der er afgørende for, om en virksomhed er en going concern eller ej, er svaret nej.

Dette er en individuel vurdering, som ikke kan generaliseres, men skal vurderes i det enkelte tilfælde ud fra de forudsætninger, der er til stede.

Elementer, der skal tages højde for i vurderingen er bl.a. likviditet, branche, teknologi, lovgivning, efterspørgsel på produkt/service mv.

Going concern er et generelt begreb, der knytter sig til mange elementer i ledelsens regnskabsudarbejdelse og revisors revision af denne. Det er ledelsens og revisors samlede vurdering af alle disse elementer, der skal tages højde for i vurderingen af going concern.

Uanset om man er en del af ledelsen eller revisorteamet er der ikke noget entydigt svar på, hvilke faktorer, der er afgørende for, om going concern-forudsætningen er til stede eller ej.

I langt de fleste tilfælde vil going concern-forudsætningens tilstedeværelse være en kombination af mange forskellige faktorer.

11.0 English summary

Our thesis is as a final paper on a specially studied subject in the MSc study at Aalborg University. The thesis discusses the duties and responsibilities, respectively, management and auditor in relation to going concern and financial reporting and whether you can determine if there are any specific factors which determine whether a company is a going concern or not.

Our thesis is based on a case company called AJ A/S, which is required to prepare financial statements for 2010. The company have a going-concern problem. Company management makes various transactions, such as to divest non profitable activities, adjust the workforce after the financial situation, conversion of the long-term debt and its interest burden, sale and leaseback, and prepare budgets based on the new preconditions and negotiate future financing in place with bank.

We will then process the accounting rules that are relevant to AJ A/S's preparation of financial statements for 2010, with particular focus on compliance with the going concern assumption. The section is based on applicable laws, recommendations and guidelines in relation to annual financial reporting in Denmark.

After the review of relevant literature we review the problem areas, both inside and outside its control that are relevant to management's assessment of going concern, including which areas of the company who may be particularly problematic in relation to the company management's assessment of going concern. It also examines the company's tools for assessing the future in relation to budget preparation and financing adaptation and more.

Afterwards we discuss the audit adjustments, namely, the auditing standards as AJ A/S's auditor must perform its review of the financial statements presented by the management. We only discuss the audit standards that we believe are the most significant in relation to the auditor's assessment of the going concern assumption. Audit Standards deals with both the actual review and the reporting accountant must deliver in terms of the independent auditors' report.

On the basis of auditing standards, we then, in the form of AJ A/S's auditor, audit the financial statements for AJ A/S. This section is considered in conjunction with the section on management's

preparation of the annual report and the concerns they have for it and the materials are being prepared. The section deals with the speculations and materials auditor have in connection therewith. The section ends with a conclusion by the auditor's assessment of the going concern assumption presence and our assessment of this and a proposal for an audit.

The overall conclusion of the thesis is there are no specific factors which determine whether a company is a going concern or not. Assessment is based on estimates, there are individual from situation to situation and which can not translate down to some specific points.

12.0 Litteraturliste

- IFRS 2007.
- Revisorloven.
- Revisorhåndbogen.
 - RS 300.
 - RS 315.
 - RS 560.
 - RS 570.
 - RS 700.
 - RS 701.
- Indsigt i årsregnskabsloven 2010/2011, KPMG.
- Regnskabshåndbogen 2010, PWC.
- Årsregnskabsloven.
- Going concern i retligt perspektiv. Ledelsens og revisors ansvar, Jesper Seehausen.

13.0 Ansvarsfordeling

Ledelsesområdet (afsnit 5-6) er skrevet af Lasse Toft.

Revisorområdet (afsnit 7-9) er skrevet af Thomas Bunde.

Resten er skrevet i fællesskab.